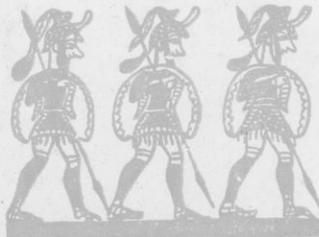

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΣ Α. ΤΑΒΗΣ
ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΤΥΛΑΡΙΩΝ

18338

ΑΙΓΑΙΟ ΔΥΝΑΜΗ
(ΑΤΩΛΙΑ)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

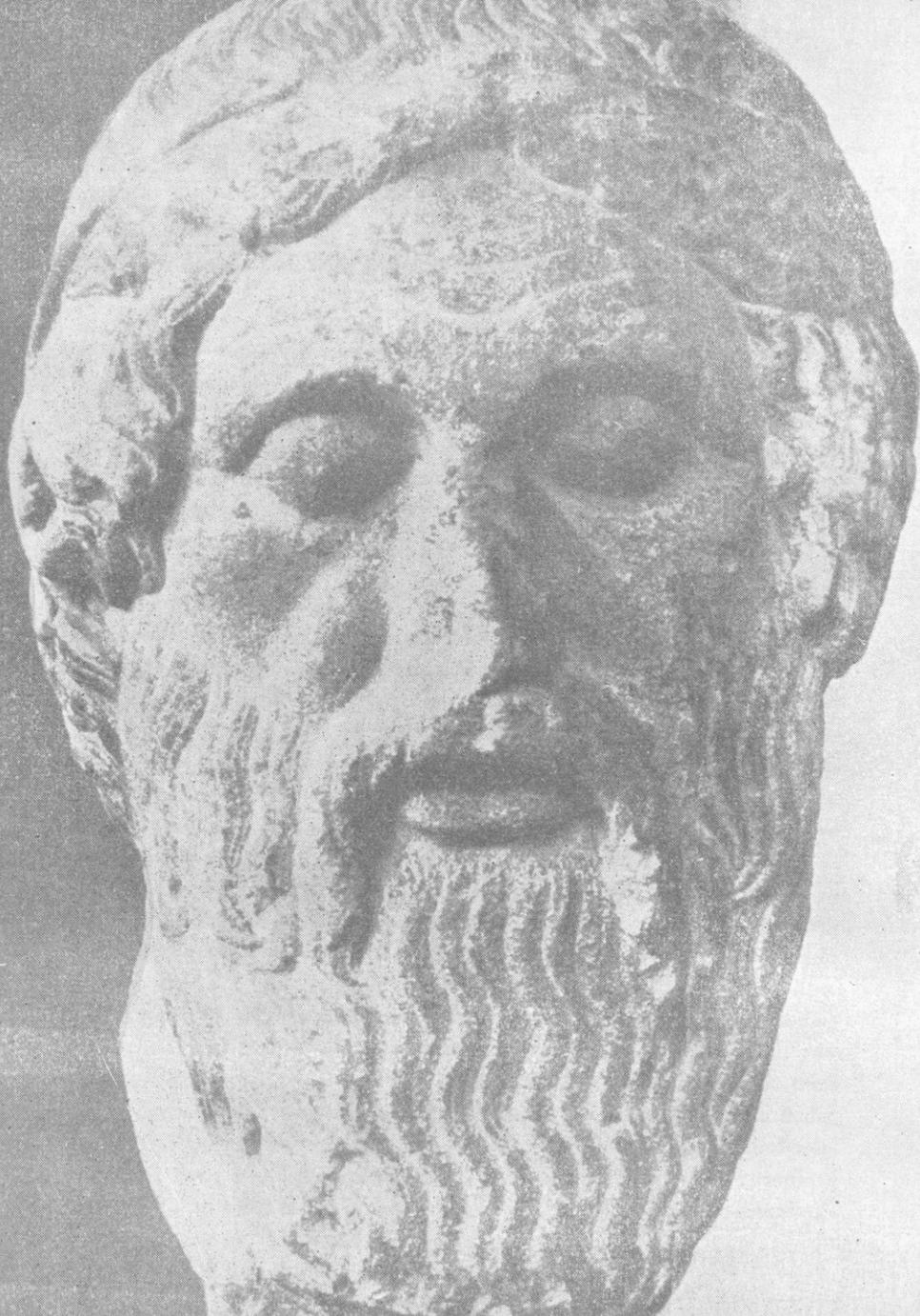
ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
Ο ΜΗΡΟΣ
(ΕΚΔΟΤΙΚΗ)

ΜΙΣΙΑΤ Α ΛΙΤ ΛΙΔ
ΙΟΝΙΩΝ ΕΙΓΑΤΑΣ ΙΟΤ

ΙΟΝΙΑ ΔΙΑΠΛΩΣ ΣΩΣΙΔΩΡΑ ΖΩΝΤΙΑΛΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΡΗΣΗ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἑλληνες ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἥσθιαντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαίτατα ἐλληνικὰ ποιήματα εἰχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἡσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφεον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε δύμας ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὑφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸς τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαίτατην ἐποχήν, ὅπότε οἱ Ἑλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βροειστέρας ἐλληνικὰς χώρας εἰς τὰς δοιστικάς των οἰκήσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἐλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἴδρυντο αἱ πρῶται ἐλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωήν. Διὰ νὰ κατακτήσοντο οἱ Ἑλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγοντο μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιοτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὅποιονς τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἥρχισε νὰ συγκινῇ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἥρωών τοῦ γίνονται γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοντοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ δοποῖον ὄντομάσθη ἐπὶ καὶ ἡ ποίησις ἡ ἀπλῶς ἐπὶ οἱ.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θεῷμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἐλληνικὸν σπεῦδα συνεδάσεν ενθεότατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιοτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπτὸν πολεμικὰ κατορθώματα ἥσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ποιοὶ ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ οἱ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἥρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Ούτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, δπως μάλιστα αντὸι οἱ δημιουργοὶ τον τὸ καθορίζοντ, εἶναι : ἐργα ἀνδρὸν τε θεῶν τε τά τε κλεῖον σιν ἀοιδοῖ δηλ. ἔργα, τὰ όποια ἐπετέλεσαν ἀνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ όποια ἔξυμρον οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἰδος τῆς ποίησεως ἥρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ όποια ἐδημιουργήθησαν, δτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμός των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ήσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φῦλα, τὰ όποια κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἡ διάλιγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἰωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἡ ἔξεδίωξαν τοὺς παλαιοτέρους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ όποιοι εἰς τὴν ίστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοί οἱ Ἐποί οἱ λαγηνοί εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἰδρυσαν νέα ισχυρὰ κράτη, δπως τοῦ Ἀργονός, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τιρυνθοῦ, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ Ἑρacle κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρυναν ụὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερσπουτίους ἐκστρατείας διὰ ụὰ καταλάβοντι μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ όποια ἦτο πλοεσία εἰς μέταλλα καὶ ενόρσετο εἰς ἐπίκαιον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προσοντίδος καὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ίστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲρ ἡσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ όποιος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηνῶν αἴκαδες πολέμος.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ ειδόματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς όποιας ἔκαμψαν ξένοι καὶ Ἐλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαικῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρδοῦκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμψεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ.ε.), αἱ όποιαι ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Προιάμου, τὸ Ἰλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ Ἰδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφάς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηνῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε βασιλικὸν ὄντος τάφον (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὑρέθησαν ἀνέπταφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἔκεινοι, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχοειδῆτο δύσι σπράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωήν. Εἰς ἔκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαυτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληρον θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμότατα ἀντικείμενα, ἥτοι ὅπλα, σκεύη, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποῖα ἐλέγοντο καὶ εἰς ματα. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρονοῦ ἡ ἄλλων πολυτίμων ὑλικῶν φυλάσσονται εἰς ἴδιαν τάφαν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκήν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πολυνόσιον, κατὰ τὸν "Ομηρον, πόλεως τῶν Μυκηνῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἡ να τὸ ὄρος ν μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τείχη, ἄλλοι τάφοι οἱ θολοί καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ ενδρήματα ἀποδεικνύοντα ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἵσχυροι καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελές περιβάλλοντας καὶ ἀπελάμβανον δύναμιν ἥτοι δυνατὸν νὰ παρέχῃ ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

"Υπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπον, ὅπότε ἥρχισαν νὰ μεταναστεύονταν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δωριεῖς "Ἑλληνες. "Ο λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἥθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιούς. "Ησαν λιτοί, εἰχον ανδρηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον των ἦτο ὁ σόλεμος. "Εξ ἄλλου εἰχον καλύτερον ὅπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἥδη καὶ ἐχοησιμοτοίον τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φῦλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὀλονέν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ "Ομηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκάλοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρων ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπόκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὀνομάσθησαν Αὶ ο λεῖς. Οἱ "Ιωνες εἰς ἐπίσης Ἰδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας Ἰδικάς των πόλεις καθαρῶς Ἰωνικάς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ οἱ ἥρχισε πλέον νὰ ἐκλείσῃ, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ Ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: "Ιωνες, Δωρεᾶς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἀνετον καὶ πολυτελῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἑστίας των τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἐπηρηματικά των ἀπαράμιλλον ἀκμήν εἰς τὰς Ἰωνικὰς Ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὁδύσσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὁδύσσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάπτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἔγινοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γρωστὸν μῆθον τῆς ἀρπαγῆς Τῆς Ἐλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὡραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἔξυμνοντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὅποιοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατατήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἐν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ διποῖν παρονταίσει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωισμοὺς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλλον. Τοιοντοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προσέδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιούργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἵστορούμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδύασῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσῶν ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δὴλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπτετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὅποιοντις ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὀνομάζοντο μὲ ἰδιαιτερον ὄνομα ν ὁ σ το i, ἥτοι ταξίδια γνωμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὁ δύσσεις εἰς την πατρίδα την. Ὅδησεις, ὁ ὅποιος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῇ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσείας θέλει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρονοεῖται τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητα της· περιγράφει χώρας ἔξωτικάς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀρρών καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συνχρόνως δημιουργεῖ ηθικοὺς τύπους, οἱ ὅποιοι ἀντιπροσωπεύονται τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς Ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἥρως μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὅποια χαρακτηρίζει τοὺς Ἑλληνας.

Ο πολυπαθῆς Ὀδυσσεὺς ἔλειψεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἥγειμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἀλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὅπερη δῆλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὕτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἰκόν τον. Ἡ ζωή του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκής κινδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλῖψις. Μέσα δύως εἰς τόσας περιπτετείας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτεριός, ἔως ὅτου μετεστράψῃ ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ήμέραν τοῦ ν ὁ σ το v.

5. Ὁ μηρος.

Η παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας ὑπῆρξεν ὁ Ὁ μηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς M. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὁμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Xlou. Καὶ

ἄλλαι ἐλληνικαὶ πόλεις (ἡ Ἰος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἥθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεοσπέσιον ποιητήν. Τέποτε δύμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζουμεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρῦλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθής, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατά τινας μὲν δ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίαν, ἐξ οὗ Μελησιγένειαν ἔκανεν τὴν πόλην την̄ οὐδὲν ἄλλον τοῦ ποιητοῦ. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὧδην ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι δ Ὁμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦκαμε σε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Οτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν δ Ὁμηρος, εἶχεν ὥδη πρὸ αὐτοῦ ὀρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἐλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὁμηρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκονταν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὁ μηρος ικὸν ζήτημα. Ἡδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινὸς χρόνοντος ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζονται σε τρία τάξις, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδύσσειας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διεπύωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρχεν δ Ὁμηρος καὶ διατί τοῦ Ἰλιάς καὶ τῆς Ὀδύσσειας ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἐπη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὁμηρου, ὑπέστησαν μεταβολάς τινας ἡ καὶ ἡ διάθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲν μεταγενεστέρας προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ δημορικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς δημηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδύσσειας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἴκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπτὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικὰ θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ δόλον τὸν κόδιμον μέγαντας καὶ μοναδικὸν εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲν συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀ οι δ ο ι καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἥγεμονικὰς αὐλάς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμάς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλοντα τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικὰ τεμάχια, τὰ δποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τὸν παρισταμένους. Πολὺ ἀρχίση ὁ ἀιδός «ἄνε βάλλετο», δηλ. ἔκρουνεν ἐπ’ ὀλύγον τὴν φόρο μιγα (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἔρχεται ν’ ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουνσιν τοῦ μουσικοῦ ὁργάνου καὶ μὲ θερμήν καὶ ἐκφραστικήν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατάς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὁρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἴδιων των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν φανερῶς τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἔρχεται ν’ ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μουσικοῦ ὁργάνου εἰς τὰς ἀπαγγελίας καὶ ὁ φανφρός ἔκρατει μόνον μικρὸν ύδρον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμόν.

Ἐπὶ αἰώνας διλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιουτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγορὸς ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθῆκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικήν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. "Ἄν δηλ. ὁ φανφρός ἦτο συρχόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἀν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχονογίαν, ἥδοντας νὰ διαρροθεῖ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ δποῖα ἀπετέλοντα τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἰστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφοῦν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φάνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν’ ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν φανφρῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ θρ. π.Χ. αἰώνος εἶχον καταγραφῆ τὰ δμητρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμόζοντα μικρὰ ἔπη (φάπτω = συναρμόζω + φδή).

"Εκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὅποιαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηριῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἥθική καὶ διανοητική μορφωσίς τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὁμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως των συγκίνησις ἐγονιμοποίει εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὁμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσον αἰσθανατ ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα διοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήμιον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὁδύσσεια εἰς 24 ἑκάστη μέρη (ραφῳδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαριθμοῦ. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφῳδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὁδυσσείας μὲ μικρά.

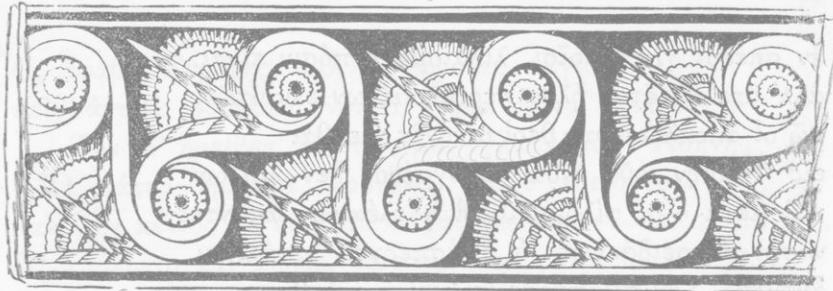
ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ο ΔΥΣΣΕΙΑ

"Άδρα μοι ένοιεται, ρούσα, πολέμωνται, οι πόλεις πολέμησαν
πάλιργυρή, έτοι Κροίας λέροις οπαλίθερους θεραπεύουν,
παλλαῖς δὲ τοθραυτοῖς θιεῖς μίνεται καὶ νόσος θυμαῖος
παλλὰ δὲ διῆθι πάντας τοῖς θυμοῖς θεραπεύεται κατά θυμούς
θεραπεύεται, ἢ τοι θεραπεύεται πάντας θεραπεύεται.
Ωταὶ οὖδε οὐτέρων εργαστήρια θεραπεύεται,
εἰτεντὸν γραφεῖσθαι θεραπεύεται πάλιργυρός
θεραπεύεται, οἱ πόλεις δὲ θυμοῖς Υπαρχεῖν θεραπεύεται,
θυμοῖσιν αἴσθεται καὶ πολιτεῖται, καταποτείνεται
τῶν θυμούς γα, θεραπεύεται θεραπεύεται καὶ θεραπεύεται.

Συμπλόκη πάντας θεραπεύεται τὸν Οὐλιανόν
"Ε κατ'" αἵματι δρυγή ταῦ Παπαδόπουλον.

"Εντοῦ θεραπεύεται μὲν πάντες, θεραπεύεται κάποιοι θεραπεύεται,
θεραπεύεται, πολλαπλάσιοι παραπορώται, οὐδὲ θεραπεύεται
τὸν δὲ τοῖς νόσοις περιστατένον θεραπεύεται,
θεραπεύεται πάνταις θεραπεύεται θεραπεύεται.

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ο ΔΥΣΣΕΙΑ

α

"Ἄδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης Ἱερὸν πτολίεθρον ἐπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἵδεν ἀστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὅ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἀλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἢν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.
ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐτάρους ἐρρύσατο, ίέμενός περ·
αὐτῶν γάρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὅλοντο,
νήπιοι, οἱ κατὰ βοῦς Ύπερίονος Ἡελίοιο
ἥσθιοιν· αὐτάρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἡμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

5.

10.

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὁδυσσέα.
Ἡ κατ' αὐτοῦ ὄργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

"Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὅλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἡδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχρημένον ἡδὲ γυναικός
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

2

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι.
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἥλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἄπαντες
 νόσφι Ποσειδάνοις· δὲ ἀσπερχὲς μενέαινεν
 ἀντιθέψει. Οδυσσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἵκεσθαι.

'Αλλ' οὐ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὺς διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Υπερίονος, οἱ δὲ ἀνιόντος,
 ἀντιόων ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἐκατόμβης.
 ἔνθ' οὐ γένετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ολυμπίου ἀθρόοι ἤσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανέλθῃ δὲ Οδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

^μ Τοῖσι δὲ μάθων ἥρχε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γάρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
 τόν δὲ Αγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν· Ορέστης·
 τοῦ οὐ γένετο ἐπιμνησθεὶς ἐπειδὴ ἀθανάτοισι μετηγύδα·
 «Ω πόποι, οἶον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώνται·
 ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκον ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγες ἔχουσιν,
 ως καὶ νῦν Αἴγισθος ὑπὲρ μόρον Ατρεΐδαο,
 γῆμαν ἄλοχον μνηστήν, τὸν δὲ ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὅλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἴπομεν ἡμεῖς,
 Ερμείαν πέμψαντες, ἔύσκοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γάρ Ορέσταο τίσις ἔσσεται Ατρεΐδαο,
 διππότερον ἀν ἥβήσῃ τε καὶ ἡς ἱμείρεται αἴης. Μι·

N ώς ἔφαθ' Ἐρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν) ~~καὶ~~

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·

« Ὡ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὑπατε κρειόντων,

καὶ λίην κεῖνός γε ἐοικότι κεῖται ὀλέθρῳ·

ώς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·

ἄλλα μοι ἀμφ' Ὁδυσῆι δαῖφρονι δαίται ἦτορ,

δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθά φίλων ἀπὸ πήματα πάσχει

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὁμφαλός ἐστι θαλάσσης.

νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,

Ἀτλαντος θυγάτηρ ὀλούφρονος, ὃς τε θαλάσσης

πάσης βένθεα οἴδεν, ἔχει δέ τε κιονας αὐτὸς

μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. *M*

τοῦ θυγάτηρος δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει, *M*

αἱεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἷμαλοισι λόγιοισιν

θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὁδυσσεὺς

ἴέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι

ἥς ἡχίης θανέειν ἴμειρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ

ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὁλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὁδυσσεὺς 60

Ἄργειων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ιερὰ ῥέζων

Τροίη ἐν εὔρεήν ; τί νύ οἱ τόσον ὀδύσσαο, Ζεῦ ; » *μέδατο*.

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς. *X*

« Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπτος φύγεν ἔρχος ὀδόντων;

πῶς ἂν ἔπειτ' Ὁδυσῆος ἐγὼ θεῖοιο λαθοίμην,

ὅς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἵψα θεοῖσιν

ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εύρην ἔχουσιν;

ἄλλα Ποσειδάων γαιήσχος ἀσκελέες αἱεὶ

Κύκλωπος κεχόλωται, δν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,

ἀντίθεον Πολύφημον, δου κράτος ἐστὶ μέγιστον

πᾶσιν Κυκλώπεσσι.

ἐκ τοῦ δὴ Ὁδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

65

70

71

74

ού τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης.
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἵδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθησι. Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 δὲν γέλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδανέμεν οἶος ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Ὡ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὑπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστῆσαι· Οδυσῆα πολύφρονα ὅνδε δόμονδε,
 Ἐρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὁγυγίην ὀτρύνομεν, ὅφρα τάχιστα
 νύμφῃ ἐπιλοκάμῳ εἰπῇ νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὅδυσσηὸς ταλασίφρονος, ὥς κε νέηται·
 αὐτάρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὅφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείω,
 εἰς ἄγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἴ τέ οἱ αἰεὶ⁹⁰
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,
 ἥδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχησιν ». 95

« Η Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὅδυσσεως.

λ. ρ

« Ως εἰποῦσ’ ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο, καλὰ πέδιλα·
 βῆ δὲ κατ’ Οὐλύμποιο καρήνων, ἀλέξασα,
 στῆ δ’ Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὅδυσσηος,
 οὐδοῦ ἐπ’ αὐλείου παλάμη δ’ ἔχε, χάλκεον, ἔγγος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι, Μέντη.
 εῦρε δ’ ὅφρα μνηστῆρας ἀγήγορας. οἱ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων, θυμὸν ἔτερπον

75

80

85

90

95

96

102

ν. τ.

105

ἡμενοι, ἐν ρίγοισι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆροι καὶ ὕδωρ,
οἱ δ' αὖτε σπόγγοῖσι πολυτρήφοισι τραφέζας
νίζον, καὶ πρότιθεν, τοι, δὲ κρέα, πολλὰ δατεῦντο. *μεγά*

110

Τὴν δὲ πολὺ πρώτος ἵδε Γηλέμαχος θεοειδῆς
ἥστο γάρ, ἐν μνηστῆροι φίλον τετιημένος ἥτορ,
δοσσόμεγος πατέρ, ἐσθλὸν ἐγί φρεσίν, εἰ ποθεν ἐλθὼν
μνηστῆρων τῶν, μὲν σκέδασιν κατὰ δώμαται θείη,
τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχοι καὶ δώμασιν, οἷσιν ἀνάσσοι.
τὰ φρονέων, μνηστῆροι μεθήμενος, εἰσιδ' Ἀθήνην.
βῆ δ' ιθὺς προθύροιο, νεμεσοσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
ξεῖνον δηθὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς
ξεῖνος δηθὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς
χεῖρ⁵⁵ ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον, ἔγχος,
καὶ μιν φωνήσας ἐπειρ πτερόφεντα προσηύδα·

120

“Χαῖρε, ξεῖνε, παρί σμιμι φιλήσεαι· αὐτάρ ἐπειτα
δείπνου πασσάμενος μαθήσεαι ὅτεο σε χρή». *μεγά*

125

“Ως εἰπὼν ἡγεῖθ’, ή δ’ ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη.
οἱ δ’ ὅτε δή ρ’ ἔντοσθεν ἔσαν δόμου νψηλοῖο,
ἔγχος μέν ρ’ ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
δουροδόκης ἔντοσθεν ἐνξόου, ἐνθα περ ἄλλα
ἔγχε· Ὁδυσσῆος ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
αὐτὴν δ’ ἐς θρόνον εἰσεν ἄγων, ὑπὸ λίτα πετάσσας,
καλὸν δαιδάλεον τύπο δὲ θρῆγυς ποσὶν ἦεν.

130

πάρ δ’ αὐτὸς ακισμὸν θέτο, ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
μνηστῆρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῶ
δείπνῳ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθών,
ἥδ’ ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο.
χέρνιβα δ’ ἀμφίπολος προχώρ ἐπέχειε φέρουσα
καλῇ χρυσείῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

135

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα·
δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας
παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεύων.

'Ες δ' ἥλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
ἔξειντο ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,
τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὅδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
σῖτον δὲ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῦ.
οἱ δ' ἐπ' ὄνειαθ' ἐτοῦμα προκείμενα χεῖρας ἵαλλον.
αὐτάρ ἔπει πόσιος καὶ ἔδητύος ἔξ ἔρον ἔντο
μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμήλει,
μολπή τ' ὀρχηστύς τε τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός:
κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
Φημίω, ὃς δ' ἡειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
ἢ τοι δὲ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

Αὐτάρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
ἄγχι σχών κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι·
« Εεῖνε φίλ', ἢ καὶ μοι νεμεσήσεαι ὅττι κεν εἴπω;
τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδή,
ῥεῖ, ἔπει ἄλλότριον βίστον νήποινον ἔδουσιν,
ἀνέρος, οὗ δή που λεύκ' ὁστέα πύθεται ὅμβρῳ
κείμεν' ἐπ' ἡπείρου, ἢ εἰν ἄλι κῦμα κυλίνδει.
εὶ κεῖνόν γ' Ἰθάκην δεῖδοί ατο νοστήσαντα,
πάντες κ' ἀρησαίατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
ἢ ἀφνειότεροι κρυσσοῖσι τε ἐσθῆτός τε.
νῦν δ' οἱ μὲν ὡς ὀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῖν
θαλπωρή, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀγθρώπων
φῆσιν ἐλεύσερθαι τοῦ δ' ὥλετο, γόστιμον, ἥμαρ.
ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;

όπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
ἥγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμψεναι εὔχετόωντο;
οὐ μὲν γάρ τι σε πεζὸν δίομαι ἐνθάδ' ἵκεσθαι.
καὶ μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὅφερ' ἐν, εἰδῶ,
ἢ νέρον μεθέπτεις ἦ καὶ πατρώιός, ἐσσι
175
ζεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἵσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφος, ἦν ἀνθρώπων».

Τὸν δ' αὗτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Τοιγάρ τέγω τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
Μέντης Ἀγχιάλοιο δαῖφρονος εὔχομαι εἶναι
180
սίδιος, ἀτάρῳ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
νῦν δ' ὥδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἦδ' ἐτάροισιν·
πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοιθρόους ἀνθρώπους,
ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἴθωνα σίδηρον.
νηῆς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος,
185
ἐν λιμένι Ρείθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.
ξεῖνοι, δ' ἄλλήλων πατρώιοι εὐχόμεθ', εἶναι
ἔξ ἀρχῆς, εἰ, πέρ τε γέροντ' εἰρηναι ἐπελθῶν
Λαέρτην ἥρωα, πτὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάγευθεντέπ', ἀγροῦ, πήματα πάσχειν
γρηὴν σὺν ἀμφιπόλῳ, ἦ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε
190
παριθεῖ, εὗτ' ἀν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
ἔρπυζοντ' ἀνὰ γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο.
νῦν δ' ἥλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
σὸν πατέρο· ἀλλά νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου·
οὐ γάρ, πω τέθνηκεντέπι χθονὶ, δῖος Ὁδυσσεύς,
195
ἀλλ' ἔτι, που ζωρὶς κατερύκεται, εὔρει, πόντῳ
νήσῳ ἐν, ἀμφιρύτῃ, πατερέποι δέ μιν, ἄνδρες ἔχουσιν
ἄγριοι, οἱ που κεῖνοντέρουκανόρωσ' ἀέκοντα.
αὐτάρ τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὡς ἐνὶ θυμῷ
200
ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὡς τελέεσθαι δίω,

ούτε τι μάντις ἔδων οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὐ τοι ἔτι δηρόν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος, αἵης
 ἕσσεται, οὐδ' εἰ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχησιν.
 φράσσεται, ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε, εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἔξ αὐτοῦ τόσος πάις εἰς Ὁδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλήν τε καὶ ὅμματα καλὰ ἔοικας
 κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρίν γε τὸν ἔς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν.
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὁδυσῆα ἐγών οὔτ' ἔμ' ἔκεινος ».

Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον, ηὔδα·
 « Τοιγάρο ἐγώ τοι, ξεῖνε, μάλι, ἀτρεκέως ἀγροεύσω·
 μήτηρ, μέν τέ μέ, φησι τοῦ ἐμμεναι, αὐτάρ ἐγώ γε
 οὐκ οἶδι, οὐ γάρ πώ τις ἔδον γόνον, αὐτὸς ἀνέγνω. 215
 ὡς δὴ ἐγώ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τεν ἐμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, δὸν κτεάτεσσιν ἕοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἐκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεείνεις ». 220

Τὸν δ' αὗτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μέν τοι γενεήν γε θεοὶ νώγυμνον ὀπίσσω
 θηκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηγελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὅδ', ἐπλετο; τίπτε δέ, σε χρεώ; 225
 εἰλαπίνη ἡὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔραγος τάδε γ' ἐστίν.
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἰσχεα πόλλ᾽ ὁρόων, ὃς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα:

« Ξεῖν', ἐπεὶ δὸς δὴ ταῦτα μὲν ἀνείρεαι ήδε μεταλλᾶς,

μέλλεν μέν ποτε οἶκος ὅδ' ἀφνειδές καὶ ἀμύμων

ζῆμεναι, ὅφ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἑτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώντες,

οἵ κενον μὲν ἀιστον ἐποίησαν περὶ πάντων

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὡδ' ἀκαχοίμην,

εἰ μετὰ οἵς ἑτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἥε φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῷ κένοις τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἥδε κε καὶ φίπαιδὶ μέγα κλέος, ἥρατ' ὀπίσσω.

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·

οἴχετ' ἄριστος, ἄπιστος, ἐμοὶ δ' ὀδύγας τε γόρυς τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κενον ὀδυρόμεγος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νῦ μοιαλλα θεοὶ κακάικήδε ἔτευξαν.

ὅσσοι γάρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι,

Δουλιχίω τε Σάμη τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἥδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἡ δ' οὕτ' ἀρνεῖται στυγερὸν γάμον οὔτε τελευτὴν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες

οἶκον ἐμόν· τάχα δή με διαρράσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηγόρια Παλλὰς Ἀθήνη·

« Ω πόποι, ἦ δὴ πολλὸν τάποιχομέγου Ὁδυσῆος

δεύη, δέ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσιτχεῖρας ἐφείη.

εἰ γάρ νῦν ἐλθὼν δόμου, ἐν πρώτησι θύρησιν

σταίη, ἔχων πήγηκατ καὶ ἀσπίδα, καὶ δύοι δοῦρε,

τοῖος ἐών οἴρων μιν τέγω τὰ πρῶτ' ἐνόρησα

οἴκω ἐν ἡμετέρῳ πρίγοντά τε τερπόμεγόν τε,

ἔξ 'Εφύρης ἀνιόντα παρ' Ἰλου Μερμερίδαο—

ώχετο γάρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὁδυσσεὺς
φάρμακον ἀνδροφόνον διέζήμενος, ὅφρα οἱ εἴη
ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὗ οἱ
δῶκεν, ἐπεὶ ὁ καὶ θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔόντας,
ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γάρ αἰνῶς·
τοῖς ἐών μνημτῆρσιν τόμιλήρειν Ὁδυσσεύς·

260

πάντες, καὶ ὀκύμοροί τε γενοίατο, πικρόγαμοι τε.
ἀλλ' ἦτοι μὲν, ταῦτα θεῶν ἐν, γούνασι, κεῖται,
ἥ κεν, νοστήρας ἀποτίσεται, +ἥς καὶ οὐκί,
οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι+ σει δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
ὅππως, κε μνημτῆρας ἀπώσεαι, ἐκ μεγάροιο.

265

εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἡρωας Ἀχαιοὺς
μῆθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
μνημτῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι,
ἀψίτῳ ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
οἱ δὲ γάμον, τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
πολλὰ μάλ', δσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἐπεσθαι·
σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἵ κε πίθηαι.

270

νῆτος ἀρσας ἐρέτησιν ἔείκοσιν, ἥ τις ἀρίστη,
ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
ἥν τίς τοι εἴπησι βροτῶν ἥ δσσαν ἀκούσης
ἐκ Διός, ἥ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον.

275

δις γάρ δεύτατος ἥλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
εἰ μέν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,

285

ἥ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τιλαίης ἐνικαυτόν.

εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
νοστήρας δὴ ἐπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν

290

σημά τέ οί χεῦχι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
πολλὰ μάλ', δσσα ἔρικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
αὐτάρ ἐπήν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
φράζεσθαι δὴ ἐπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
ὅππως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
κτείνης ἡὲ δόλῳ ἡ ἀμφαδόν· οὐδέ τι σε χρὴ
νηπιάς ὅχεειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.
ἢ οὐκ ἀλεῖς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὁρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα; 300
καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρτος ὄρόρι καλόν τε μέγαν τε,
ἄλκιμος, ἔσσος', ἵνα ιτίς σε+καὶ ῥψιγόγων ἐν, εἰπη.
αὐτάρ ἐγών ἐπὶ, νῆα θοὴν κατελεύσομαι, ἥδη
ἥδ' ἑτάρους, οἱ πού μεμάλ', ἀσχαλόωσι μένοντες:
σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, +καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο, μύθων». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα:
«Ξεῖν', ἢ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
ῶς τε πατήρῳ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν
ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
ὅφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρο, 310
δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
τιμῆν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
ἔξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἐπειτα θεά, +γλαυπῶπις Ἀθήνη,
«Μή μ' ἔτι, νῦν κατέρυκε, θιλαιόμεγόν περ ὁδοῖο. 315
δῶρον δ', ὅττι κέιμοι+δοῦναι φίλον, ἥτορ ἀνώγη,
αὗτις ἀνερχομένῳ+δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
καὶ μάλα καλὸν ἐλών+σοι, δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς».

«Η μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
ὅρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ 320
θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς

μᾶλλον ἔτ' ἡ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· δίσατο γάρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἵσθιος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηγελόπης

Τοῖσι δ' ἀριδὸς ἀειδες περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ
ἥτ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀγαιῶν, νόστον ἀειδες
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο, Παλλὰς Ἀθήνη·
τοῦ δ' ὑπερωιόθεν φρεσὶ, σύνθετο, θέσπιν ἀοιδὴν
κούρη, Ἰκαρίοιο, περίφρων· Πηγελόπεια·
κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσετο οἴο δόμοιο,
οὐκ οἶη, ἀμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἐποντο·
ἡ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
στῇ ᾧ παρὰ σταθμὸν τέγεσος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχοιμένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἀρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε πάρεστη.
δακρύσασα δ' ἐπειτα προσηγόρευε θεῖον ἀοιδόν.

325

«Φήμιε, πολλὰ γάρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἴδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοῖ·
τῶν ἔν γέ σφιν ἀειδες παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' ἀοιδῆς
λυγρῆς, ἡ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρο
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος κλαστον.
τοίην γάρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεί,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὑρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἀργος».

340

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα·
«Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἀρα φθονέεις ἐρίγρον ἀοιδὸν
τέρπειν ὅπηγ οἱ νόος ὅρνυται; οὕ νύ τ' ἀοιδοὶ^{αἴτιοι}, ἄλλά ποθι Ζεὺς αἴτιος, δς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

345

τούτῳ δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον ἀείδειν.

τὴν γάρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
ἥ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

σοὶ δ' ἐπιτολμάτῳ κραδήται, θυμὸς ἀκούειν.

οὐ γάρ Ὁδυσσεὺς, οἶος τάπτώλεσσε ινόστιμον ἡμαρ
ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ ταῖς ἄλλοις, φῶτες ὅλοντο.

ἄλλ' εἰς οἴκον ἴρυσατάς, σ' αὐτῆς, ἔργα κάμιζε,

ἴστοντες ἡλακάτην τεταῖ καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευς

ἔργον ἐποίχεσθαι· Μῦθος δ' ἄνδρεσσι μελήσει

πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ, γάρ κράτος, ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

‘Η μὲν θαυμήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει·

παιδὸς, γάρ μυθὸν περνυμένον, ἔνθετο, θυμῷ·

ές δ' ὑπερῷ ἀναβᾶσατούσῃ, ἀμφιπόλοισι γυγαιξὶ

κλαῖεν ἔπειτ' Ὁδυσσῆα, φίλον πόσιν, ὅφρα οἱ ὕπνον

ἡδὺν ἐπὶ βλεφάροισι· βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς του ὁ Τηλέμαχος
ώμιλησε μὲν θάρρος, τὸ ὄποιον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μητρῆρας.
Συνέστησεν εἰς αὐτὸνς ϰὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούονν κοσμίως τὸ θε-
σπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του
νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύλιον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ιθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀνάχωρήσεως τοῦ Ὁδυσσέως ἐκα-
λοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαρ-
τάσθησαν ὅτι θὰ ἥκονον εἰδῆσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ νῖος
τοῦ Ὁδυσσέως ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστὸς
εἰς χάριν καὶ ἀκολονθούμενος ἀπὸ δύο κύρας. Ἐκάμισεν εἰς τὸν θῶν οὐρ
τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς δωρισμένην στιγμὴν ὑμέλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν
διμήγγυον. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὁδυ-
σσέως, ἀλλὰ περὶ ίδικῆς του ἀποφάσεως ϰὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθαι-
ρεσίαν τῶν μητρήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας
τῆς Ιθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτὸνς ἔκκλησιν ϰὰ τὸν βοηθήσουν ϰὰ περισώσῃ
τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νως ἔξητησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πόλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδῆσεων περὶ τοῦ πατρός του.

‘Υπὲρ τοῦ Τηλεμάχου ὁμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρσης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπίκουοι τοῦ Ὁδυσσέως. Μὲ πολλὴν ὅμως αὐθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβονταν ὑπ’ ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

‘Η Ἀθηνᾶ τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἡτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιόν του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἡ τροφὸς Εὔρυκλεια ἔμαθεν ὅτι θ’ ἀνερχότει ὁ νεαρὸς κύριος τῆς καὶ αὐτὴν ἡτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. “Οταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀντραὶ ἡ ζέ-φυρος ἐταξίδευσαν δλητην τὴν νύκτα πρὸς τὸν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

Γ’ Εφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου, καθ’ ἥν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλονταν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, δύστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱούς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πόλου παρηκολούθει τὴν ὅπτησιν τῶν κρεάτων. “Ολοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθῶνται καὶ νὰ περιποιηθῶνται τὸν δόνο ξένους. “Οτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητόν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἡτοί ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὁδυσσέα καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν δλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἰλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἔγνωριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὁδυσσέως. Ἱσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὄποιος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει πάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἔξενισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίᾳ ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωσεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ δποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενέλαον. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδόν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ—ἡ Ἀθηνᾶ—προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἔξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

[Ἐξίσον φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαιμονίην σύζηθε εἰς τὸν νεοαφιγμέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἔθαμαζον τὸν κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲν χρυσόν, μὲν ἥλεκτρον καὶ μὲν ἄργυρον. Ἡ σύνηγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγγνώσεται τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν δῆλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὑπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἡ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἰλίου. Διὰ τὸν Ὀδυσσέα δὲ Πρωτεὺς εἶπεν ὅτι ζῆι καὶ ὅτι τὸν καταχρατεῖ εἰς μεμαρνουμένην νῆσον ἡ νύμφη Καλυψώ.]

Κατὰ τὴν ἀπονοσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μηνιστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγονται καὶ νὰ διασκεδάζονται. Ὁταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, διτανθῆσθαι δὲν θέλουσαν εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηνᾶς ἐσώθη ὁ νιός τοῦ Ὀδυσσέως.]

ε

[Ο ‘Ερμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἡδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἰχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψών τὴν ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσέαν ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν νιόν του Ἔρμην καὶ εἶπε :]

« Ἔρμεία, σὺ γάρ αὗτε τά τ’ ἄλλα περ ἄγγελός ἐστι, 29
νύμφη ἐυπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὃς κε νέηται
οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θητῶν ἀνθρώπων.
ἄλλ’ ὁ γ’ ἐπὶ σχεδίης πολυυδέσμου πήματα πάσχων
ἥματί κ’ εἰκοστῷ Σχερίνην ἐρίβωλον ἵκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οὐ ἀγχίθεοι γεγάσασιν,
οἱ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἔξηρατ' Ὁδυσσεύς,
εἰ περ ἀπήμων ἥλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν.
ώς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἵδειν καὶ ίκέσθαι
οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

35

“Ως ἔφατ’, οὐδ’ ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
αὐτίκ’ ἔπειθ’ ὑπὸ ποσσὸν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἥμεν ἐφ’ ὑγρὴν
ἥδ’ ἐπ’ ἀπείρονα γαῖαν ἀμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ’ ἀνδρῶν ὅμματα θέλγει,
ῶν ἐθέλει, τοὺς δ’ αὗτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
τὴν μετὰ χερσὸν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
Πιερίην δ’ ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ.
σεύατ’ ἔπειτ’ ἐπὶ κῦμα λάρω ὅρνιθι ἐοικώς,
ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἀλὸς ἀτρυγέτοιο
ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἀλυγή.
τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὁχήσατο κύμασιν Ἐρυثῆς.
ἄλλ’ ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ’ ἐοῦσαν,
ἐνθ’ ἐκ πόντου βάς ιοειδέος ἡπειρόνδε
ἥιεν, ὅφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἔνι νύμφῃ
ναῖεν ἐυπλόκαμος· τὴν δ’ ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
πῦρ μὲν ἐπ’ ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε ε δ’ ὀδυὴ
κέδρου τ’ εὐκεάτοιο θύου τ’ ἀνὰ νῆσον ὀδώδει
δαιιμένων· ἡ δ’ ἔνδον ἀοιδιάσουσ’ ὅπὶ καλῇ
ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσείη κερκίδ’ ὕφαινεν.
ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθόωσα,
κλήθρη τ’ αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
ἔνθα δέ τ’ ὅρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,

40

45

50

55

60

65

σκῶπές τ' Ἱρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι εἰνάλιαι, τῇσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν. ἡ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο ἥμερις ἥβωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσι, κορῆναι δ' ἔξείνες πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῷ, πλησίαι ἀλλήλων τετραμέναι ἄλλυδις ἄλλη. ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ζου ἥδε σελίνου θήλεον. ἔνθα κ' ἐπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθών θηήσατο ἴδων καὶ τερφθείη φρεσὶν ἥσιν. ἔνθα στὰς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἔφθι θηήσατο θυμῷ, αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὔρὺ σπέος ἥλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην ἥγνοιήσεν ἴδουσα Καλυψώ, δῖα θεάων· οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. οὐδ' ἄρ' Ὁδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν, ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς οὐκατει καθήμενος, ἔνθα πάρος περ, δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων. πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων. Ἐρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, ἐν θρόνῳ ἴδρυσασα φαιενῷ σιγαλόεντι·

« Τίπτε μοι, Ἐρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας αἰδοῖός τε φίλος τε; πάρος γε μὲν οὖ τι θαμίζεις. αὔδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν, εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. ἀλλ' ἐπει προτέρω, ἵνα τοι πάρεξείνια θείω ». « Ως ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν. αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἥσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης. αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἥραρε θυμὸν ἐδωδῆ, καὶ τότε δή μιν ἐπεσσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτάρ ἐγώ τοι
νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
Ζεὺς ἐμέ γ' ἡνῶγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
τίς δ' ἂν ἐκῶν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὅδωρον
ἀσπετον; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἵ τε θεοῖσιν
ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἔξαίτους ἐκατόμβας.
ἄλλὰ μάλ' οὕ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδὲ ἀλιώσαι.
φησί τοι ἀνδρα παρεῖναι ὁιζυρώτατον ἄλλων,
τῶν ἀνδρῶν, οἵ ἀστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 105
τῶν νῦν σ' ἡνῶγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα·
οὐ γάρ οἱ τῇδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
ἄλλ' ἔτι οἱ μοῖροί ἔστι φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἵκέσθαι
οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

‘Ο ’Οδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

||“Ως ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης:
ἡ δ' ἐπ' Ὁδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
ἥι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 148
τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὗρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε
δακρυόφιν τέρσοντο, κατείβετο δὲ γλυκὺς αἰών
νόστον ὀδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἥνδανε νύμφη.
ἄλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ιαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
ἥματα δ' ἀμ πέτρησι καὶ ἡρόνεσσι καθίζων
δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἀλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων.

« Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰών
φινέτω· ἥδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω. 160
ἄλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῷ

εύρεται σχεδίην· ἀτάρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
νῦψοι, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἡροειδέα πόντον. |
αὐτάρ ἐγώ σῖτον καὶ ὅδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
ἐνθήσω μενοεικέ', ἢ κέν τοι λιμὸν ἔρυκοι,
εῖματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὅπισθεν,
165
ὡς κε μάλ' ἀσκηθής σὴν πατρίδα γαῖαν ἵκηαι,
αἱ̄ κε θεοί γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὔρυν ἔχουσιν,
οἵ̄ μεν φέρτεροί εἰσι νοῆσαι τε κρῆναι τε ». 170

“Ως φάτο, δίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
καὶ μιν φωνήσας ἔπεια πτερόεντα προσηύδα·
« Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
ἥ με κέλεαι σχεδίη περάκων μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
δεινόν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες ἐῖσαι
175
ἀκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρῳ.
οὐδ' ἂν ἐγών ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίνην,
εἰ μή μοι τλαῖης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὀμόσσαι
μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ». 180

“Ως φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψώ δῖα θεάων,
χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' δνόμαζεν.
« Ἡ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσὶ καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
οἶον δὴ τὸν μῆθον ἐπεφράσθης ἀγορεῦσαι.
ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὔρυς ὑπερθε
καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὅδωρ, δις τε μέγιστος
ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
μή τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
ἄλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἀσσ' ἂν ἐμοὶ περ
αὐτῇ μηδοίμην, δτε με χρειώ τόσον ἴκοι·
καὶ γάρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναίσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ
θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων ». 190

“Ως ἄρα φωνήσας ἥγησατο δῖα θεάων
καρπαλίμως· ὁ δ' ἐπειτα μετ' ἵχνια βαῖνε θεοῖο.

ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἥδε καὶ ἀνήρ,
καὶ ᾧ ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ’ ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἐρμείας, νύμφῃ δ’ ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ’ ἀντίον ἴζεν Ὁδυσσῆος θείοιο,
τῇ δὲ παρ’ ἀμβροσίην δμωαῖ καὶ νέκταρο ἔθηκαν.
οἱ δὲ ἐπ’ ὀνείαθ’ ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἵαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἥδε ποτῆτος,
τοῖς ὅρα μύθων ἥρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν’ Ὁδυσσεῦ,
οὗτῳ δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἱέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κήδε’ ἀναπλῆσαι, πρὸν πατρίδα γαῖαν ἵκεσθαι,
ἐνθάδε κ’ αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ’ εἶναι, ἴμειρόμενός περ’ ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ’ αἰὲν ἐέλδεαι ἡματα πάντα. 210
οὐ μέν θην κείνης γε χερείων εὔχομαι εἰναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἕοικεν
θυητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ’ ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὁδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μή μοι τόδε χώεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ’, οὖνεκα σεῦ περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ’ εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἡ μὲν γάρ βροτός ἐστι, σὺ δὲ ἀθάνατος καὶ ἀγήρως.
ἄλλα καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἡματα πάντα
οἴκαδε τ’ ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμαρ ἰδέσθαι. 220
εἰ δὲ αὖ τις ράιησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·
ἥδη γάρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψώ ὁδήγησε τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν ἐσχατὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅστο τὸ δυνατὸν στερεάν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Απόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσέως.

- Τέτρατον ἦμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἄπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπτῳ ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψώ,
 εἴματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἔτερον, ἔτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἥα
 κωρύκω· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὕρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρόν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' ίστια δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτῷ δὲ πηδαλίῳ ιθύνετο τεχνηέντως 270
 ἥμενος, οὐδέ οἱ ὑπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληγιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ δψε δύοντα Βοώτην
 "Αρκτον θ', ἦν καὶ "Αμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἢ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὡρίωνα δοκεύει,
 οἵτινες δὲ ἀμυρόδος ἐστι λοετρῶν Ὡκεανοῖο. 275
 τὴν γὰρ δή μιν ἀνωγε Καλυψώ, διὰ θεάων,
 ποντοπορεύμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἦματα ποντοπορεύων,
 δικτωκαιδεκάτη δὲ ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγγιστον πέλεν αὐτῷ.
 εἴσατο δὲ ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέι πόντῳ. 280
 Τὸν δὲ ἔξ Αἰθιόπων ἀνιών κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἵδεν· εἴσατο γάρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δὲ ἔχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ δὲ μυθήσατο θυμόν· 285

« "Ω πόποι, ή μάλα δὴ μετεβεύλευσαν θεοὶ ἄλλως
ἀμφ' Ὁδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσιν ἔόντος,
καὶ δὴ Φαιήκων γαῖης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
ἐκφυγέειν μέγα πεῖραρ δίζυος, η̄ μιν ἱκάνει.
ἄλλ' ἔτι μέν μιν φημι ἀδην ἐλάν κακότητος ».

290

"Ως εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὁρόθυνεν ἀέλλας
παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
γαῖαν ὅμοιην καὶ πόντον, ὁρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
σὺν δ' Εὔρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρος τε δυσαήγης
καὶ Βορέης αἰθρηγγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
καὶ τότ' Ὁδυσσῆος λύτο γούνατα καὶ φίλον ἥτορ,
δύθησας δ' ἄρα εἶπε πρὸς δὲν μεγαλήτορα θυμόν·

295

« "Ω μοι ἐγώ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
δείδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἰπεν,
ἢ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἵκεσθαι,
ἄλγε ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
οἵοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὔρον
Ζεύς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἀέλλαι
παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὅλεθρος.
τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότ' ὅλοντο
Τροίην ἐν εὔρειή χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
ώς δὴ ἐγώ γ' ὅφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
ἥματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
Τρῶες ἐπέρριψαν περὶ Πηλεῖων θανόντι.
τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μεν κλέος ἥγον Ἀχαιοί·
νῦν δέ με λευγαλέω θανάτῳ εῖμαρτο ἀλῶναι ».

300

"Ως ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
τῆλε δ' ἀπὸ σχεδίης αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δέ οἱ ἴστὸν ἔαξεν

305

310

315

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἐλθοῦσα θύελλα,
τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.

τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
αἰψίκα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὁρμῆς. 320
εἴματα γάρ ρ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρες δῖα Καλυψώ.

ὁψὲ δὲ δή ρ' ἀνέδυ, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἀλυγην
πικρήν, ἥ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδίης ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς, 325
ἐν μέσσῃ δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλεσίνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ρόν ἔνθα καὶ ἔνθα.
ώς δ' ὅτ' ὄπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
ἀμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
ώς τὴν ἀμ πέλαγος ἀνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα. 330
ἀλλοτε μέν τε Νότος Βορέη προβάλεσκε φέρεσθαι,
ἀλλοτε δ' αὗτ' Εὔρος Ζεφύρω εἰξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἵδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
Λευκοθέη, ἥ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήσεσσα,
νῦν δ' ἀλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
ἥ ρ' Ὀδυσσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἀλγε' ἔχοντα,
αἰθυίη δ' ἐικυῖα ποτῇ ἀνεδύσετο λίμνης,
ἴζε δ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου εἰπέ τε μῦθον.

«Κάμμορε, τίπτε τοι ἃδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
ἀδύσατ' ἐκπάγλως, δτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει ; 340
οὐ μὲν δή σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων:
ἀλλὰ μάλ' ὃδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν.
εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδίην ἀνέμοισι φέρεσθαι
κάλλιπτ', ἀτὰρ χείρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
γαίης Φαιήκων, δθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτάρ ἐπὴν χείρεσσιν ἐφάψεαι ἡπείροιο,
ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
πολλὸν ἀπ' ἡπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι». 350

“Ως ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
αἰθυίη ἐικυῖα μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτάρ δ' μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὁδυσσεύς,
ὄχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὅν μεγαλήτορα θυμόν. 355

“Ο μοι ἐγώ, μή τίς μοι ὑφαίνησιν δόλον αὗτε
ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδίης ἐποβῆναι ἀνώγει.
ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἔκας ὀφθαλμοῖσιν
γαῖαν ἐγών ἴδομην, δθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
ἀλλὰ μάλ' ὥδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον. 360
ὅφρ' ἂν μέν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίησιν ἀρήρῃ,
τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων.
αὐτάρ ἐπὴν δή μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
νήξομ', ἐπεὶ οὐ μέν τι πάρα προνοῆσαι ἀμεινον».

“Ηος δ' ταῦθ' ὕρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
ῶρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίγθων,
δεινόν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
ώς δ' ἀνεμος ζαῆς ἡίων θημῶνα τινάξῃ
καρφαλέων· τὰ μὲν ὅρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη.
ώς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτάρ Ὁδυσσεύς 370
ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῦνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
εἴματα δ' ἐξαπέδυνε, τά οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
αὐτὸς δὲ πρηνῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
νηχέμεναι μεμαώς. Ἄδε δὲ κρείων ἐνοσίγθων, 375
κινήσας δὲ κάρη προτὶ δὲ μυθήσατο θυμόν.

“Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόῳ κατὰ πόντον,
εἰς δ' κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήγης.”

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος ».

“Ως ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλίτριχας ἵππους,
ἴκετο δ' εἰς Αἰγάς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔασιν. 380

Αὐτάρ 'Αθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἢ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἀπαντας·
ῷρσε δ' ἐπὶ κραιπὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν,
ἥος ὁ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς 'Οδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας. 385

Διάσωσις τοῦ 'Οδυσσέως εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ 'Οδυσσεὺς μὲ
τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλονς τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἡ θά-
λασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ταναγρὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβᾶν
ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἡτο φοβερὰ
ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχονς καὶ σπήλαια, ὅποιον ἐκτυποῦσε τὸ κύμα
καὶ ἐξετίνασσεν εἰς τὰ ὑψη ἀφρούς. Ἐκιδύνευσε πράγματι, νὰ συντριβῇ
εἰς ἔνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπτευσιν τῆς 'Αθηνᾶς ἀπεφάσισε
νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἔως ὅτου εῦρῃ
κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἔφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίον
ποταμοῦ, ὃ δύποτος ἐπακοίων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος
ἀνέκουψε τὸ δρυμητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν
ἐξηγητημένος εἰς τὴν γῆν ὁ 'Οδυσσεὺς ἢ πνευματικὸν εἴπειν
ἔπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἔνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα.
'Επροχώσησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωματὴν
ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

“Ως ὁ μὲν ἔνθα καθεῦδε πολύτλας δῖος 'Οδυσσεὺς
ὕπνῳ καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτάρ 'Αθήνη

βῆ ρ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἵ πρὸν μέν ποτ' ἔναιον ἐν εύρυχόρῳ Υπερείῃ,
ἀγγοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν νπερηνορεόντων,
οἵ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἥσαν.
ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίη ἑκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
ἄλλ' ὁ μὲν ἥδη κηρὶ δαμεὶς Ἀιδόσδε βεβήκει,
Ἀλκίνοος δὲ τότ' ἥρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ δνειρὸν τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὁδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δὲ μεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, φένι κούρη
κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἰδος δόμοίη,
Ναυσικά, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πάρ δὲ δύ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἑκέτερθε· θύραι δὲ ἐπέκειντο φαεινάι.

‘Η δ' ἀνέμου ώς πνοιή ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
στῇ δ' ἄρ' ὑπέρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῆθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἥ οἱ δημηλική μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν ἐεισαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

« Ναυσικά, τί νύ σ' ὅδε μεθίμονα γείνατο μήτηρ ;
εἴματα μέν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδόν ἐστιν, ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἔννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἵ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἀλλ' ἵσμεν πλυνέουσαι ἄμ' ἡσὶ φαινομένηφι·
καὶ τοι ἐγὼ συνέριθος ἄμ' ἔψιμαι, ὅφετα τάχιστα
ἐντύνεαι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴ παρθένος ἔσσεαι·
ἢδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἔστι καὶ αὔτῃ. 35
ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἥϊθι πρὸ
ἡμίονους καὶ ἀμαξαν ἐφοπλίσαι, ἢ κεν ἄγησι
ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
καὶ δὲ σοὶ ὁδὸς αὔτῃ πολὺ κάλλιον ἡὲ πόδεσσιν
ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοί εἰσι πόληος ». 40

'Η μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλές αἰεὶ^{τοι}
ἔμμεναι. οὕτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὕτε ποτ' ὄμβρῳ
δεύεται οὕτε χιὼν ἐπιπλιναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρῃ
πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη. 45
τῷ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἡματα πάντα.
ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρῃ.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μὲ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡώς ἤλθεν ἐύθρονος, ἢ μιν ἔγειρε
Ναυσικάαν ἐύπεπλον· ἀφαρ δ' ἀπεθαύμαστος ὄνειρον,
βῆ δ' ἵειναι διὰ δώμαθ', ἵν' ἀγγείλειε τοκεῦστιν,
πατρὶ φίλω καὶ μητρὶ· κιγήσατο δ' ἔνδον ἐόντας.
ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἥστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶν
ἥλακατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοὺς βασιλῆας
ἐξ βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαιήκες ἀγαυοί.
ἡ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε. 55

« Πάππα φίλ', οὐκ ἀν δή μοι ἐφοπλίσσειας ἀπήνην
ὑψηλὴν ἐύκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἴματ' ἄγωμαι

ές ποταμὸν πλυνέουσα, τά μοι ῥερυπωμένα κεῖται ;
καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἔόντα
βουλὰς βουλεύειν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα. 60
πέντε δέ τοι φίλοι υἱες ἐνὶ μεγάροις γεγάσιν,
οἵ δύ' ὀπυίοντες, τρεῖς δ' ἡίθεοι θαλέθοντες
οἵ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
ές χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
“Ως ἔφατ”. αἴδετο γάρ θαλερὸν γάμον ἔξονομῆναι
πατρὶ φίλῳ. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μάθω.
“Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
ἔρχεν· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
ὑψηλὴν ἐύκυκλον, ὑπερτερίη ἀραρυῖαν ». 70
“Ως εἰπὼν δμώεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν ἐύτροχον ἡμιονείην
ῶπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζεῦξάν θ' ὑπ' ἀπήνη.
κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινήν.
καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐνξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
ἀσκῷ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσετ' ἀπήνης.
δῶκεν δὲ χρυσέη ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
ἥσος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
ἡ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα,
μάστιξεν δ' ἐλάσαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
αἱ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
οὐκ οἴην, ἄμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.

Αἱ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόν περικαλλέ' ἴκοντο, 85
ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἥσαν ἐπηετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
ἔνθ' αἱ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
καὶ τὰς μὲν σεῦσαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιηδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης είματα χερσὸν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ, στεῦβον δ' ἐν βόθροισι θιῶς ἔριδα προφέρουσαι. αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ῥύπα πάντα, ἔξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἀλός, ἦχι μάλιστα λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. αἴ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὅχθησιν ποταμοῖο, είματα δ' ἡελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῇ. αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαί τε καὶ αὐτή, σφαίρῃ ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· τῆσι δὲ Ναυσικά λευκώλενος ἥρχετο μολπῆς. οὕτω δὲ οἵη δ' "Αρτεμις εῖσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα, ἡ κατὰ Τηῦγετον περιμήκετον ἡ Ἐρύμανθον, τερπομένη κάπτοισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι· τῇ δέ θ' ἄμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοι, πασάων δ' ὑπὲρ ἡ γε κάρη ἔχει ἡδὲ μέτωπα, ῥεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι· ὡς ἡ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.

"Αλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε είματα καλά, ἔνθ' αὖτ' ἀλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη, ὡς Ὁδυσσεὺς ἔγροιτο ἔδοι τ' εὐώπιδα κούρην, ἦ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἡγήσατο. σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασίλεια· ἀλλ' αὐτὸν μὲν ἀμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη· αἴ δὲ ἐπὶ μακρὸν ἀυσαν· δ' ἔγρετο δῖος Ὁδυσσεὺς, ἔξόμενος δ' ὀρμαίνε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

"Ω μοι ἐγώ, τέων αὗτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἴκανω; ἢ δέ τοι οὐδὲ δίκαιοι,

ἥς φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;
 ὡς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς ἀυτῇ·
 νυμφάων, αἱ ἔχουσ' ὁρέων κίπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήντα.
 ἥ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηντῶν ;
 ἀλλ' ἄγ' ἔγών αὐτὸς πειρήσομαι ἡδὲ λδωμαι ». 125
 126

Βῆ δ' ἵμεν ὡς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθώς,
 ὃς τ' εἴσ' ὑόμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὅσσε
 δαιέσται· αὐτῷ δὲ βουσὶ μετέρχεται ἡ δίεσσιν
 ἡὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστὴρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν.
 ὀς Ὁδυσσεὺς κούρησιν ἐυπλοκάμοισιν ἔμελλε
 μίξεσθαι γυμνός περ ἔών· χρειώ γάρ ἵκανεν.
 σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄληγ,
 τρέσσαν δ' ἀλλυδις ἀλλη ἐπ' ἡιόνας προύχούσας·
 οἵη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γάρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.
 στῇ δ' ἀντα σχοιμένη, δὲ μερμήριξεν Ὁδυσσεύς,
 ἡ γούνων λίσσοιτο λαβών εὐώπιδα κούρην,
 ἡ αὔτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισι
 λίσσοιτ', εἰ δεῖξεις πόλιν καὶ εἴματα δοίη.
 ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι
 λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισι,
 μή οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μειλιχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῆθον·

« Γουνοῦμαί σε, ἀνασσα· θεός νύ τις, ἡ βροτός ἐστι ;
 εἰ μέν τις θεός ἐστι, τοὶ οὐρανὸν εύρυν ἔχουσιν,
 Ἀρτέμιδί σε ἔγώ γε, Διὸς κούρη μεγάλοιο,
 εἰδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα ἔισκω·
 εἰ δέ τις ἐστι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ θυσὶν ναιετάουσιν,
 τρὶς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρὶς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς
αἰὲν εὐφροσύνησιν ἵαίνεται εἴνεκα σεῖο,
λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
· κεῖνος, δ' αὖ περὶ, κῆρι μακράρτατος τέξοχον, ἄλλων,
ὅς κέ σ' ἐέδνοισι, βρίσας τοὺς ὅρδες ἀγάγγηται.
οὐ γάρ πω τοιρῦτον, ἤδον βροτὸν ὁ φθαλμοῖσιν,
οὔτ' ἄνδρ', οὔτε γυναῖκας σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα. 160
Δήλω, δή ποτε, τοῖον τὸ Απόλλωνος παρὰ βωμῷ
φοίνικος νέον, ἔρνος ἀνερχόμενον, ἐνόχσα·
ἡλθον, γάρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
τὴν ὁδόν, ηδή μέλλεν ἐμοὶ κακὰ, κήδε' ἔσεσθαι.
ώς δ' αὔτως καὶ κεῖνο ιδὼν ἐτεθήπεια θυμῷ
δήν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
ώς σέ, γύναι, ἀγαμάι τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἴκάνει.
χθιζός ἐεικοστῷ φύγον ἥματι οἴνοπα πόντον· 170
τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
νήσου ἀπ' Ὡγυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
ὅφρ, ἔτι που καὶ τῇδε πάθω κακόν, οὐ γάρ δίω
παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
ἄλλα, ἄνασσ', ἐλέαιρει σὲ γάρ κακὰ πολλὰ μογήσας
ἐς πρώτην ἴκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
ἀνθρώπων, οἱ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
Ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
εἴ τι που εἴλυμα σπείρων ἔχεις ἐνθάδ' ίοῦσα.
σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς,
ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ δύμοφροσύνην ὀπάσειαν
ἐσθλήν· οὐ μὲν γάρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
ηδή διοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
ἀνήρ ἡδὲ γυνή· πόλλα ἀλγεα δυσμενέεσσι,
χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί». 185

Τὸν δ' αὖ Ναυσικάδα λευκώλενος ἀντίον ηὔδα·
 « Ξεῖν, ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς, νέμει, ὅλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς, ἡδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστῳ·
 καὶ πουσοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρὴ τετλάμεν ἔμπης.
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἵκανεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τεν ἄλλου,
 ὃν ἐπέοιχ² ἵκετην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἀστυ δέ τοι δείξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν,
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε ».

Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσέα καὶ
 ὀδηγίαι τῆς Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.

“ Η ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι κέλευσέ·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ίδοῦσαι;
 ἢ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ³ ἔμμεναι ἀνδρῶν;
 οὐκ ἔσθ⁴ οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὃς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δηιοτῆτα φέρων· μάλα γάρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκαλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἵκανει,
 τὸν νῦν χρὴ κομέειν· πρὸς γάρ Διός εἰσιν ἀπαντες
 ξεῖνοι τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὅλιγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ⁵, ἀμφίπολοι, ξείνω βρῶσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῷ, οθ⁶ ἐπὶ σκέπας ἔστ⁷ ἀνέμοιο ». 205
 “ Ως ἔφαθ⁸, αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 καὶ δ' ἀρ⁹ Ὀδυσσῆ¹⁰ εἴσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρος μεγαλήτορος Ἀλκινόοι·
πάρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
δῶκαν δὲ χρυσέη ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
ἥνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
δή ῥα τότ' ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὁδυσσεύς·

«Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὔτω ἀπόπροθεν, ὅφρ' ἐγὼ αὐτὸς
ἀλμηνὶ ὕμοιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἔλαιώ
χρίσομαι· ή γάρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή·

ἄντην δ' οὐκ ἀν ἐγώ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γάρ
γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐνπλοκάμοισι μετελθών ».

“Ως ἔφαθ’, αἰ δ’ ἀπάνευθεν ἵσαν, εἴπον δ’ ἄρα κούρη·
αὐτάρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χρόα νίζετο δῖος Ὁδυσσεύς
ἀλμην, η̄ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεγέν ὕμους,
ἐκ κεφαλῆς δ’ ἔσμηχεν ἀλὸς χνόν ἀτρυγέτοιο.
αὐτάρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσοτο καὶ λίπ’ ἀλειψεν,
ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ’, ἡ οἱ πόρε παρθένος ἀδμής,
τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
μείζονά τ’ εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καὸδ δὲ κάρητος
οὐλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει δμοίας.

ώς δ’ ὅτε τις χρυσὸν περιγεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ
ἴδρις, δην “Ηφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
ώς ἄρα τῷ κατέχευε κάριν κεφαλῆ τε ὕμοις.

ἔζετ’ ἐπειτ’ ἀπάνευθεν κιών ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
καλλεῖ καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
δή ῥα τότ’ ἀμφιπόλοισιν ἐνπλοκάμοισι μετηύδα·

«Κλῦτέ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὅφρα τι εἴπω.
οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἱ “Ολυμπον ἔχουσιν,
Φαιήκεσσ’ ὅδ’ ἀνήρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
πρόσθεν μὲν γάρ δή μοι ἀεικέλιος δέατ’ εῖναι,
νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εύροντες ἔχουσιν.

αὐτὸν γάρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη
ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν. 245
ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ζείνω βρῶσίν τε πόσιν τέ ».

“Ως ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν αλύον ἦδε πίθοντο,
πάρο δ' ἄρ' Ὁδυσσῆι ἔθεσαν βρῶσίν τε πόσιν τε.
ἢ τοι δὲ πῦνε καὶ ἡσθε πολύτλας δῖος Ὁδυσσεὺς
ἀρπαλέως δηρὸν γάρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτάρ Ναυσικάχ λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
εἴματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήγης,
ζεῦξεν δὲ ἡμίόνους κρατερώνυχας, ἀνὸν δὲ ἔβη αὐτή,
ώτρυνεν δὲ Ὁδυσσῆα, ἕπος τοῦ ἔφατ' ἔκ τοῦ ὀνόμαζεν·

“Ορσεο δὴ νῦν, ζεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὅφρα σε πέμψω 255
πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλιστα δέ τοι εἰρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
ὅφρος δὲ μέν καὶ ἀγροὺς ἴομεν καὶ ἔργος ἀνθρώπων,
τόφρα σύν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμίόνους καὶ ἄμαξαν 260
καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δὲ ὁδὸν ἡγεμονεύσω.
αὐτάρ εἶπήν πόλιος ἐπιβήμεν, ἦν πέρι πύργος
ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
λεπτὴ δὲ εἰσίθιμη· νῆες δὲ ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
εἰρύαται· πᾶσιν γάρ ἐπίστιόν ἔστιν ἑκάστῳ. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδήιον ἀμφίς,
ὕτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.
ἐνθα δὲ νηῶν ὅπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἐρετμά.
οὐ γάρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
ἀλλὰ ίστοι καὶ ἐρετμὰ νεῶν καὶ νῆες ἐῖσαι,
ἥσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περόωσι θάλασσαν.
τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις διέσσω
μωμενη· μάλα δὲ εἰσὶν ὑφερφίαλοι κατὰ δῆμον.

- καὶ νῦ τις ὥδ' εἰπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικάδη ἔπειται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος; ποῦ δέ μιν εῦρε; πόσις νῦ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἡς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν.
 ἦ τίς οἱ εὔξαμένη πολυάρητος θεὸς ἥλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάτης, ἔξει δέ μιν ἡματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καύτη περ ἐποιχομένη πόσιν εὗρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
Φαιήκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί». 285
 ὃς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνείδεα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλῃ νεμεσῷ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρὸς καὶ μητρὸς ἔόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρίν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὅνκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὅφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο.
 δήσεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγγι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνῃ νάει, ἀμφὶ δὲ λειμῶν. 295
 ἐνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυΐά τ' ἄλωή,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἐνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὅ κεν ἡμεῖς
 ἀστυδε ἔλθωμεν καὶ ἵκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔληπη ποτὶ δώματ' ἀφῆχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἥδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἡγήσαιτο
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι ἐοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἥρωος. ἀλλ' ὅπότ' ἀν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὡκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὅφρ' ἀν ἵκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἥσται ἐπ' ἐσχάρη ἐν πυρὸς αὔγῃ. 305

ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἵδεσθαι,
κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἴατ' ὅπισθεν.
ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῖο θρόνος ποτικέλιται αὐτῇ,
τῷ ὅ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὁς.
τὸν παραμειψάμενός μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας
βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἥμαρ ἴδηαι
χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
ἐλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ἴδεειν καὶ ἵκεσθαι
οἶκον ἐυκτίμενον καὶ σὴν ἐξ πατρίδα γαῖαν ». 315

“Ως ἄρα φωνήσασ’ ἵμασεν μάστιγι φαεινῇ
ἡμιόνους· αἱ δὲ ὕπακα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
αἱ δὲ ἐν μὲν τρώχων, ἐν δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν.
ἡ δὲ μάλιστας ἡγιόχευεν, ὅπως ἀμφ' ἐποίατο πεζοὶ
ἀμφίπολοι τ' Ὀδυσσεύς τε, νόῳ δὲ ἐπέβαλλεν ἵμάσθλην. 320
δύσετό τ' ἡέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
ἱρὸν Ἀθηναίης, ἵνα ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
αὐτίκ' ἔπειτ' ἡρᾶτο Διὸς κούρη μεγάλοιο.

«Κλῦθι μεν, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνῃ·
νῦν δή πέρ μεν ἀκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἀκουσας
ῥαιομένου ὅτε μὲν ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
δός μὲν ἐξ Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἡδὲ ἐλεεινόν ». 325

“Ως ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δὲ ἔκλινε Παλλὰς Ἀθῆνη.
αὐτῷ δὲ οὐ πω φαίνετ' ἐναντίη· αἰδετο γάρ ῥα
πατροκαστίγνητον· δὲ δὲ πειζαφελῶς μενέαινεν
ἀντιθέω Ὀδυσσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἵκεσθαι. 330

η

[Καθὼς εἰσήχετο εἰς τὴν πόλιν δὲ Ὀδυσσεύς, συνήρτησε μίαν
παρθένον, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἐκρύπτετο ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ αὐτῇ τοῦ ἔδειξε τὸ
ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. “Οπως λάμπει δὲ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θρόιγκον καὶ νάρων ἀριθμοῖς, ἥτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλομένας μὲ κνανῆν νάλομαζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρησαῖ ησαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἀργυροῦ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρου, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ησαν ἐκατέρῳθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελὴ ἐπιπλὰ καὶ ἐπ’ αὐτῶν λεπτούφαντα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεύη περιτέχνα συνεπλήρωντα τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσουν θαυμαστὸς ἔξετείνετο πέριξ τοῦ ἀνακτόρου δικῆπος μὲ δένδρα κατάφροτα ἀπὸ καρπούς, μὲ κοσμητικοὺς προστάτους καὶ μὲ δροσερὰς κορήνας. Ἀφοῦ ἔθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν δικῆπος, εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσκισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸς λόγονς νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἑστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπενσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπτὸν θρόνον τοῦ Ἡφαίστου. Ἐπικολούθησαν δῆλαι αἱ συνήθεις πρὸς τὸν ξένοντας περιποιήσεις: κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαίρουν ἔποεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄριστοι, διὰ νὰ ξενίσονται ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πᾶς νὰ τὸν ἀποστείλονται εἰς τὴν πατρίδα του.

Θ

Τὴν ἐπομένην δικῆπον ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὁδονσέα εἰς τὴν ἀγορὰν πλησίον τοῦ λιμένος, διποντας συνήλθοντας καὶ ἄλλοι Φαιάκες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωσεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς συνηπτούς τοῦ εἰς τὸ ἀνάκτορον, διποντας ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον διαδόθησαν τοῦ βασιλικοῦ οἶκου, διποντας Δημόδοκος, ἐπραγούδησεν ἔπος, τὸ δόπιον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὁδονσέως κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκνήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε διακόπησεν διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότευε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον δῆλοι εἰς τὴν ἀθλητικὴν τῶν δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγώνισματα καὶ δικῆπος, καταπλήττων δῆλος μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Εγίνεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ ποῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολούθησαν συμπόσιον δὲ Δημόδοκος μεταξὺ ἀλλων ἐτραγούνδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσέως τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δονρείον ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὅλοι ἀντελήθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε δὲ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ δυνατόν καὶ τὴν πατρίδα τοῦ.

L

Μὲ κατάπληξιν ἥκουνσαν αἱ Φαιάκες, ὅτι ὁ ὑπὲρ αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς δὲ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, δὲ ἡρως τοῦ ὅποιον ή δόξα ἔφθασε μέχρις οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε δὲ Ὀδυσσεύς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολὺν καὶ δέα αὐτοῦ ὑστερόστοιν: Ἀπὸ τὸ Ἰλιον δὲ ἀνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοι τοῦ ἡραγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῷ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ δὲ ἀνεμος τοὺς περέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἔφεροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο δὲ πόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ δὲ Ὀδυσσεύς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἴδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφίμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν δὲ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δὲ ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανοργίας τοῦ Ὀδυσσέως, διτις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὅποιον ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰολον εῦρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν δὲ Αἰολος, περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν δλονος τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωσεν εἰς τὸν Ὀδυσσέα. Ἄλλ' ἐνῷ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤροιξαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι δὲ Ὀδυσσεύς ἔκρυψετεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἀργυρον.

Τότε ἐξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέαι θύελλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμάς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρηγόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῇ ἀποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἴδιου του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἴαίην ἡ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἐρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ ἐπενέφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἄποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἐφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωροῦσας εἰς ἐν βάραθρον ἐφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποιὰ ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσέα πᾶς νὰ διαφρύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλομένους ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυνθος. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως. "Οσοι περιεσάθησαν ἐφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου, ὅπου παρὰ τὰς συμβούλας τοῦ Ὀδυσσέως, κατέφαγον τὰς ιερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀστιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κερανὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσέως, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναναγός εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσέως κατεγοήτευσε τὸν Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἥλθεν ἡ στιγμὴ νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ δποῖον διέμενεν εἰς τὴν ἀκτήν. Ἔνγρώμων δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπουδὴν τὴν βασίλισσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους:

« Χαῖρε μοι, ὡς βασίλεια, διαιμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
ἔλθη καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώπουσι πέλονται.

αὐτάρ ἐγώ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ
παισί τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆῃ ». 62

Οἱ Φαίακες ραῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσέα ποιμάμενον εἰς μίαν ἔξοχην ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν φίλαν μιᾶς ἑλαίας ἐτοποθέτησαν τὰ δῶρα. "Οταν ἔξύπνησεν δὲν ἀνεγνώσιεν ἀμέσως τὴν πατρικήν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἔνας ποιμὴν (πάλιν ἡ Ἀθηνᾶ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, διτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ὄνομαστήν της Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὔμαιον, διτις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνακτόδων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαΐτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμαθε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὅβητην τῶν μνηστήρων καὶ τὸ πατεῖδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

'Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰδοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφήν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν τὸν Εὔμαιον].

Π

'Αναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως.

[1 - 153. "Οταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πιστοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαΐτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του. Ἡτο περόλυπος δὲν δέν εἶχε μάθει τίποτε ἀνοιβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρός του. Πρωτίστως δύμως ἐπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, διτι ἐπέστρεψε σῶσις ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὔμαιον].

΄Η ρα καὶ ὕρσε συφορβόν· ὁ δὲ εἶλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δὲ ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔν. οὐδὲ ἄροτ' Αθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῦ κιών Εὔμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἡ γε σχεδὸν ἥλθε· δέμας δὲ ἥικτο γυναικὶ^{τετταράκοντα}
 καλῇ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἴδυντο.^{τετταράκοντα}
 στῇ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίνης Ὁδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδὲ ἄρα Τηλέμαχος ἵδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν. 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὁδυσσεύς τε κύνες τε ἵδον, καὶ δὲ οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῷ δὲ ἐτέρωσε διὰ σταθμοῦ φόβηθεν.
 ἡ δὲ ἄροτ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὁδυσσεύς,
 ἐκ δὲ ἥλθεν μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῇ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Αθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν· Ὁδυσσεῦ,
 ἥδη νῦν σῷ παιδὶ ἐπος φάο μηδὲ ἐπίκευθε,
 ὃς ἂν μνηστῆρος θάνατον καὶ κῆροτ' ἀραρόντε^{τετταράκοντα}
 ἔρχησθον προτὶ ἀστυ περικλυτόν· οὐδὲ ἐγὼ αὐτὴ^{τετταράκοντα} 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ». ^{τετταράκοντα}

΄Η καὶ χρυσείη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ· Αθήνη. ^{τετταράκοντα}
 φᾶρος μέν οἱ πρῶτον ἐυπλυνές ἥδε χιτῶνα ^{τετταράκοντα}
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δὲ ὠφελλε καὶ ἥβην. ^{τετταράκοντα}
 ἀψ δὲ μελαγχροὶ γένετο, γναθοὶ δὲ τάνυσθεν, ^{τετταράκοντα}
 κυάνεαι δὲ ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον. ^{τετταράκοντα} 175
 ἡ μὲν ἄροτ' ὃς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὁδυσσεὺς ^{τετταράκοντα}
 ἥιεν ἐς κλισίην· θάμβησε δέ μιν φίλος υἱός,^{τετταράκοντα}
 ταρβήσας δὲ ἐτέρωσε βάλτοματα μὴ θεός εἴη, ^{τετταράκοντα}
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεια πτερόεντα προσηύδα. ^{τετταράκοντα} 180

« Ἀλλοῖός μοι, ζεῦνε, φάνης νέον ἡὲ πάροιθεν,
 ἀλλα δὲ εἴματ' ἔχεις, καὶ τοι χρώς οὐκέθ' ὅμοιος.
 ἡ μάλα τις θεός ἐστι, τοὶ οὐρανὸν εύρον ἔχουσιν.^{τετταράκοντα}
 ἀλλ' ἶληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἴρα^{τετταράκοντα}

ἡδὲ χρύσεα δῶρα, τετυγμένα φείδεο δ' ἡμέων ».

185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς.
 « Οὓς τίς τοι θεός εἴμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἴμι, τοῦ εἴνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

“Ως ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσε, καὶ δὲ παρειῶν
 δάκρυον ἥκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεί.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπείθετο δῆν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαῦτίς μιν ἔπεσσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

190

« Οὓς σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων
 θέλλει, δφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω. 195
 οὐ γάρ πως ἀν θητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
 φῶ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείη νέον ἡὲ γέροντα.
 ἦ γάρ τοι νέον ἡσθα γέρων καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οὖν οὔρανὸν εὑρὸν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
 « Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὕτ' ἀγάπασθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὃδ' ἐγώ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλὰ δ' ἀληθεῖς,
 ἥλυθον εἰκοστῷ ἔτεϊ ἐς πατρίδα γαῖαν.
 αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, δπως ἔθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὗτε
 ἀνδρὶ νέῳ καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἴματ' ἔχοντι. 210
 ῥηιδίον δὲ θεοῖσι, τοὶ οὔρανὸν εὑρὸν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κυδῆναι θητὸν βροτὸν ἡδὲ κακῶσαι ».

“Ως ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἵμερος ὕρτο γόοιο·

215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί. φῆναι ἡ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἵσι τε τέκνα ἀγρόται ἔξείλοντο πάρος πετεγηνὰ γενέσθαι· ὃς δέ ἦς ἄρα τοι γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὁφρύσι δάκρυον εἴβον. καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδυ φάος ἡελίοιο, εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἴψα.

« Ποιή γάρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται ἥγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο; οὐ μὲν γάρ τι σε πεζὸν δίομαι ἐνθάδ' οἰκέσθαι ». 220

Τὸν δ' αὗτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὁδυσσεύς.

« Τοιγάρ ἐγώ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω. Φαίνκες μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἵ τε καὶ ἄλλους ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται· καὶ μ' εῦδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες κατθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230 χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν. καὶ τὰ μὲν ἐν σπέέσσι θεῶν ιότητι κέονται· νῦν αὖ δεῦρ' οἰκόμητην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης, ὅφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλεύσωμεν. ἀλλ' ἄγε μοι μνηστήρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235 ὅφρ' ίδεω οἵσοι τε καὶ οἵ τινες ἀνέρες εἰσίν. καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας φράσσομαι, ἡ κεν νῷι δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἡ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ». 240

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα.

« Ω πάτερ, ἡ τοι σεϊο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον, χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν· ἀλλὰ λίγην μέγα εἴπεις· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἴη δύνδρε δύω πολλοῖσι καὶ οἱφθίμοισι μάχεσθαι. μνηστήρων δ' οὔτ' ἀρ δεκάς ἀτρεκὲς οὔτε δύ' οῖαι, 245 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίοι δύω καὶ πεντήκοντα κοῦροι κεκριμένοι, ἔξ δὲ δρηστῆρες ἐπονται·
ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν ἑείκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν,
ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
καὶ σφιν ἀμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδός
καὶ δοιώ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
τῶν εἰ κεν πάντων ἀντήσομεν ἐνδον ἐόντων,
μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσεαι ἐλθών.
ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
φράζει, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ». 255

Τὸν δ' αὗτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὁδυσσεύς:
« Τοιγάρε ἐγών ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μεν ἄκουσον,
καὶ φράσαι, ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
ἀρκέσει, ἢέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ». 265

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηῦδα:
« Ἐσθλώ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
ὢψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένω· ὡς τε καὶ ἄλλοις
ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ».

Ο Ὁδυσσεύς μὲ τὸν κύνα του Ἀργον
(Ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Όπως οι ιδεολογίες της αρχαιότητας και της μεσαιωνικής παράδοσης στην ελληνική γλώσσα δεν είναι πλέον ζωντανές, η λεξική της είναι στην περιοχή της αρχαιότητας. Η λέξη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά στην αρχαιότητα ήταν και ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός.

Όπως οι ιδεολογίες της αρχαιότητας και της μεσαιωνικής παράδοσης στην ελληνική γλώσσα δεν είναι πλέον ζωντανές, η λεξική της είναι στην περιοχή της αρχαιότητας. Η λέξη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός. Η πόλη — πόλης — δεν είναι μόνο ένα σύνθετο λεξικό, αλλά και μόνο ένα σύνθετο πολιτισμός.

ένα μέν Δωριδίδης δύο και τετράδεκα
χειρόπιν χαρισματικούς, οι οι δραγματίστρους Εποντών
έκ δὲ Σάμης τετράρια τα και εἴκοσι εβδομήντα δύο
έκ δὲ Ζαρίνθου τετράρια τελείων καὶ δύο Λαζαρίδης,
έκ δὲ Καρπάσου τετράρια τελείων καὶ δύο Λαζαρίδης,
και σταύρούς τετράρια τελείων καὶ δύο Λαζαρίδης
και δύο Λαζαρίδης Λαζαρίδης Δασκαλίδης
τῶν εἰ καν πάνταν δυτήποδον τελείων καὶ δύο
ιοπῆς Ιοαννίνας τετράρια τελείων καὶ δύο Λαζαρίδης Δασκαλίδης
άλλα καὶ άλλα, οι δύο Λαζαρίδης Δασκαλίδης Λαζαρίδης
φράσαι, δύο καὶ δύο Λαζαρίδης Δασκαλίδης Λαζαρίδης.

Τὸς δὲ αὐτοῦ προστάτου πατρός τοῦ Λαζαρίδη ήταν
ο Τελεύτης ἦγεν Λέρος, τα δὲ πάντα ταῦτα πατέρων
καὶ φράσαι, ή καν καὶ Λέρος ταῦτα πατέρων
Λεύτης, έπειτα δύο Λαζαρίδης Δασκαλίδης Λαζαρίδης.
Τὸς δὲ αὐτοῦ πατέρου πατέρων τοῦ Λαζαρίδη ήταν
ο Επίκερας τοῦ πατέρος τοῦ Λαζαρίδη ήταν Λαζαρίδης
όπις περὶ τὴν γένεσιν λαζαρίδης ήταν Λαζαρίδης Λαζαρίδης
ταῦτα ταῦτα πατέρων τοῦ Λαζαρίδη Λαζαρίδης Λαζαρίδης.

παραπομένων οικείων της πόλης από την οποίαν είναι πάντα στην πόλη που
παραπομένει μετασχηματισμούς - δημοφιλή πομπές φεστιβάλ - καθημερινή η
πόλη καθώς πάντα την πόλη την πόλη - μεθόδος - πόλη
πόλης - πόλη - ή πόλη ή πόλη - πόλη πετάστη ποτηρογεύ
πόλη πόλη

P A Ψ Ω Δ I A α

1 - 10

α) **ἀνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε** · προστ. τοῦ ἔννεπω =
διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους,
ἐφευρετικός. — **πλάγχθη** · ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ-
συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολιέθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις
καὶ πτόλις). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). —
νόος = σκέψις, νοοτροπία. — **δ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασ-
σα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἀλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **ὄν· δς ἢ ὄν·**
κτητ. ἀντων. γ' προσ. = ἴδιος του. — **θυμὸς** = ψυχή, καρδιὰ (θύω =
πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμὸν** = εἰς τὴν ψυχήν του, κατάκαρδα.
— **ἄρνυμαι** = ἀποκτῶ, διασφέω. **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασφέ-
γγόποιειρατικὸς ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωή. — **ἡν· κτητ.** (στ. 4). — **νόστος**
= ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). —
ώς· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὖδ'** **ώς** = οὕτε ἔτσι, δηλ. παρ'
ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἴταρος** = σύντροφος (ἔταιρος). —
ρύνομαι = σφέω. — **ἱέμενός περ· καίτερο** **ἱέμενος** = ἐνχαντ. μτχ. **ἱεμαι**
= ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἴδιας αὐτῶν... — **ἀτασθα-
λίαι** = ἀνόντοι πράξεις, ἀμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὅμιλῶν ἀκόμα,
μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. ηγ+Ἒπος = λόγος). — **κατὰ
ἥσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (νόστος στ.
5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. 'Εκ τῆς σημασίας αὐτῆς προηῆθεν
ἡ νεωτέρα: νόστιμος = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπι-
στροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἥμαρ - ἥματος** =

Σημ. 1. 'Εκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἔκαστης λέξεως ἡ τελευταία
είναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' 'Ομήρωφ ἔχουν ποικίλας σημα-
σίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. 'Ενιότε δύμως παρεμβαλ-
λονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν
έρμηνευονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — νόστιμον ἥμαρ = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — ἀμόθεν = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημεῖον· (ἐπίρρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμόδις = τίς. πρβλ. οὐδὲ ἀμοῦ). — τῶν = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — γέ· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παραφρασμένων χρόνων ὅνει αἰνέσησεως : πλάγχη, πάθεν, ἴδεν.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — ηστι, καὶ δευτεροκλ. -οις: σφετερόησι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς)-ῆσθιον.

— Οἱ τύποι δή τὸ εἰς ὄλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : δ γ' ἐν πόντῳ, δ τοῖσιν ἀφέλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : ἀστεα, ἄλγεα.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς -οις δευτεροκλ. -οιο : Ἡ-ελίοιο.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : δις ἡ δν (ἑὸς ἐή ἑόν).

γ) **Μοῦσα:** Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἡ τὴν Μούσαν. 'Η λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη γρονολογουμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὄποιαν οἱ Ἑλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστένετο δὲτης Ἰσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διός) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας των ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν "Ολυμπὸν χώρα, ὀνομάζοντο Πιερίδες ἡ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι. Εὑφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσείας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὄποιον θὰ διηγηθῇ. — **ιερόν:** 'Η πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλῆς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ιερὸν πτολεθρον. — **Υπερίων:** 'Επιθετον τοῦ 'Ηλίου ἐκφράζον τὴν ἰδιότητα τοῦ ὄφους = ψιστος ἡ ὁ ἔξ ψύους ἄρχων. Λέγεται καὶ 'Υπεριονίδης. — **κατὰ βοῦς ἡσθιον:** Τὸ γεγονὸς τοῦτο ίστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσείας. 'Αφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσέως διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ 'Ηλίου. 'Εκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πεῖναν ἔφαγον τὰς ιερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ; παρὰ τὰς

συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἔχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀμόθεν. **αἰπὺς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἤσαν. — **ἡδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (χρή). — **πότνια** = σεπτή, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum). — **ἔρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δῖος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ δόμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι - Λατιν. divus - divinus). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρὸς** = κοῖλος, βαθούλος (γλάφω - γλύφω). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — **δ πόσις -ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. ποτ. - πρβλ. πότνια). — **δὴ** = ἥδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων** = περιπέλομαι = περιστρέφομαι. — **τῷ** = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — **οἱ** = αὐτῷ. — **ἐπεκλώσαντό οἱ** = τοῦ προώρισαν. **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 νόστος. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος** = φεύγω = διαφεύγω. — **ἥεν** = ἦν. — **οἱ ἀεθλοὶ** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί** = ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μεταξύ. — **οἰσι· ἐοῖς**. — **ἔλεαίρω** = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (ἔλεω). — **νόσφι** = μακράν, ἐκτός. — **ἀσπερχέσ· ἐπίρρ.** = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἴμαι ὡργισμένος (μένος). — **ἀντιθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἵσθιθεος. — **πάρος** = πρίν. — **ἢν (ἐήν) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν τοῦ.

22 - 27. **μετεκίαθε·** μετακιάθω = πηγαίνω πρός τινας (μετακιάθω, θαμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακράν (τηλοῦ, τῆλε, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἐλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον καπ.). — **ἔών** = ὀν. — **τοί· ἀναφ. ἀντων.** — **δικθά· ἐπίρρ.** = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίαται·** παθ. παρακμ. ρ. δαίομαι = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ ποὺ δύει, πρὸς τὴν δύσιν (ἀδρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀορ.). — **Ὑπερίων· 8.** — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ ποὺ ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν ρ. ἀνειμι (ἀνὰ + εἴμι). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἔκατόμβη** = θυσία ἔκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — **ἀρνειός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαις - δαιτὸς** = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίομαι = χωρίζω. Κυρίως δαῖς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμών). — **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἥμαι = κάθημαι). — οἱ δὲ δὴ ἄλλοι = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἰων. τύπος : ἔσαν (ἥσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὗ, οῖ, ἐ** (αὐτοῦ - φόνος).

— Οἱ τύποι δὴ τὸ εἰς σημ. ἀναφ. ἀντῶν. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῷ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίαται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιών (ἀντιών - ἀντιῶν = ἀντιών).

— Ἀσυναίρετα φωνήνετα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἀεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίαται.

γ) ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες : 'Ως σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει δὲ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἐλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ δόποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἱλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖα των καὶ ἄλλοι μὲν ἡφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νά φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφῃ :** Νύμφαι ἥσαν κατώτεραι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηΐδες, Ἀντριάδες κ.ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαινεν :** Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες :** Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἐλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἥδη ἀπὸ τῶν ὅμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαούς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἀνω Νείλου.

28 - 43

α) μῦθος = λόγος. — **ἀρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὄμιλίαν. — **τοῖσι** = μεταξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἔσυτόν. — **ἀμύμων** = ἀψιγος, τέλειος, εὐγενῆς (στερ. αὐτομοις). — **ρά** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὄποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστος (τῆλε + κλώ = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κτεν- καὶ κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Φεπ - εἰ- πεῖν). — μετρύμα = ώμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδὴ = φωνή). — ῷ πόποι = πώ ! πώ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν ! — νῦν (ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητός (ρίζ. μορ - μόρος = θάνα- τος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι = ἀπαρέμφ. τοῦ εἰλί. — οἱ δὲ = ἐνῷ αὐτοί. — καὶ αὐτοὶ = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω) . — ὑπέρ μόρον = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — καὶ νῦν = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ποὺ λέγω τώρα. — γῆμε: ἔγημε = συν- εδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἀθρ. α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστὴ = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλιννοστῶ). — εἰδώς· μτχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὅλεθρος: 11. — πρὸ = προηγουμένως. — οἱ · 17. — ἐν- σποπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὁξυδερκῆς (εὖ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφρόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις: οὐ γένος, συνών. τοῦ ἄλοχος (ἀθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἡ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — διππότ' ἀν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῇ. — ἰμείρεται · ὑποτακτ. ἀόρ. ρ. ἱμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἥς· κτητ. — αἴα = γαῖα, χώρα. — ἔφρατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώ- ρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ διποῖον ἔθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγα- θὰ φρονέων· ἐνάντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλήν του πρόθεσιν. — ἀπέ- τισε · ὑποκμ. ὁ Αἴγισθος· ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν ποὺ ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν (ai)).

— Γενικὴ ἀρσεν. πρωτοκατίων εἰς -αο : 'Ατρεΐδαο, 'Ορέσταο.

— Χρῆσις τοῦ ει ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμέας.

— Ἐγκλιτικὸν φωνῆν ὑποτακτ. ε καὶ ο ἀντὶ η καὶ ω : ἱμειρεται ἀντὶ ἱμειρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε: 'Ο Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ως γεννήτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς 'Οδυσσείας αἱ θρησκευτικαὶ ίδέαι τῶν 'Ελλήνων ἥσαν ἀγνότεραι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς. — **Αἴγισθοιο, τὸν ῥ̄ ἔκταν'** **Ορέστης:** Τὸ οἰκογενειακὸν δρᾶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἐλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἡθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτή, τὴν ὅποιαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεύς. 'Ο Αἴγισθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνονος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπούσιαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Αἴγισθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καί, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἴγισθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. 'Εν τῷ μεταξὺ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ορέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θείου του καί, ὅτε ἤνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρός του φονεύων τὸν Αἴγισθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) ἀμείβομαι *τινα* = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. 'Επιθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκὸς = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὀπ- ὄψις, ὄψομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἀρχων. — **καὶ λίην... δλέθρῳ**: ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρῳ καὶ λίην ἐοικότι. — **κεῖται δλέθρῳ** = ἡφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὅλεθρον. — **ἐοικώς** = ὁ ἀρμόζων. — **ώς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὅτις** = ὅστις. — **ρέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆῃ** = διὰ τὸν Ὀδυσσέα. — **δαιφρων** = συνετός. — **δαιομαι** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἡτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ + μόρος· 34). — **δηθά,** δήγν = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περίρυτος, πὸν βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ὅθι** = ὅπου. — **δμφραλός** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **δλοσφρων** = κακόβουλος, δόλιος (δλοὸς = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτὸς** = ὁ ἴδιος, μόνος του. — **μακρὸς** = ὑψηλός. — **ἀμφὶς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἀνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὔρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. + **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**. 14. — **αιμύλιος** (καὶ αἵμόλος) = γλυκύς. — **θέλγει** · ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύῃ. — **ἐπιλήστεται** · μέλλων τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λανθάνω). — **αὐτάρ** · 9. — **ἴεμαι** · 6. — **ἀποθρώ-**

σκω = ἀνέρχομαι (θρώσκω = πηδῶ). — νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — ἱμείρεται · 41. — οὐδὲ = καὶ δέν. — ἐντρέπεται = κάμπτεται, συγκινεῖται. — ῆτορ · 48. — φίλον ἓτορ = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ'. Όμήρωφ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίστε καὶ μὲν ποκοριστικὴν ἔννοιαν. — νύ · 32. — χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα. 'Αντικείμ. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — νῆες Ἀργείων = τὸ νάστικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — ἱερὰ ρέζω = τελῶ θυσίας. — Τροίη ἐν εὐρείῃ τε = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — τί = διατί. — ἀδύσασο · ἀδυσάμην = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οι.

β) 'Εναλλαγὴ τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς εὔς : -ῆος (-έως), -ῆι (-έι), -ῆα (-έα) : 'Οδονσ(σ)ῆος 'Οδονσ(σ)ῆι 'Οδονσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς -αο : ὠδυσάμην - ὠδύσασο.

— 'Η ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ ε : κεῖνος.

γ) Κρονίδης καὶ Κρονίων ὄνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὄποιος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε δὲ ἀρχῶν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεύς, ὁ ὄποιος ἰδρυσεν ἴδιαν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα : 'Η 'Αθηνᾶ τονίζει τὴν ἐφημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὄποια ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. 'Οπωσδήποτε θά τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ιονίου. — Ατλας : Τιτάν ἡ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὄποιος φέρει ἐπὶ τοῦ ὕμου του τὸ βάρος τοῦ οὐρανίου θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ δὲ 'Ατλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὄποιοι ὑψοῦνται μεράξιν οὐρανοῦ καὶ γῆς. — Ἀργείων παρὰ νησί : Τὸ σύνηθες ὄνομα τῶν Ἐλλήνων παρ' Όμήρωφ εἶναι 'Αχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ 'Αργεῖοι, διότι τὸ 'Αργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἵσχυρότερα κράτη τῶν 'Αχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν "Ἐλλήνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θά εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελκύσει εἰς τὴν ἔηραν τὰ πλοιά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὄποιου κατεσκεύασαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικά ἔξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις « παρὰ τηνσὶ Ἀχαιῶν », « Ἀργείων παρὰ τηνσὶ ».

α) ἀπαμείβομαι. ἀμείβομαι: 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.— **προσέφη**· ἀντικμ.: τὴν = εἰπε πρὸς αὐτήν. — **νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (*νεφέλη+ἀγείρω* = συναθροῖται). — **τὸ ἔρκος** = φραγμός· μιφ. ἔρκος ὀδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία). — **ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὑσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ. — **πῶς ἀν λαθοίμην**· τὸ ἀν δυνητικὸν = πῶς εἴναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — **περὶ - ἐστί**· ~~πέρι~~ = ὑπερέχω.— **νόον**· ^{ζωντων} αἰτ. τοῦ κατά τι. — **περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θηγτόν. — **ἱρά**· ἱερὰ = θυσίαι. — **τοι·** 23. — **γαιήχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαία+ἔχω*). — **ἀσκελές**· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. σκελ- σκελετός, σκληρός). — **Κύκλωπος**· γεν. τῆς αἰτίας.— **χολοῦμαι** = εἴμαι ωργισμένος (χόλος = ὡργή). — **ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (ἀλαὸς = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στερήσεως σημαντικόν.— **ἀντίθεος**: 21. — **δου** = οὖ. — **ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε.— **ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἔνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθὼν = γῆ). — **οὐ τι** = οὐδόλως. — **πλάζω** = κάμινον νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι*: 2). — **πατρὶς αἱη** = πατρικὴ γῆ. — **ἄγετε**· παρακελευσμ. = ἐμπρός, ἐλᾶτε. — **οἴδε** = οἱ ἔδω παρόντες θεοί. — **περὶ-φράζομαι τι** = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τινος. — **νόστον**· ἀσφίστως = ἔνα τρόπον ἐπανόδου. — **ὅπως ἔλθησι** = ὁστε νὰ ἐπανέλθῃ. — **μεθίημι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — **χόλος** = ὡργή: 69. — **οὐ τι**: 75.— **μὲν** = βεβαίως (μήν). — **ἀντία** = ἀντίθέτως. — **ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ+ἔκων). — **ἔριδαινω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — **οἶος**: 13.

β) Ὄνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς **-α** (**-ας -ης**): νεφεληγερέτα· (πρβλ. τὰ λατιν. α' κλίσ. nauta, poeta).

— **Κατάληξις ἀπαρεμφ.** **-μεν** (**-ειν**) ἐριδαινέμεν·

— **Ιωνικὸς τύπος τοῦ ἀεί** : **αἰεί**.

γ) νεφεληγερέτα: 'Ο "Ομηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὄποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ἰδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον νεφεληγηρέτα εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖν τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν.' Εξίσου ἐκφραστικὰ εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: γαυμήχος, ἐνοσίχθων. Τὸ πρῶτον παριστᾶ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἡ ὄποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἐνοσίχθων ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς.—**Κύκλωπος:** 'Ως γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῷ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσέα διὰ πανουργίας. Οὐ μῆθος ἴστορεῖται εἰς τὸ ι τῆς Ὀδυσσείας.

80 - 95

α) εἰ μὲν δὴ = ἐὰν πράγματι. — φίλον (ἐστι) = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται.—**νοστῆσαι**· ἐπεξήγ. τοῦ τοῦτο.—**πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. δαΐζων 48).—**δόνδε δόμονδε = εἰς τὸ σπίτι του.**—**δόμος = οἶκος**, σπίτι (δέμω = κτίζω).—**διάκτορος = ὁ ψυχοπομπός.**—**ἀργεῖφρόντης**· 28.—**δτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ δτρύνω = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. —**δφρα = ἵνα.**—**ἐυπλόκαμος = ἔχουσα** ὥραίους πλοκάμους, δραῖα μαλλιά. —**νημερτῆς = ἀλάνθαστος, δριστικὸς** (νη = ἀμαρτάνω).—**βουλὴ = ἀπόφασις, θέλησις.**—**νόστον**· ἐπεξήγ. τοῦ βούλη.—**ταλασίφρων = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας,** ὑπομονητικὸς (ριζ. ταλα - τλη + φρίν).—**κε(v)**· τὸ δυνητ. ἢ τὸ ἀδριστολ. ἄν. —**λγῶν = ἐγώ.**—**ἐσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσέρχομαι. —**οι · δοτ.** κτητ. οἱ νιὸν = τὸν υἱὸν του. —**ἐποτρύνω = ἐξεγείρω**· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. —**μένος = θάρρος.** —**θείω · θῶ.**—**ἀγορὴ =** συνέλευσις (ἀγείρω, πρβλ. 63 νεφεληγερέτα).—**κομάων = ὁ τρέφων** κόμην. —**τὸ κάρη = ἡ κεφαλή.**—**ἀπειπέμεν = νὰ ἀπαγορεύσῃ** 'Αόρ. τοῦ ἀπόφημι. —**οι · δοτ.** ἀντιχαριστική. —**μῆλα = πρόβατα.** —**ἀδινὸς = πυκνός, πολυπληθής.** —**ειλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βιῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (εἴλω = στρέφω + πούς).—**ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα. —**ἔλιξ βοῦς =** βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: βώδια στεφανοκέρατα, ἡματόθεις = ἡμιμώδης (ἄμαθος - ἡμιος).—**πευσόμενον**· μέλλων τοῦ πνηθάρομαι, μτχ. τελ. —**ἡδέ · 12.** —**μιν = αὐτόν.** —**κλέος = δόξα.** —

έσθιλδς = ἀγαθός. — **μίν...** **ἔχησιν**. ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη κακὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μίν** (αὐτὸν -ὴν -ό).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστῶτος ὑποτακ. — **ησι:** **ἔχησι**, **ἔληγσι**.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγό : **ἐγών**.

γ) **Ωρυγίη**: 'Ως ἐπίθετον ἡ λ. ὠρυγύιος σημαίνει παλαιότατος. 'Ως γεωγραφικὴ θέσις ἡ 'Ωρυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς 'Οδυσσείας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ δ 'Οδυσσεὺς μὲ οὔριον ἔνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἔως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὅρη τῆς νῆσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή**: "Ηδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' "Ελλησιν δ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὄποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας**: 'Η διατήρησις μακρᾶς κόμης ἥτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους ἔξελιπε βαθμηδόν ἡ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστήρες**: Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν 'Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὄποιοι ἔζητον εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος 'Οδυσσέως, τὴν Πηγελόπην. 'Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ 'Οδυσσέως καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς**: 'Οξὺς παρατηρητὴς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ 'Ομηρος παριστᾶ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βιῶν, τοὺς ὄποιούς ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη**: 'Αχαϊκὸν κράτος, εἰς τὸ ὄποιον ἔβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του 'Ελένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος**: 'Ητο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἥδη γέρων ἀπειλάμβανεν ησυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν 'Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. 'Η πρωτεύουσα τοῦ βασιλέος τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ιστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ 'Αλφειοῦ.

α) 96-113. ὥς· δεικτ. 6.—**ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐτούς. — **ἐδήσατο**· ρ. δέομαι - οῦμαι = δεν χάτι λίκιν μου· ἐνεργ. δέω - δῶ. — **βῆ-κατὰ** = κατέβη. — **τὸ κάρηνον** = κορυφὴ (κάρη 90). — **ἀλέξασα**· ρ. ἀλίσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἴξ). — **δῆμος** = ἡ κατοικουμένη περιοχὴ μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — **ὁ οὐδὸς** = τὸ κατώφλιον. — **ἔχω** = κρατῶ. — **ἔγχος** = δόρυ. — **εἴδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ώς... — **ἡγήτωρ** = ἡγεμών. — **ἄρα** = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ 'Οδυσσέως. — **ἀγήνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν + ἀνήρ). — **ἔπειτα** = κατ' ἔκεινην τὴν ὥραν. — **πεσσοὶ** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνίδιον, ἵσως ὅπως περίπους ἡ σημερινὴ ντάμα. — **προπάροιθε(ν)** = ἐμπρός. — **ἥμενοι** = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — **ἡ ρινὸς** = τὸ δέρμα, ἡ προθειά. — **ὅτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. 'Επίθετ. τῶν θεραπόντων. — **μίσγω** = ἀναμειγνύω. — **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὑρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἶνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα). — **αὔτε** = ἔξι ἀλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — **πολύτρητος** = μὲ πολλὲς τρύπες, πορώδης. — **νίζω** = πλύνω. — **πρότιθεν** = παρέθετον. — **δατέομαι** = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίομαι 23, 48).

114 - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος, πρώτος. — **θεοειδής** = θεόμορφος· ἐπίθ. ὥραιών θνητῶν. — **ἥστο**· **ῆμαι** = κάθημαι. — **τετιημένος** = λυπημένος (τετήμαι). — **φίλον ἥτορ**· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἵδε 60. — **ծσομαι** = βλέπω (ծσε = ὄφθαλμοί, Λατιν. oculus), ծσομαι ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — **ἐσθλός**· 95. — **εἰ ποθεν ἐλθὼν** = ἀν ἥρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εύκτικαι ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ. — **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — **σκέδασις** = διασκορπισμὸς (σκεδάννυμ). — **σκέδασιν θείη**· περίφρ.= νὺν ἐπιτύχῃ τὸν διασκορπισμόν, να δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστῆρας. — **δώματα** = ἀνάκτορα. — **τιμὴ** = ἀξιωμα. — **οἰσιν**· κτητ. — **ἀνάσσω** = βασιλεύω, κυβερνῶ. — **τὰ φρονέων** = ἐνῷ ἔκαμε αὐτὰς τὰς σκέψεις. — **μεθήμενος** = καθήμενος μεταξύ. — **εἰσορῶ** = βλέπω. — **ἰθὺς** = κατ' εὐθεῖαν πρός... — **νεμεσοῦμαι** = ἀγανακτῶ (νέμεσις = δικαία ἀγανάκτησις). — **δηθά**· 49. — **ἐφεστάμεν** = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. δρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — **ἔλε**· **εῖλε** = ἐπιασε, ρ. αἴρω. — **δεξιτερὸς** = δεξιὸς (Λατ. dexter). — **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς.— ἔγχος· 104.— μιν φωνήσας = ὅμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεια πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' 'Ομήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὄποιαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — δτεο· δτον = οὗτινος. — δτεό σε χρή = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντὶ ο : Οὐλημπος - "Ολυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρὸ(ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν ειλ ἀντὶ ει: ξεῖνος (ξένος).

— Συναίρεσις ε+ο εἰς ευ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας : ἄμμι (ἥμιν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εαι : φιλήσεω (φιλήσῃ), μνθήσεω (μνήσῃ).

Ιωνικὸν η ἀντὶ α : κρητήρ (κρατήρ).

— ἔς : Ιων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον: 'Η ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὄποιας εἰσήρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρὸν αὐλὴν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. 'Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἔρκείου Διός καὶ δι' αὐτῆς ἐφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. 'Η εἰσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόπυλον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μεγάρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. 'Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κιόνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἡ ἐσχάρα. 'Ανωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὀροφὴ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχηματίζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ δπαῖον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. "Οπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιούμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαιτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἀλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, δστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4,). — χάλκεον ἔγχος: Τὰ ὅπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χάλκος ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ὀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὄποιον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὅπλα, διότι ἦτο

πολὺ μαλακόν. "Εγχος ἥτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὅπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος (κονταριοῦ), τὸ ὄποῖον ἐνίστη εἰς τὸ κάτω μέρος ἥτο δέξιον, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἔχρησιμο ποιεῖ. — **Τάφος:** Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφοι ἡσαν περιβόλτοι πειρατῶν. — **πεσσοί:** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὅμηρικούς καὶ τοὺς ἴστορικούς χρόνους ἡσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσοῦ εὑρέθη ἐλεφαντίνη πλάκη μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες:** Πιθανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὅχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὁδυσσέως. — **κήρυκες:** Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον:** Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἑλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμεμεγμένον μὲ θόδωρο εἰς ὀρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγίνετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Απὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124 ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὅμηρικούς χρόνους.

125 - 143

- a) ὥς. 96. — **ἥγετο** = προηγήθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. — **ἔσπετο** · ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ρία** = φυσικά. — **ἔσαν** · 12. — **δόμος** · 83. — **μακρός** · 54. — **δουροδόκη** = θήκη τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι). — **ἐύξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος, στιλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων** · 87. — **εἴσεν** = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἀδρ. εἴσα). — **ύποδ** = ὑποκάτω. — **λίτα** = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὄποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (μόνον δοτ. τῇ λίτῃ καὶ αἵτ. τὴν λίτα). — **πετάσσας** · ρ. πετάννυμι = ὀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον** = προσδιορ. θρόνον. — **δαιδάλεος** = τεχνικὰ στολισμένος (Δαιδαλός). — **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — **πάρ** · **παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — **ποικίλος** = πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλουσιότερος. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — **δ** δρυμαγδός = θύρυθος. — **άδήσειεν** ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀγδιάζω. — **ύπερφρίαλος** = ὑπερόπτης. — **μετελθών** = εὑρεθεὶς μεταξύ. — **μίν** · 95. — **ἀποιχόμενος** = ὁ μακρὰν εὑρισκόμενος. — **ἡ χέρνιψ** = ὅδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χειρ + νίπτω). — **ἀμφίπολος** = θεραπαινὶς (ἀμφιπέλομαι = εῖμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — **προχόω** · δοτ. δργ. εἰς τὸ ἐπέχενεν ἡ πρόχοος (πρὸς + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — **δ** λέβητος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — **νίψασθαι** · τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά... — **τανύω** = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — **ξεστός** = γυαλισμένος. — **σῖτος** = ἄρτος. — **ταμίη** = θεραπαινὶς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — **δαιτρὸς** = ὁ ὑπηρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμὸν τοῦ κρέατος (δαιώ, δατέομαι). — **κρειῶν** = κρεάτων (κρεόων - κρεέων). — **πίνακες** = πινάκια. — **ἀείρω** = σηκώνω, μεταφέρω. — **σφί(ν)** = αὐτοῖς (σφίσιν). **κύπελλον** = ποτήριον. — **θαμά** = συγνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). **ἐπώχετο** = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβανομένης. — **οινοχοεύω** = γύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: **σφί(ν)** = σφίσιν.

γ) **σῖτος**: 'Ο ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — **δαιτρός**: 'Ο εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηρούνια.

— Διαχρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὅμηρικου ἀγαπτόφου (σκεύη καὶ ἔπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) **ἀγήνωρ** · 106. — **ἔπειτα** = ἀκολούθως. — **ἔξείνς** = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι). — **ἔζοντο** = ἐλάμβανον θέσεις. — **ἡ δμωὴ** = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — **παρενήνεον** = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παρανήσω καὶ παρανηρέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = καλαθάκι τοῦ ψωμοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρὸς ἀνήρ, παλληκάρι (θηλ. ἡ κούρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ δινειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (δινήμη = ὠφελῶ). — **ἰάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἔδητυς** = φαγητὸν (φίζ. ἔδ - ἔσθιω, ἔδώδιμος Δατ. edo). — **ἔξ ἐντο** = ἀπέβαλον (φ. ἵημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὅρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μοιλὴ** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὀρχηστὺς-ύος** = χορός. — **ἀναθῆματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαις-δαιτός** 26. — **ἐν χερσὶ...** Φημίω ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **βά** = βεβαίως. — **ἀείδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἡ τοι** = τῷ ὅντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν** • ἐπίρ. = ὥραια.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὄνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρως). — Ιωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : **ἀείδω**.

γ) **δμωαί**: δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰγμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὔται ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέρων θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὄποιαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἡ ἀνῆκον εἰς τὴν ἴδιαιτέρων ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός**: Τὸ δύμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ὁδὸν καὶ χορόν. Ψηφιροχον εἰδικοὶ ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φήμιος, οἱ ὄποιοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἡ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἢτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἵδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγήν). — **κιθαριν περικαλλέα**: Ἡ κιθάρα ἡ ἡ φόρμιγξ ἥπο τετράχορδον ὅργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἥτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

α) **γλαυκῶπις** 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοίατο - πεύθοιν-το** • φ. πεύθομαι = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (πνηθάνομαι - πεύσομαι).

ἡ καὶ = μῆτως καὶ... — νεμεσοῦμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι πρβλ. 119. — δέττι κεν εἶπω = δί τι θὰ σου εἰπῶ. — κεν· τὸ ἀοριστολογ. ἄν. — μέλει 151. — ῥεῖα = εὔκολα πράγματα (ἔηδια, ὁρδια). — βίοτος = περιουσία πρβλ. νεοελλ. τὸ βιός. — νήποιον· ἐπίρρο. δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοῖ. — ἔδω = τρώγω πρβλ. 150. — δή που = ἵσως τῷρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — δύμβρος = βροχή. — ἐπ' ἡπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ἔηράν. — εἰν = ἐν. — ἀλς — ἀλδς = θάλασσα (ἄλας, ἀλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω ἀντκ. δστᾶ. — εἴγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς πρβλ.. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν ἔβλεπαν. — ἰδοίατο — ἰδοιντο. — ἀρήσαίατο — ἀρήσαιντο· ρ. ἀρδμαι = εὔχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατά τι. — ἀφνειός = πλούσιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς Ὂης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). — θαλπωρὴ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). — φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὠλετο = πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστροφάς, εἰλικρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν, ἀσύνδετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς = εἰ = εἰσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις = ποῦ; — τοι = σοι. — τοκήες = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόωντο ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὁμήρῳ εὐχετάομαι ἡ εὔχομαι ἔμμεναι = κακυῶμαι, δτι εἴμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως δέν... — οὐ τι = οὐδέλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρο. = ἀληθῶς (ἔτυμος = ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἦ-ἦ-ἦ = ἦ-ἦ-ἦ νέον· ἐπίρρο. = νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρός. — ἐσσι = εἰ. — πατρώιός ἐσσι ξεῖνος = συνδέεσσι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἵσαν = ἦσαν (εἴμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων = ἐσγείζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικυ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο: πενθοίατο, ἰδοίατο, ἀρησάιατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἴν.

— Αρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. δριστ. τοῦ εἴμι: εἰς (εἰ) ἐγκλινόμενον καὶ ἐσσι.

— Παρατατικὸς τοῦ εἴμι ἐκ θέματος ι: ἵσαν (= ἤσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε: Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἥσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἑκείνους, διότι ἥσαν ἀπὸ πολύτιμα ὑλικὰ καὶ ἐποικίλοντο μὲν κεντήματα, ἕργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος**: Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὅποιος παρεβίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὡρισμένως. — **ἀτρέκεως**. 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — **δαιῤῥων**. 48. — **εὔχομαι εἶναι**. 172. — **ἀτάρ** = αὐτάρ. 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἐρετμὰ = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ἄδει**. ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὅχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν τῇ ἥδε ἐτάροισιν ἦτοι μὲν ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον** (κατῆλθον) = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὅψιν οἴνου, κρασωπός καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — **ἄλλοθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρόος). — **μετὰ χαλκὸν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἰθων** = στιλπνὸς (αἰθω = καίω, λάμπω αἰθούσα, αἰθίψ, αἰθήρ). — **ἥδε** = δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἡγκυροβιολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἔξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακράν, ἔξω. — **ύληεις** = δασώδης (ὄλη = δάσος). — **ἔξ αρχῆς** = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — **εἰ πέρ τε...** ἥρωα· σειρὰ λέξεων : εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἰσηγα γέροντα ἥρωα Λαέρτην = καὶ ἀν μάλιστα πᾶξ καὶ ρωτήσῃς... — **εἱρομαι** = ἐφωτῶ. — **ἥρως**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — **οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακράν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἔξοχήν. — **πήματα πάσχει**. 49. ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος**. 136. βρῶσις = φαγητὸν (βιβρῶσκω). — **παρτιθεῖ**· παρατίθησι = παραθέτει. **εὗτ'** ἀν = δταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. ἐρπύζω· ἐρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωσιν. — **ὅ γουγὸς** = ὄψιμα, ἀνωφέρεια (γόνον, γωνία). — **ἄλωὴ οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γάρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμω, εἰς τὴν πόλιν του. — **νὺ (ν)** = βεβαίως. — **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· βλάπτουσι κελεύθουν = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του. — **οὕτω... ἀλλ’ ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζωὸς** = ζωτανός. — **ποὺ** = καθὼς πιστεύω. — **κατερύκεται** · παθητ. τοῦ κατ-ερύκω 14. — **χαλεπὸς** = σκληρός, κακός. — **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ. — **ἔρυκανόω** = ἄλλος τύπος τοῦ ἔρύκω. — **ώς** = ὅπως. — **βάλλουσιν** ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι. — **τελέεσθαι** · μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι. — **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἴμαι. — **οἰωνὸς** = πτηγὸν (*Lat. avis, oīwōnōs*). — **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς. — **σάφα** = σαφῶς. — **δηρόν** · δηθά· 49. — **πατρὶς αἱ̑ν** · 75. — **οὐδ’ εἴ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα. — **ἔχησι** · ὑποκυ. δεσμὰ καὶ ἀντκυ. τὸν Ὀδυσσέα. — **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἔξευρίσκω τρόπον. — **ώς κε** = διὰ νά... — **στ.** 206 εἰς στ. 169. — **εἰ δὴ** = εὖταν τῷ ὄντι. — **τόσος** = τόσον μεγάλος. — **αἰνῶς** = καταπληκτικά. — **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς του Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου. — **θαμά** · 143. — **τοῖον** = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι. — **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι. — **πρὶν ἀναβήμεναί** = πρὶν ἐπιβιβασθῇ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ. — **ἔβανθησαν** = μετέβησαν. — **κοῖλος** = κουφωτός. — **ἐκ τοῦ** · 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ παρατίθημτ = **παρτιθεῖ**
— **Σχηματισμὸς** ἀρ. τοῦ ἔργουμαι ἐκ θέμ. ἐλνθ-(ἐλιήλυθα) **ἥλυθον**.

γ) **οἶνοψ πόντος**: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως του βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων του πόντου. — **ἔς Τεμέσην**: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγοῦ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ Ταμασσός. Ἡ μεγαλόνησος ἥτο δύνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της. — **σιδηρος**: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθισδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ του 4100 π.Χ. (*βλ. εἰσαγ.*). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους του Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἥτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὅψιν του τὴν ἰδικήν του ἐποχήν, ὅταν διμιλῇ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγίνετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ρεῖθρον - Νήιον**: Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — **μάντις**: 'Η μαντικὴ ἡτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἥδη ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων. 'Ετελεῖτο μὲ τοὺς ἔδιους πάντοτε τρόπους, ἡτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. 'Η διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηγῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: οἰωνὸς = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ηὔδα** • αὐδάω = ὄμιλω. — **τοιγάρ** • 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν.: ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ** μὲν — **αὐτάρ** • ἀντίθεσις. — **πώ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γένηνησις, καταγωγή. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ώς δὴ ὄφελον** **ἔμμεναι**: τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἀς ἥμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα εἰς τὰ ἀγαθά του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εύρηκα (ἐλλειπτ. ἀρ.). — **δς** = οὗτος. — **ἀποτμος** = ἀτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ δποίου. — **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν δ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρώτησίς σου μὲ πασέσυρε νὰ ὄμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μέν** • βεβ. = πάντως. — **νώνυμνος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **δπίσσω** • χρον. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν** • τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγείνατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαὶς** = τί εἴδους συμπόσιον 152. — **ὅμιλος δδε** = αὐτὸς δ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο** • ρ. πέλομαι = εῖμαι. 'Η 'Αθηνᾶ ὄμιλει περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξὺ οἱ μνηστῆρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν ἀοιδόν. — **τίπτε** • κατὰ συγκοπήν: τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί; — **ἡ χρεώ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεώ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττῃς τοῦτο; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἑορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ δποίον ἔκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του. — ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — ὑπερφίαλος· 134. — δοκέοντι μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαινυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσοσήσαιτο κεν· 119. — αἰσχεα = ἀπρέπειαι. — πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσίν ταῦτην.

230 - 251. ἐπει...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὄποιαν θὰ ἔκφρασθῇ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ. — ἄρ(α) καὶ ἥτα = λοιπόν. — δὴ = τώρα. — ἀνείρομαι· 188. — μεταλλάω = ἔξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἴναι, θὰ ἤτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29 = ἔντιμος, τιμημένος. — ὅφρα· χρον.= ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μῆτις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιώντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — ἀιστος = ἄφαντος (α + ἴδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἀνθρωπὸν. — ἀκαχοίμην· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἀχνυμαι, ἄχ). — δάμη· δάμημη - δάμημαι = ἀφανίζω - ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἡ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυπεύω = κάμνω τολύπας ἔριου, κατεργάζομαι). — τῶν κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — τῷ· δτκ. χρόνου = τότε. — τύμβος = μνῆμα. — ἡδέ κε ἥρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ὡς παιδὶ = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἔαυτόν. — ὀπίσσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δαιμονες τῆς θυέλλης, θύελλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οἰχεται = ἔφυγε, πάσι. — ἀπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ (ἀ + πνθάνομαι). — γόος = θρῆνος. — κάλλιπεν = κατέλιπεν. — ούδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στέρω - στενάχω). — οἶον· 13. — νύ· νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχηη, τεκ - των). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὑλήεις· 186. — κρανοῖς = τραχύς, βραχώδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἷμαι κοιρανος = ὄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασανίζω, φθείρω. — στυγερδος = μισητός. — τελευτὴν ποιῶ = διδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δὴ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἔξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀρρ. ἀντωνυμίας τὶς - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νώρυμνος (ὄνυμα ἀντὶ ὄνομα).

—'Αφομοίωσις τοῦ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : κάλλιπεν (κατ-λιπεν).

γ) ἔρανος : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεψθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. 'Οσάκις δμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγίνετο εἰλαπίνη, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος :** Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ δόποιον ἐσχηματίζετο μὲ κῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. 'Επὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις σῆμα, ἵτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί :** "Οἱοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ 'Ιλιον 'Αχαιοί. Περὶ 'Αχαιῶν ἔδει εἰσαγ. — **ἄρπυιαι :** Προσωποποίησις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἔξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν 'Ησίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ 'Αελλὼ καὶ ἡ 'Ωκυπέτη. — **ἄριστοι :** Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸν δρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ δόποιοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. 'Ενίστε δνομάζονται καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς. Εἰς πολλὰ ἀχαϊκὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Ηγελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος :** Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν 'Εχινάδων νήσων. Κατ' ὅλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμῆμα τῆς Κεφαλληνίας. 'Απετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ 'Οδυσσέως.

252 - 278

α) 252 - 271. ἐπαλαστέω = ἀγανακτῶ. — ἐπαλαστήσασα· τροπ-
μτχ.=μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ῳ πόποι·** ἐπιφών.
ὅργης = τί κακό! — **ἡ δὴ = πράγματι λοιπόν.** — **πολλὸν = πολὺ.** —
δεύομαί τινος = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὅ**
κε χειρας ἐφείη· δις ἀν ἐφείη χειρας = δστις θὰ ἐτιμώρει μὲ τὰς χει-
ράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστήρας (ἐφίμι = ἐπιβάλ-
λω). — **πρῶται θύραι = τὸ πρόθυρον. 103. — **εἰ σταίη·** ἡ ὑπόθ. ἐνέ-
χει ἐνν. εὐχῆς = ἀς ἥρχετο τώρα... — **ἡ πήληξ = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς**
= περικεφαλαῖα (νεοελλην. πηλήκιον). — δούρε· δυϊκ. τοῦ δοῦρον = δό-
ρου. — τοῖος = τοιοῦτος. — νόησα· νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα**
= διὰ πρώτην φοράν. — ἀνιόντα· χρον. μτχ. ἀνειμι = ἔρχομαι δπίσω ἀπό.**

— **οἴχομαι** = μεταβαίνω. — **θιόδς** = ταχύς. — **φάρμακον ἀνδροφόρον** = δηλητήριον θανατηφόρον. — **δίζημαι** = ἀναζητῶ. — **ὄφρα οἱ εἴη** = ἵνα ὑπάρχῃ εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸ ἔχῃ. — **ἰδς** = βέλος. — **χρίεσθαι** = διὰ νὰ ἀλεῖφῃ. Τὸ ἀπόμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — **χαλκήρης** = χάλκινος (χαλκὸς + ἀρ- ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — **ὅ μέν· ὁ Ἰλος.** — **βα-**βαίως. — **νεμεσίζομαι** = φοβοῦμαι τὴν δργήν τινος. — **αἰὲν** = πάντοτε. αἰὲν ἔόντες = αἰώνιοι. — **φιλέεσκε** = θαυμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — **αἰνῶς** = πολὺ, ἔξαιρετικῶς: 208. — **διμιλήσειεν** = ἔξακολουθεῖ ἡ ὑπόθεσις : εἰ σταήτι διμιλῶ = συναντῶ. — **ἀκύμορος** = ταχυθάνατος (ἀκὺς = ταχὺς + μόρος). — **πικρόγαμοι γενοίατο** = θά ἔκαμναν ἔνα πικρὸν γάμον. — **ἥ τοι μὲν** = βεβαίως. — **ἐν γούνασι θεῶν** = ἀντιστ. πρὸς νεαελλ.: στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — **ἥ... ἥε** = ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — **ἀποτίνομαι** = ἐκδικοῦμαι: πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπτκτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — **οὐκὶ=οὐχί.** — **φράζομαι**: 205, 273. — **ἄνωγα** = προτρέπω' πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — **ὅπως κε(ν)** **ἀπώσεαι** πλγ. ἐρώτ. ἀπωθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — **εἰ δ'** **ἄγε νῦν** = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — **ξυνίημι** = ἀκούω προσεκτικά, καταλαβαίνω. — **ἔμπάζομαι μύθων** = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. **ἀγορή· 90.** — **ἥρωες** = ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν. 189. — **πέφραδε**: πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ γίνη ταχύτατα, ώς νὰ εἰχειν ἥδη γίνει. — **ἔπιμάρτυροι** = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — **σκίδναμαι** = σκορπίζομαι. — **ἄνωχθι** = προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — **μητέρα δέ... ἵτω** = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἀς πάρη. — **ἔφορμᾶται** = παρακινεῖ. — **γαμέεσθαι** = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. — **Ἄψ=όπίσω.** — **μέγα δύναμαι** = ἔχω μεγάλην ἴσχυν. — **οἱ δὲ = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ τῆς οἴκω**. — **τεύχω γάμον** = κάμνω γάμον. — **ἀρτυνέουσι** = μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — **τὰ ἔεδνα** = προικιά· ἵδε πργμ. — **ἔσικε** = ἀρμάζει. — **παιδός· ἥ παις** = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — **ἔπεσθαι ἐπὶ παιδὸς** = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἡ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ **κεν** (= ἄν) : ἥ κεν ἀποτίσσεται, ὅπως κε(ν) ἀπώσεαι.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολύ: **πολλόν**.

— κ ἀντὶ **χ** ('Ιων.): οὐχί.

γ) ἔχων πήληκα...: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὅπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. 'Ἡ πήληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρὰν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρδη. Ἐσκέπαξε τὸ κρανίον, τὸ δὲ μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον.' Ἐστερεώνετο δὲ δὲ' ιμάντος, ὃ ὅποιος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνος. Πολλάκις ἡ κόρης ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλια ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξογχάς ως κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — 'Ἡ ἀσπὶς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦταν καὶ μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ πραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἡ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς ἀλασπικούς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπὶς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὄμου διὰ τελαμῶνος (ιμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς γειφόρας. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξογή, ὁ δμφαλὸς (ἀσπὶς ὁμφαλόεσσα). — Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὅπλον, τὸ ὅποιον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγάς. Τὸ δόπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (δορν = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. βλ. στ. 121, ἔγχος. — **Ἐφύρη:** Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν "Ηλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἡτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. "Αλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέψων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὃπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης:** Γέιδες τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φρυμάκων. — **πατρὸς μέγα δυναμένῳ:** Πατὴρ τῆς Ηγενέλόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατώκει εἰς τὴν Ἀκαρναίαν. Ἡτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατρὸς τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. — **τὰ ἔεδνα:** 'Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ως ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὅποιαν ἥγοραζεν. "Οτε δημιώτερα ἔλεπτύνθησαν τὰ ἥθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστὴρά της ως δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς ἄλλα ἔεδνα ως προῖκα.

α) 279 - 292. πυκινῶς ὑποθήσομαι = θὰ σου δώσω φρόνιμον συμβουλήν· ὑποτίθημι = παραγγέλω, συμβουλεύω. — αἱ κε = έάν. — πίθηαι = ύπακούσης (ἐπιθον, πείθω). — ἄρσας· ἀραρίσκω μῆτρα = καταρτίζω, έτοιμάζω πλοιον. — ἔρέτης = καπηλάτης (ἔρετμά, φιλήρετμος 181). — ἔεικοσιν = εἴκοσιν. — πευσόμενος: 94. — δήγην· δηθά: 120. — οἰχομένοιο: 135. — βροτός: 32. — ή ὅσσα = φήμη, ήτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός. — μάλιστα = συγχνότατα. — τὸ κλέος = ἡ εἰδησις. — εἴρομαι: 188. — ὅς· δεικτ. = δεύτατος = τελευταῖς ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. — χακοχίτωνες = οἱ φέροντες χαλκίνους θώρακας. — βίοτον - νόστον: οὐτι ζῆ καὶ οὐτι θά γυρίσῃ. — η = βεβαίως τότε. — τρυχόμενός περ· ἐναντ. μτχ. τρύχομαι = ὑποφέρω. — μηδ' ἔτ' ἔόντος· πλεονασμ. μετὰ τὸ τεθνεώτος. — δὴ = τότε πλέον. — σῆμα χέω = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου. — κτέρεα = νεκρικὰ δῶρα, δπλα ἰδίᾳ. — κτερεῖζω = ἀπονέμω τιμάς εἰς τὸν νεκρόν. — ἔοικε· ὑπκυ. κτερεῖξαι.

293 - 305. ἔρξης· ἔρδω = πράττω. — φράζομαι = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρομφ. μὲ σημασίαν προστακτ. — κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν· ή ἔκφρ. σημαίνει σοβαράν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — δππως κε κτείνης· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — ἀμφαδὸν = ἐν φανερῷ, εἰς φανερὸν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀραφανδόν). — οὐδέ τι = καὶ οὐδόλως. — νηπίας ὁχέω = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — τηλίκος = τόσον μικρός. — ἀίω = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ.= δὲν ἔχεις ἀκούστα. — πατροφονῆα = τὸν φονέα τοῦ πατρός του. — δολόμητις - ιος = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις). — κλυτὸς = ἀκούστης (κλύω = ἀκούω). — ἔκτα· ἀδρ. τοῦ κτείνω. — φίλος· κλητκ. ἀλκιμος = δυνατὸς (ἀλκὴ = φῶμη). — ἔσσο(ο)· πρστκ. τοῦ εἰμὶ β' πρόσ. — δψίγονοι = οἱ μεταγενέστεροι (δψέ + γεν - γενε -). — εὗ λέγω = ἐπανῶ, ἐγκωμιάζω. — θοή· 260. — ποὺ = ως φαντάζομαι. — ἀσχαλάω· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — μένοντές με = ἀναμένοντές με. — σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω = σὺ δὲ λίδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι στ. 151). — ἔμπαζομαι· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἰμί : ἔσσο.

— Επικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : ἔεικοσι.

γ) ἐρέτησιν ἔείκοσιν : Τὰ ἐπιβατικὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἡσαν (νῆες) ἔεικόσιοι, ἐνῷ τὰ πολεμικὰ πεντηκόντοροι . — χαλκοχίτωνες : ὁ Θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἥνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμόν. Διὰ ν'. ἀντέχῃ περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲν χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες . — σῆμα... κτέρεα : 'Η Ἀθηνᾶ συνιστᾶ εἰς τὸν Τηλέμαχον νῦν τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρός του χέων σῆμα, ἕστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῇ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμάς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγήν.

306 - 324

α) 306 - 316. στ. 306 = 213. — ἥτοι = ὑρισμένως. — φίλα φρονέων = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν. — ὡς τε = καὶ καθώς. — λήσομαι· 57. — ἄγε νῦν μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — ἐπιμένω = μένω ἀκόμα. — ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο = ἂν καὶ εἰσαι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου. — ὅφρα· τελικ. = ἵνα. — λοεστάμενος = λουσάμενος. — τεταρπόμενος = ταρπόμενος μ. ἀρ. β' τοῦ τέρπω μὲ ἀναδιπλ. — τὸ κῆρο = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ φίλος 60. — κίω = πορεύομαι· 22. — χαίρων ἐνὶ θυμῷ = μὲ χαρούμενη καρδιά. — τιμήεις = πολύτιμος. — κειμήλιον = πολύτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι). — ἔξ ἐμεῦ· ἔξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. ἔτι = περισσότερον χρόνον. — κατερύκω· 14. — λιλαίομαι· 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — ὁδοῖο = νὰ ἔξακολουθήσω τὸν δρόμον μου. — ὅττι κε· ὅτι ἂν = δ, τι δήποτε. — ἀνωγα· 269. — αὗτις ἀνερχομένῳ = ὅταν ἐπιστρέψω πάλιν. — δόμεναι· δοῦραι· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ. — φέρομαι = παίρνω μαζί μου. — καὶ ἔλων = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξης. — ἀμοιβὴ = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. ὅρνις ὥς = καθώς πτηνόν. — ἀνόπαια· ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - a - or = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὄπαιον). — διέπτατο· διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — μένος = τόλμην. — ἔ = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17). — πάροιθεν = ἔμπροσθεν, προηγουμένως. — φρεσὶν ἥσι· ἔατις φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του. — θάμβησεν· θαμβέω = μένω ἔκθαμβος. — δίσατο· οἴομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι. — **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεῖαν. — **ἐπώχετο**· ἐποίησομαί τινα = πηγαίνω πρός τινα. — **ἰσόθεος** = ίσος πρὸς τοὺς θεούς. — **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνήρ (φημί).

β) Μεσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.

— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο εἰς ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον**: Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. "Οταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἤσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἤσαν πολυτιμότατα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὅπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπταια** : Περὶ τοῦ ὀπαίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = γάριν αὐτῶν. — **ἀείδω**. 154. — **περικλυτὸς** = περίφημος (κλυτὸς 300). — **ἥπατο**: **ἥπιθ**, ἥμαι = κάθημαι. — **λυγρὸς** = θλιβερός. — **ἐπετείλατο** = τοὺς ἡνάγκασε νὰ ὑποστοῦν. — **ὑπερωιόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερώου. — **θέσπις** (θεδς + ρίζ. σεπ., πρθλ. ἔννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — **θέσπις ἀοιδὴ** = θεῖον ἄσμα. — **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε. — **περιφρων** = συνετός. — **οἷο δόμοιο** = τοῦ δῶματίου τῆς. — **οἰος**. 13. — **ἄμα** = μαζί. — **στῇ ῥᾳ** = ἐστάθη. — **σταθμὸς** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνᾶς, στερεῶς. — **ποιητοῖο**: εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου τῆς. — **σχομένη**: ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ. — **λιπαρὸν** = λαμπρόν, πολυτελές. — **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω). — **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς. — **κεδνὸς** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ. — **θελκτήρια** = ἄσματα, τὰ δύοια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = κλεῖω, κλεῖσω = ὑμνῶ. — **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ ἀειδε. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε. — **λυγρός**. 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, καταρρώγω· τείρει μοι φύλον κῆρ = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. — **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναικας. — **καθίκετό με** = μ' ἐπληξεῖς (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοίην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εύρὺ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστὸς (ἐρι = πολὺ + ἀραιόσκω = ἀρμόζω). — ὅππη = μὲ δόποιον τρόπον. — ὅρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὅρνυμι = ἔγειρω, ὅρνυμαι = ἔγειρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίουν. — ποθεὶ· ποὺ = ἵσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεσις γίγνεται τινι = εἶναι τις ἀξιος κατηγορίας. — οἴτος = κακὴ μοῖρα. — τήν· δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλεῖζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσσι = τοῖς ἀκούοντοι = διὰ τοὺς ἀκροατές. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηγεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμων ὑπομονήν. — φώς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἴδια σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἵστος = ὁ ἀργαλείδης (ἵσταμαι). — ἡλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μυθος = τὰ λόγια. — ἄνδρεσσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἔστι = αὐτὸς ἔχει τὴν ἔξουσίαν.

360 - 365. Θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὅφρα = ἔως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαιος σγηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγρον εἰς ντ: ντεσσι: ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων : κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρὸν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πργμ.— κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὄποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἴδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὄποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, λόσιαν φαικιόλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σγήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : 'Ο στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὅμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἥρωών, ἴστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικήν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περὶ ὡδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγήν.—
 καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον "Αργος": Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται
 ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὄνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλὰς ἐκα-
 λεῖτο μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς
 ὅποιους συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια, Ἐλλὰς ὄνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά,
 κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὅποια φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν
 ὄνομα "Αργος". — **Δαναοί**: 'Αντὶ τοῦ ὄνόματος Ἀχαιοὶ ἡ Ἀργεῖοι ὁ
 ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν "Ἐλληνας καὶ Δα-
 ναούς". Κυρίως δὲ μως τοιουτοτρόπως ὄνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ
 "Αργούς", ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — ἡ τις
 νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται: 'Η παρατήρησις τοῦ Τηλεμά-
 χου, ὅτι οἱ ἀκροσταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ,
 ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιοι.
 Ο τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μετέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν
 τῆς παραινέσσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται
 ὡς ἀνήρ.

— Εἰς τὸν στίχον 320, 328 καὶ 330 ἀραγγωρίσατε λεπτομερείας
 ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὄμηρικοῦ ἀνακτόρου.

P A Ψ Ω Δ I A ε

29 - 54

α) 29 - 42. **αῦτε** = ἔξι ἄλλου, ἄλλως τε. — **τά τ'** ἄλλα = καὶ εἰς
 κάθε ἄλλην περίστασιν. — **ἐνπλόκαμος**: α 86. — **εἰπεῖν**. ἀπρμφ. μὲ
 σημ. προστ. — **νημερτέα** βουλήν· α 86. — **31**=α 87. — **πομπὴ** = ὁδη-
 γία, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχείρως κατασκευασθὲν πλαισίον. — **πολύ-
 δεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεά δεμένος. — **πῆμα**: α 49. — **ἥματι**
είκοστῷ = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἔριβωλος** = μὲ ποιλοὺς βώλους,
 εὔφορος (ἔρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — **ἀγχιθεος** = πλησίον,
 συγγενῆς τῶν θεῶν (ἀγχι = ἐγγὺς + θεός). — **γέγαα** = γέγονα (γ. γί-
 γνομαι). — **περὶ κῆρι** = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα
 (τὸ κῆρ = καρδία). — **θεὸν ὡς**: ὡς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἀφθονα. —
ἐσθῆς: α 165. — **ἔξηρατο**: ρ. ἔξαρνυμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἔχατόν
 μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβής (ἀ + πῆμα). — **λαχών**: λαγχάνω=λαμ-
 βάνω διὰ κλήρου. 'Η μτχ. ὑπόθετ. — **ληις-ίδος** = λάφυρα. — **ἡ αῖσα** =

τὸ μερίδιον.— ὡς· δεικτ. — οἱ μοῖρ· ἔστι = εἶναι τὸ πεπρωμένον του.— **ὑψόροφος** = μὲν ὑψηλὴν ὁροφήν.

43 - 54. **ἔφατο** = ἔφη. — **ἀπίθησε** = παρήκουσε· οὐδέ· ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — **διάκτορος** **Ἄργειφόντης**· α 38, 84. — **αὐτίκα** **ἔπειτα** = εὐθὺς ἀμέσως. — **ἐδήσατο**· α 96. — **ἀμβρόσιος** = ἀθάνατος, θεϊκὸς ($\alpha + \mu (\beta)$ ροτός). — **μίν**· α 95. — **ἡμέν** - **ἡδὲ** = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ-καὶ. — **ὑγρή**· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ζηρὰ (γῆ). — **ἀπείρων-ονος** = ἀπέραντος ($\alpha + \piέρας$). — **ἄμα** **πνοιῆς** = μαζὶ μὲν τὰς πνοάς, καθὼς ἐπνεεν ὁ ἄνεμος. — **τῇ** ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — **Θέλγω** = μαγεύω. — **τοὺς δ' αὗτε** = ἐνῷ ἀντιθέτως ἄλλους. — **ὑπνάω** = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — **κρατὺς** = κρατικός. — **ἐπιβάς**· **ἐπιβαίνω** = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — **ἔμπεσε** = ἐπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — **σεύομαι** = ὅρμω, προχωρῶ γρήγορα. — **λάρος** = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — **δόρνις**· α 320. — **κόλποι** **ἄλδες** = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — **ἀτρύγετος** = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, που δὲν ἡσυχάζει ποτέ. **Ἐπίθ.** τῆς θαλάσσης. — **ἀγρώσσω**· ἔτερος τύπος του. ἀγρεύω = ἀλιεύω. — **δεύω - ομαι** = βρέχω - ομαι. — **ἄλμη** = ἀλμυρὸν νερό. — **ἴκελος** = ὅμοιος. — **πολέεσσι** **κύμασι** = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — **δχήσατο**· δχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β.) Τύποι τοῦ φημὶ εἰς μέσ. φωνήν : **ἔφατο**.

— **Ἀρχαῖος** σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : **ἔσμι-ἔσσοι-ἔστι**.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν : **πολέεις - πολέα** (κύμασι πολέεσσι).

γ.) **Σχερίη** : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, καυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθεοι). — **λαχῶν** ἀπὸ **ληίδος αἰσαν** : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λύφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχών). ‘Ο ‘Οδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ ’Ιλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — **Πιερία** : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ολύμπου (ἵδε α 1-10, πργμ. σημ.). — **πολέεσσι** **κύμασι** : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλιτεχνικῶτατα τὸ θέαμα τῆς κυμανομένης θαλάσσης.

α) τηλόθι (α 22) ἔοῦσαν = μεμακρυσμένην. — ἔνθα· χρον. — ιοειδής = ὁ ἔχων ὄψιν Ἰου, Ιόχρους. — ἥπειρόνδε = πρὸς τὴν ἕηράν. — ἥιεν· πρτ. τοῦ εἶμι - ἔγει. — δφρα· χρον. = ἔως ὅτου. — σπέος· α 15. — τῷ· ἀναφορ. τῷ ἔνι = ἐν τῷ ὅποι· ω· ναίω· α 51. — τέτμεν· α 218. — ἐσχαρόφιν· πτ. γεν. ἐσχάρα = ἐστία. — ὀδμὴ = ὀσμὴ (δξω, ὅδωδα); — ἡ κέδρος· δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάτην. — εὐκέατος = ποὺ σχίζεται εὐκόλως (κεάζω = σχίζω). — τὸ θύον: κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐώδες ξύλον. — δδωδα = μυρίζω, εὐωδιάζω. — δαιόμαι = καιόμαι (δάς, δανός). — ἀοιδιάω = τραγουδῶ. Ἐκτεν. τύπος τοῦ ἀείδω (ἀοιδή). — ἡ δψ-ὅπος = ἡ φωνή. — ἐποιχομένη ἴστὸν = πηγανοερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειόν της. — ἡ κερκίς = ἡ σαΐτα. — ςλη· α 186. — τηλεθόωσα = πολὺ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — ἡ κλήθρη = δένδρον, ἡ κλήθρα. — ἡ αἴγειρος = ἡ λεύκη. — τανυσίπτερος = ποὺ ἀπλώνει τὰ πτερά της (τανύω = τεντώνω). — εύνάζομαι (εύνη) = κοιμῶμαι. ἐπὶ πτηνῶν = κουρνιάζω. — δ σκώψ = εἰδος γλαυκός. — δ ἱρηξ = δ ἱέραξ. — ἡ κορώνη = ἡ κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἐκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ φωνάξῃ. ὅθεν τανύγλωσσος δύναται νὰ ἐρμηνεύθῃ μὲ τὸ νεολλ. φωνακλοῦ. — εἰνάλιος = θαλασσινὸς (ἐν ἀλί). — τῆσι μέμηλεν = ποὺ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης μέλει μοί τι = μὲ ἀπασχολεῖ κάτι. — ἡ δὲ αὐτοῦ = καὶ νὰ ἐδῶ... — ἡ ἡμερὶς = κληματαριά. — ἡβώωσα· ἡβάω = εῖμαι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου. ἡμερὶς ἡβώσα = κλῆμα θαλερόν. — τεθήλει· θάλλω = ἔχω ἀφθόνους καρπούς. — τετάνυστο· τανύομαι = ἀπλώνομαι. ἔξείεις· α 145. — πίσυρες = τέσσαρες. — λευκὸν = διαυγές, κρυσταλλένιο. — τετραμέναι ἀλλυδις ἀλλη = ἐστραμέναι ἡ κάθε μία πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. — ἀμφὶ (ἐπίρρ.) = γύρω. — μαλακός· διὰ τὴν πολλὴν χλόγην. — θήλεον = θαλλον. — ἔνθα· τοπικ. — ἔπειτα = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν τόσην φυσικὴν καλλονήν. — θηήσαιτο· θεάομαι=θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — ησιν· κτητ. = ἑαῖς φρεσὶν = εἰς τὴν ψυχήν του.

β) Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ : ὀδμὴ (ὀσμή).

— Κατάληξις ἀρχαίων πτώσεων : οφι(ν): ἐσχαρόφι (ν), δακρυόφιν.

— Αἰολικὸς τύπος τοῦ τέσσαρες : πίσυρες.

γ) τὴν νῆσον· α 50, 85.— πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἴδιαζον κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποῖον λαμβάνει ἐνίστε ἡ θάλασσα.— ἴστὸν ἐποιχομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἴστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἥτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται δικρωᾶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνῃ τὴν κερκίδα.— Ὕλη δὲ σπέος ἀμφί... Ἡ περιγραφὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὄμηρου. Προσέξατε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας είχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἔξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερον ἡ ἐντύπωσις τοῦ κάλλους;

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον.— ἐῷ θυμῷ = μὲ δλῆγη τὴν ψυχὴν του.— εἰς ἥλυθεν = ἐμβῆκε μέσα.— ἄντην ὁρῶ = ἀντικρύζω.— οὐδὲ ἥγνοιησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σγμ. λιτότ. — δῖα θεάων^{*} α 14.— γάρ τε· καὶ γάρ = διότι, ἀλλως τε δέν.— ἀγνώς-ῶτος = ἥγνωστος.— πέλομαι = εἰμί.— οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἀν.— ἀπόπροθι = μακρυά.— ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του.— οὐδὲ = ἀλλὰ δέν.— μεγαλήτωρ-ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἥτορ).— ἔτετμε· α 218, ε 58.— ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρίν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται.— στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω).— ἐρέχθω = σπαράσσω, βασανίζω.— ἀτρύγετος· ε 52.— διερκέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρκομαι = κοιτάζω).— λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεείνω = ἐρωτῶ— ἴδρυω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσῃ.— φαεινὸς = φωτεινός, λαμπρὸς (φάος - φῶς).— σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκυλιστός.— τίτπε· τί ποτε = διατὶ ἅρα γε.— χρυσόρραπις = ποὺ κρατεῖ χρυσῆν ράβδον (ράπτ - ράβδος).— εἰλήλουθας = ἥλιθες, αἰδοῖός τε = φίλος τε = σεβαστὸς καὶ ὀγκαπητός. Συνήθης ἐκφρασίς ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων.— πάρος· α 21.— θαμίζω = ἐρχομαι συγνά.— αὔδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηρύδα, προσηρύδα).— φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου.— τελέω = ἐκτελῶ.— ἀνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269.— εἰ... γε = ἐὰν βεβαίως.— τετελεσμένον = ὅ, τι ἔχει ἥδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθόν καὶ ἐπομένως ὅ, τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ τώρα = δυνατόν. — **Ἔπεο**· προστ. τοῦ ἔπομαι. — **προτέρω** = παρέκει. — **πάρθ θείω τοι** = νὰ σου παραθέσω. — **ξένια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. **ἀμβροσίη** = τροφὴ θεῶν. — **πλήσασσα**· πίμπλημι = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἡτούμασεν εἰς τὸν κρατῆρα (κεράννυμι). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἡσθε**· ἔσθω - ἔσθιω. — **ἥραρε** θυμὸν ἔδωδῃ = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμόζω, στερεώνω).

97 - 115. **εἰρωτᾶς... θεόν**· σειρὰ λέξεων : **εἰρωτᾶς** (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἔνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομόν μου. — **νημερτέως**· ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86. — **ἐνισπήσω**· μέλλ. τοῦ ἐννέπω· α 1. — **κέλεας**· κέλομαι· κελεύω. — **ἡνώγει** = εἴχε δώσει διαταγήν. 'Ο Ερμῆς ὄμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἥν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· ἄνωγα· α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ+ρίζ. σεπ-). — **ἄγχι**· α 157. — **ιερὰ ρέζω**· α 47. — **ἔξαιτος** = ἔξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ’ οὐ πως** ἔστι = δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεύς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελθεῖν**· παρέξειμι = παραβαίνω. — **ἄλιόω** = ματαιώνω (ἄλιος = μάταιος). — **τοι παρεῖναι**· εἶναι παρά τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρὸς** = πολυπαθής, δυστυχῆς (διζὺς = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσῃς ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ώς τάχιστα. — **αἰσα**· ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν**· ἐπιτατ. τοῦ νόσφιν = τόσον μακράν.

β) Οὐδέτε. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅτι).

γ) **ἐν θρόνῳ φαεινῷ σιγαλόσεντι** : 'Απὸ ὅτι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ σκεύη τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἔνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82 - 84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὁδυσσέως. 'Ο γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρως εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἀνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὅποιαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θηγητοί. 'Εν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτήν, δπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἐρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀδρατοὶ εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπόλαυμβάνουν τὴν ὀσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος:** Λέγεται οὕτως ὁ Ζεύς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἡτο δὲ ἡ αἰγὶς θεῖον καὶ τρομερὸν ὅπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστυ Πριάμοιο:** Εἰς τὸ "Ιλιον ἐβασίλευεν ὁ Πρίαμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρων ἥδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς** ε 149. — **μεγαλήτωρ** ε 81. — **πότνια**.
 α 14. — **ἥιε**. — **ἐπει** δὴ = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω** μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ** **ὅσσε** δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν** ἀπὸ δάκρυν (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατειθομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λειβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωή. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἦθελε νὰ ἐπενέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι** **ἥνδανε** **νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ξῆ μὲ τὴν νύμφην (ἀρδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ.-ἥδυς). — **ἰαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ιαίω = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ'** οὐκ ἐθέλων **ἐθελούσῃ** = παρ' ἐθελούσῃ οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἦθελεν, ἐνῷ αὐτὸς δὲν τὴν ἦθελεν. — **ῆμαρ** α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἢ πέτρη** = ὁ βράχος. — **ἢ ἡιών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἀγχοῦ** ἄγχι α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχισμένε. Κυρίως ὁ εἰς μάρον, δηλ. κακὴν μοιῶν ύποκείμενος (κατ. - σμόρος). — **μή μοι** δοτ. χαριστ. = μή πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μή... — **δδύρομαι** = θρηνῶ. — **αἰών** ε 152. — **πρόφρασσα** θηλ. τοῦ πρόφρων = πρόθυμος (πρὸ + φρήν). — **δούρατα** δόρυ - δούρατος πρώτη σημ.= ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρων). — **χαλκῶ** δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμὼν = ἀφοῦ κόψης μὲ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη** ε 33. βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρώτας καὶ πρύμνης. — **πῆξαι** .

ἀπρωμφ. ρ. πήγνυμι = στερεώνω.—**ῦψιος** = ὑψηλάς, δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας.—**ἥροειδής** = ὅμιχλώδης (ἥρο - ἥρεος = ὅμιχλη).—**μενο-**
εικής = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (μένος + έσικα).—**ἄ κεν ἔρύκοι** ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὄποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—**τὸ εἰμα-τος** = ἔνδυμα (φίλ. ἐσ- ἔσνυ-μι, ἔννυμι - ἀμφιέννυμι).—**οὔρος** = οὔριος ὀνειμος.—**ἀσκηθής** = ἀβλαβής.—**αἱ κε** = ἐάν.—**μευ** = μου.—**φέρτερος** = ἀνώτερος.—**κρῆναι** κραίνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) αἱ ἀντὶ εἰ. Συνήθως αἱ κε = εἰ, ἄρ, ἐάν.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : **ἀμ-πέτρησι** (ἀνὰ πέτρησι)· **κάμμορε** (κάτ (σ) μορε).

— Γεν. α' προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : **μεῦ** καὶ ἐγκλ. **μευ**. "Αλλοι τύποι: **ἐμέο**, **ἐμεῖο** καὶ σπαν. **ἐμέθεν**.

γ) **τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὗρε**: Διὰ πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρως τῆς ὑποθέσεως, ἐνῷ ἔως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητής εἰς ὅλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — **ἀρμόζεο εύρειαν σχεδίην**: 'Η Καλυψώ δίδει εἰς τὸν Ὁδυσ. γενικὰς διδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμοσθοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (**δούρατα** μακρὰ) πελεκημένοι καλά, διὰ ν' ἀποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὄποιον θὰ ἐπιπλέῃ. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῷραν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὅδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἴστόν, κεραίαν, παδάλιον καὶ ἴστία. Τὴν προεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγματα ἀπὸ ξύλα λυγαριάζεις, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰν. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**: **ρίγέω** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω. — **πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικός (φίλ. ταλ. - τλῆναι α 87). — **ἄλλο τι** κτγρμ. τοῦ τόδε = αὐτή σου ἡ ἀπόφασις εἰναι κάτι **ἄλλο**. — **μήδομαι** = σκέπτομαι (μῆτις, πολύμητις, μητιόων α 234). —

οὐδέ τι = καὶ καθόλου. — **πομπὴ = ἀποστολὴ εἰς τὴν πατρίδα,** τρόπος νὰ μὲ στελῆῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **ἢ κέλεαι.** ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι ε 98). — **τὸ λαῖτμα = βυθός,** χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν. — **ἀργαλέος = δύσκολος,** σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον). — **νῆες ἔισαι (ἴσαι) = ισόρροποι,** συμμετρικῶς κατεσκευασμέναι. — **ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκὺς = ταχύς).** — **ἀγάλλομαι = χαίρω.** — **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρῳ = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὔριον ἄνεμον τοῦ Διός.** — **οὐδ’ ἀν ἐπιβαίην = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.** — **ἀέκητι α 79.** — **σέθεν = σοῦ.** — **εἰ μὴ τλαΐης = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη - τλα - τολμᾶ).** — **μέγαν ὅρκον = ἐπίσημον ὅρκον.** — **πῆμα α 49.** — **μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θά..**

180 - 191. — **μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ.** — **κατέρεξε χειρὶ = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.** — **ἐκ τ’ ὀνόμαζε = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του.** Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὄνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — **ἀλιτρὸς = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταίνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).** — **ἀποφώλιος = ἄχρηστος, μάταιος, ἀκαίρος.** — **οὐκ ἀποφώλια εἰδὼς (ἐσσὸν) =** ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν. — **οἶον τὸν μῆθον = τί εἴδους λόγον.** — **ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.** — **ἔστω...τόδε =** ἀς εἰναι μάρτυς εἰς τοῦτο. — **νῦν = συμπερ.** καὶ χρον. = λοιπὸν τώρα. — **κατειβόμενον α 152.** — **πέλει = ἔστι.** — **ἄσσα = ἄπτα = ἀτινα.** — **μήδομαι ε 173.** — **χρειώ (χρεώ) α 225 = ἀνάγκη.** — **ἴκω = ἵκάνω = φθάνω, ἔρχομαι.** — **ὅτε με χρειώ τόσον ἵκοι =** ὅταν θὰ εὑρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν. — **νόος = σκέψις, ψυχή.** — **ἐναίσιμος = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσῆκον).** — **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα.** — **θυμὸς σιδήρεος = σκληρὴ καρδιά.** "Οχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἔνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ.: **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρῳ :** Κατὰ ποιητικὴν ἀδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὄποῖον πλέει μὲ οὔριον ἄνεμον. 'Ο Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. — **νῆες ἔισαι :** Εἰς ἔνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἤσαν οἱ "Ελληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα: μέλαιναι νῆες, ἔύσσελμοι (σέλμα = κατάστρωμα), κοῦλαι, ἔισαι κ.ἄ.—τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ: ‘Η Καλυψώ δρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ιερώτατον δρκον τῶν θεῶν. ‘Η Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἥτο ποταμὸς τοῦ “Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην.” Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγξεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὄποιον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια δρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἔξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον δύναμέται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. ἡγήσατο· ἡγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — καρπαλίμως = μὲ γοργὸν βῆμα. — ἵχνιον = ἵχνος. — Ιέσον· μεικτ. τύπ. ἀρ. α' καὶ β' τοῦ ἵκω. ἵκάνω = φθάνω. — σπεῖος· σπέός α 15. — (ἐ)τίθει πάρα = παρέθετε. — πᾶσα = παντὸς εἰδους. — ἐδωδή· ε 95. — οἷα = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὄποια. — ἀντίον = ἀντικρύ. — ίζω· ἀμβτ.= κάθημαι. — δμωή· α 147. — οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ· α 149.

201 - 213. (ἐ)τάρπησαν· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — ἐδητύς, ποτής· α 150. — τοῖς μύθων ἥρχε = ἥρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλίαν. — διογενής = ὁ ἐκ τοῦ Διδεκαταγόμενος διογένηντος. Ἐπίθετον βασιλέων. — οὕτω δὴ = ὡστε ἔτσι. ‘Η Καλυψώ δύμιλει μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὄδυσσεα. — χαῖρε = νὰ πᾶς στὸ καλό. — ἐμπηγς = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονός ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψῃς. — εἰ μὲν = ἂν δμως. — γέ· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν: ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — αἰσα· ε 40. — κῆδος· α 244. — ἀναπίμπλημι = ὑπομένω, τραβῶ. πίμπλημι = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἐκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτῆρι. — αῦθι· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — ἐνθάδε—αὐτόθι· τὰ δύο συνάν. ἐπιφρ. ἐπιτείνον τὸ νόημα: δὲν θὰ τὸ κουνοῦσες ὡς· ἐδῶ. — φυλάσσοις τόδε δῶμα· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — ίμειρόμενος· α 41. — ἀλοχος· α 36. — ἐέλδομαι = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — αἰὲν ἡματα πάντα· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — οὐ μέν θην... εὔχομαι εἶναι· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: εὐχομαι μέν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἔκείνης. — θήν = βεβαίως· ἐγκλ. μάριον. — εὔχομαι = κανγῶ-
μαι. — χερείων· χείρων = κατωτέρα. — τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά. —
ἡ φυὴ = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας,
φυὴν αἰτ. τοῦ κατά τι. — οὖ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοη-
τόν. — οὐδὲ ἔοικεν = οὔτε εἶναι πρέπον. — εἶδος = μορφή, κάλλος. —
ἔριζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μήδομαι). —
πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14. — χώροιμαι = ὀργίζομαι· ἀντκμ. : μοι
τόδε. — πάντα μάλα, οὕνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς
ὅποιους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκινοτέρη = κατωτέρα. —
περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀ-
νάστημα. — εἰσάντα ἵδεσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζη κα-
νείς. — ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν
Πηγελ. — ἔέλδομαι· ε 210. — τλήσομαι = θὰ τὸ ὑποφέρω (φίζ. τλα-
τλη - τάλας). — ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα +
πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγις - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μα-
ζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἡσαν κατώτεραι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Κα-
λυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. —
ἀθάνατος τ' εἴης: Οἱ θεοὶ εἰχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον
ἔνα προσφιλῇ εἰς αὐτοὺς θηντόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὁδυσσεὺς δὲν συγ-
κινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἔξαίρει περισσότερον τὴν
συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον. — τῷ = αὐτῷ. — ἄρα = πλέον. — πέμ-
πε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — εἷμα· ε 167. — ἀμφιέννυμι =
ἐνδύω (ἀμφίεσις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύός = τὸ ἄρωμα). —
ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωβάτητερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμ-
φιέσασα. — ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σκεδίας. — τὸν ἔτερον = τὸν ἔνα. — ἔτε-
ρον δὲ = καὶ ἔνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν. — τὰ ἥα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ
τὸ ταξίδι (ἥα, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος. —
ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα. — μενοεικής· ε 166. — οὖρος· ε 167. —
προέηκεν· ρ. προῖημι = ἔξαπολύω, ἀφίνω. — ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. μὲ

ένεργ. σημασίαν = μή βλαβερός, εύνοϊκός. — λιαρός = μαλακός, εύχαριστος. — γηθόσυνος = χαρούμενος (γηθέω). — πηδαλίω· συναπτ. πρὸς τὸ ἥμενος. — ιθύνομαι = διευθύνω· ρ. μέσ. ωφελ. — οὐδὲ = καὶ δέν. — ὀψὲ = ἀργά. — ἐπίκλησιν· αἰτ. τοῦ κατά τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — αὔτοῦ = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὑρίσκεται. — δοκεύω = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — οἴη· α 13. — ἄμμορος = ἀμέτοχος (*α + σμερμορ-, μοῖρα*). — ἄμμορός ἔστι λοετρῶν = δὲν κάνει λουτρόν, δὲν βουτίεται. — τήν· ἀντκμ. τοῦ ἔχοντα. — ἀνωγα· α 269· ε 139. — ποντοπορεύομαι = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — δικτωκαιιδεκάτη· ἐνν. ἥμερᾳ ἀντὶ ἥματι. — σκιόεντα· κτγρμ. = ως σκιά. — δθι = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου... — ἄγχιστον· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — πέλεν = ἥν. — εἰσατο· εἰδομαι = φαίνομαι· εἰσατο ὑπκμ. τὰ δρη. — ως ὅτε = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — τὸ ῥινὸν = ἡ ἀσπίς. — ἐν ἥεροιειδέ πόντῳ· συναπτ. πρὸς τὸ εἰσατο. 'Η γῇ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρού· εἰς τὸν δύμιχλαδή δρίζοντα ως ὁμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ δρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφράν καμπύλην.

γ) **Πληιάδες:** Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν δύμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἣτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλούμενούς, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆν. — δ **Βοώτης:** Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτούρου, τοῦ ὄποιου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. "Αρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Άρκτος:** 'Ο γνωστὸς ἀστερισμὸς τῆς Μ. "Αρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ "Αμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε δρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ παιητὴς λέγει, ὅτι δὲν λούεται ποτέ, ἢτοι δὲν δύει ποτὲ εἰς τὸν Ὁκεανόν. — **Ωρίων:** Εἰς τὸν ἀστερισμὸν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύων. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουν τὰ κυνικὰ καύματα. — **Ωκεανός:** 'Η μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἔως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς δημητικοὺς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὁδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. "Αρκτον;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἔδει. = ἀλλὰ τὸν εἰδεῖ. — ἀνιών. α 259. — κρείων. α 45. — ἐνοσίχθων. α 74. — τηλόθεν. α 30. — Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων. — εἴσατο. ε 281. εἰσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — χώομαι. ε 215. — κηρόθι. δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν. ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερον ὁ θυμός. — κάρη. α 90. — προτὶ = πρός. μνήσατο προτὶ δὲ θυμὸν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — ὡ πόποι = πώ! πώ!. ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — ἡ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — μετεβούλευσαν ἀλλας = μετέβαλον γνώμην καὶ ἀλλα ἀπεφάσισαν. — ἀμφ' Οδυσσῆι. α 48. — ἐμεῖο = ἐμοῦ. — καὶ δὴ = καὶ νά. — σχεδὸν = πλησίον (ἔχω). — πεῖραρ - ατος = σχιωνίον, παγίς. — διζύς - ύος = συμφορὰ (δίζυρος). — ἡ μιν ἴκανει = ἡ ὅπια ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὅπια τοῦ ἥλθε. — ἀλλ' ἔτι μέν. σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημὲ μὲν ἐλάσσαν μιν ἀδηρ κακότητος. Τὸ μὲν βεβιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάσσαν. μέλλ. ἀπρόμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἔλων. ρ. αἴρω = πιάνω. — ὄροθύνω = ἔξεγείρω. — (ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἀελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἔξ ὀλοκλήρου. — ὄρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὅρυγμα. α 347). — σὺν - ἔπεσον = ἔπεινεσαν συγχρόνως. — δυσαής = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι. ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθείς, αἰθερογέννητος. Ἐπιθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω. — λύτο. ἔλντο, ἐλύμην, μέσ. ἀρ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — δχθήσας. τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμὸς = μεγαλόφρων ψυχή.

299. - 312. δειλός. δειλαῖος = δυστυχής. — νύ. α 32. — μήκιστα. ὑπερθ. ἐπίρρο. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἔως ποὺ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορά μου; — δείδω = φοβοῦμαι (ἀχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ. ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἀλγεα ἀναπλήσειν. πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἴοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη! — περιστέφει = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — ἐπισπέρχω = ἐνσκήπτω ὄρμητικῶς. —

σῶς (σόος) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — αἰπὺς ὅλεθρος· α 11. — μάκαρ-αρος = καλότυχος. — χάριν φέρω = προσφέρω γάριν. — ὡς δὴ ἐγὼ = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — ὅφελον θανέειν = εἴθε νὰ ἐφονεύμην. — ἐπισπεῖν· ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὑρίσκω. — πότμον ἐπισπεῖν = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — χαλκήρεα· α 262. — περὶ Πηλεῖων θανόντι = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλείδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — τῷ = τότε· α 239. — κτέρεα· α 291. — ἄγω ακλέος τινὸς = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — λευγαλέος = οἰκτρός. — εἶμαρτο = ἥτο τὸ τυγχερόν μου (μείρομαι, μόρος). — ἀλῶναι· ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) **Σχηματισμὸς μέσου ἀορ. τοῦ ρ. λύω** ἔκεν τοῦ **-σα** : λύμην-λύτο. — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόρυ. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα**.

γ) **Σόλυμοι**: Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαινα**: Κοντάρι καταληγον εἰς τρεῖς αἰγμάτα. Τὸ ὅπλον τοῦ Ηοσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδησι φέροντες**: 'Ο ποιητὴς παριστᾶ, ὅτι οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν ὅποιών προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μὲ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἐλένης. — **περὶ Πηλεῖων θανόντι**: 'Ο υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρήιδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἥτο ὁ γενναιότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτέξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρωναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῳες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιούς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ὁ Ὁδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατώρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν**· ἔλαύνω = σπρώχω. — **κατ' = ἀπὸ ψηλά· δ 'Οδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν γαμηλὴν σγεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὄρμητικὸν (ἐπισσεύμαται=όρμω· ε 51). — **περὶ ἔλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε· ρ. ἔλελιξω. — **προέηκε χειρῶν** = ἀφηκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. προσῆμι. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν**· ρ. ἄγνυμι = θραύω· ὑπκυμ. ἡ θύελλα. — **τὸ σπεῖρον** = τὸ ίστιον (σπείρω, τνλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). —**

έπίκριον = ή κεράκια, ἀπὸ τὴν ὄποιαν προσαρτᾶται τὸ ίστιον, ἀντένα. — **θῆκε** ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑπκυ. ή θύελλα τῶν ἀνέμων. — **αἴψα μάλα** = εὐθὺς ἀμέσως. — **ἀνσχεθέειν** = ν' ἀναδυθῇ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — **ὑπὸ δρυῆς** = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὄρμην. — **πόρε** = ἔδωσε· ἔποδον (ρίζ. πορ-πορίζω). — **ὅψε** δὲ δὴ = ἀργὰ τέλους πάντων. — **κρατός** = γεν. τοῦ κάρη α 90. — **κελαρύζω** = λέξ. ἥγκοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, δταν στάζῃ πολὺ. — **οὐδ'** ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — **ἐπελήθετο** α 57. — **τειρόμενός περ** = παρ' ὅλην του τὴν ἔξαντλησιν. — **μεθορμηθεὶς** = ὄρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — **λαμβάνομαί τινος** = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — **ἀλεείνων** = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. — **φορέω** = φέρω. — **κατὰ δόσον** = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — **ὅπωρινὸς** = φθινοπωρινὸς (ὅπωρη = ή ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — **ἄμ** = ἀνά. — **ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν** = εἶναι κολλημέναι, μπερδεμέναι ή μία μὲ τὴν ἀλλην. — **προβάλεσκε** = θαμιστ. τοῦ προβάλλω = τὴν ἀφίνει καὶ τὴν ξανάφινε. — **φέρεσθαι** = ὑπκυ. *Βορέην* ὁ Νότος ἀφίνει συγχὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — **εἴξασκε** = θαμιστ. τοῦ εἴκω = συγχὰ ὑποχωρῶ. 'Ο Εὔρος ὑπεγχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον, τὸν Ζέφυρον. — **διώκειν** = ὑπκυ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὄθῃ ὄρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὄπωρινὸς **Βορέης**: Πολλάκις ὁ "Ομηρος, δταν περιτγράφη πρόσωπα ή πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. 'Αλλ' εἰς ἐποχήν, κατὰ τὴν ὄποιαν ή φαντασία ἡτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζονται εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, οἱ ὄποιαι ἀφίνουν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— *Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνος τῶν στίχων 328 - 330.*

333 - 353

α) **τὸν δὲ ἔδειν** · τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῷ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — **καλλίσφυρος** = ἡ ἔχουσα ὥραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — **βροτός** = ὁ καὶ ἡ βροτός. — **αὐδήεις-εσσα-εν** = ὄμι-

λῶν μὲν ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξι ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεῖκὴν τιμήν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν· ρ. μείομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλῶμαι = περιπλανῶμαι. — ἀλγε' ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολύδεσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο· α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — ὅτι σοι φυτεύει = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, δτὶ ὁ Ποσ. εἶναι φιβερὰ ὡργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — καταφθίω· μτβ. = ἀφανίζω. — μενεαίνω = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — μάλ' ὕδε = ἀκριβῶς ἔτσι. — ἔρξαι· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — ἀπινύσσω = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω δρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — κάλλιπε = κατάλιπε. — νέω = πλέω, κολυμβῶ. — ἐπιμαίομαι = τείνω, ἐπιδιώκω. — νόστος· ἔδω εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφίξις. — ἐπιμαίειο νόστου = κοίταξε νὰ φθάσῃ. — ἀλύξαι· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφύζομαι. — τῇ· δεικ. ἐπίρρ. = ἵδού, πάρε ἔδω. — κρήδεμνον· α 344. — τανύω = ἀπλώνω. — ἄμβροτον = θεῖκόν, ποὺ ἔχει θεῖκὴν δύναμιν. — οὐδέ... δέος (ἐστι) = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — ἐφάψεαι· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — ἄψ = πάλιν. — βαλέειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — πολλὸν ἀπὸ = πολὺ μακρὺ ἀπό. — ἀπονόσφι τραπέσθαι = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — ή αἴθυια = πτηγὸν θαλάσσιον· γεοελλ.: βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) **Ίνω:** Ἡτο ή θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἄρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὃ δοῖος ἐπαθεῖ μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ίνδα φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ισθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεός ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλάίμων. — καλλίσφυρος: Ἡ ἐπική ποίησις ἔξαίρει συνήθως ἐνα ἀπὸ τὰ γαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. ἐνπλόκαμος τύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήρη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ. ἄ.

354 - 387

α) 354 - 364. μερμηρίζω = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - μέριμνα). — 355. βλ. στ. 298. — ω̄ μοι ἔγω = ἀλλοί μονον εἰς ἐμέ. — μή τις... ἐνδοιστ. πρότ. ἐκ νοούμενου ρήματος (δέδια). — οὐ φαίνω δόλον = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — δτε = ἐφόσον. — οὐ μάλα • συναπτ. πρός τὸ πείσομαι = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβούλην τῆς Λευκοθέας. — ἔκας = μακράν. — γαιαν = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν. — φύξιμον εἶναι = φευκτὸν εἶναι = δτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — μαλ' ὡδ̄ ἔρξω • ε 342. — ὅφρο̄ δάν • τὸ ἄν ὁριστολογ. = ἔως ἄν. — ἀρήρη • πρκμ. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — ἀρμονία = τὸ μέρος, ὃπου συναρμόζονται τὰ ἔνδια, κλειδώσις. — ἀρήρη κεν ἀρμονίγονται = ἀντέχουν τὰ ἔνδια τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — τόφρα = ἔως τότε. — τλήσομαι • ε 222. — διὰ τινάσσω = διαλύω. — νήχομαι • νέω • ε 344. — οὐ πάρα (μοι) • οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. ήσος = ἔως. — ὁρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — ὥρσεν ἐπὶ = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὅρνυμ). — ἀργαλέος • ε 175. — κατηρεφής = κυρτούμενος πρός τὰ κάτω. — ἥλασε • ε 313. — ζαής = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι). — τὰ ήια = ψιλὰ ἄχυρα. — ὁ θημὼν = ἡ θημωνιά. — καρφαλέος = ξηρός (κάρφος = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — διασκεδάννυμι = σκορπίζω. 'Εδω ὁ ἀδρ. εἶναι γνωμικός καὶ ἔξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — ἀλλυδις ἀλλη = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — τῆς = αὐτῆς, δῆλ. τῆς σχεδίας. — ἀμφὶ βαῖνε = ἔβαινες ἐπί. — κέλης-τος = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — ὡς ἐλαύνων = ὡς νὰ ἵππειν. — ἔξαπέδυνε = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — τάνυσσεν • ε 346. — ἀλς-ἀλὸς = θάλασσα. — κάππεσε = ἔρριψε πρός τὰ ἐμπρός τὸ σῶμά του. — πετάννυμι = ἀπλώνω. — μεμαῶς = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά...: μέμονα πρκμ. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — κρείων • ε 45. — 376. βλ. στ. 285. — ἀλόω • προστ. τοῦ ἀλδμαι • ε 336. — εἰς ὁ κεν = ἔως δτου. — διοτρεφεῖς ἀνθρωποι = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἀνθρωποι. Πρβλ. ε 35 ἀγχίθεοι Φαίηκες. — μείγνυμι = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — ἀλλά... κακότητος • σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα ονδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος. — ἔολπα • πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλπομαι). — δύνομαι = ἐπιπλήττει, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀδιγή.

380 - 387. ίμασε· ρ. ίμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλλίτριχες· καλλίθροξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἱ· δοτ. κτητ. — ξασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἀλλην σκέψιν. — ἢ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὥρσε ἐπὶ = ἔξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κρατινὸς = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ξαξεν· ἄγνωμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κήρ-κηρὸς = ἡ μοῖρα τοῦ θυνάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ξασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὄποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν. 'Εδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγγήν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς· ὁ κεν μιγήης : 'Ο Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἴμαρμένης νὰ σωθῇ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. 'Εκεῖνο ποὺ ἔξαρτάται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασινίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. — καλλίτριχας ἵππους : 'Ο Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχούμενος εἰς μεγαλοπρεπές ὄρμα. — Αἰγαίι : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1-12. ὡς· α. 6. — ἔνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὑπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὑπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῇ. — ἀρημένος = ἔξηντλημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναίω· α 51. — εὔρυχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἄγχος· ἄγχη· 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικὸς (ὑπέρ + ἀνήρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαιάκας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν δτκ. τοῦ ὄνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ζεσηχώνω. — ἄγε· ἥγε = ὁδήγησε. — θεοειδῆς· α 113. — εἰσεν = ἐγκαθίδρυσε· α 130. — ἑκάς· ε 358. — ἀλφηστῆς· α 349. — ἀμφὶ ἔλαυνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηὸς = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κήρη-κήρος· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἀιδόσδε = εἰς τὸ βασίλειον τοῦ "Αιδος. "Αις - "Αιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ "Άδου (α στερ. + ἴδεν). — μῆδες ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένας ἀπὸ τούς θεούς.

13 - 14. μεγαλήτωρ· ε 81. — μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἔμεν· ἀπρωφ. τοῦ εἵμι, ἔνει. — βῆ δ' ἔμεν = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλματα. — ὡς ἔνι· ἐν ὧ. — κούρη = μία κόρη. — φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ἀμφίπολος· α 136. — χαρίτων ἀπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἀπο. — σταθμοί· α 333. — θύραι = θυρόφυλλα. — ἐπέκειντο = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — φαεινός· ε 86. — ἐπέσσυτο· ἐπισσεύμαι = δρμῶ, σπεύδω. — τὰ δέμνια = κλήνη. — εἰδομένη κούρη = μὲ τὴν μορφὴν τῆς κόρης· α 105. — ναυσικλειτός = δνομαστὸς διὰ τὰ πλοιά του, ξακουστὸς καραβοκύρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξός). — οἱ· τῇ Ναυσικᾷ. — ἡ δμητική· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἀνδρες ἡ γυναικες. — χαρίζομαι θυμῷ = εἷμαι ἀγαπητός. — ἐεισαμένη· ἀρ. τοῦ εἴδομαι.

β) Ἀργ. κατάληξις δοτ. φι: βίηφι.

γ) **Υπέρεια:** Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρὶς τῶν Φαιάκων. — **Κύκλωπες:** Λαὸς ἄγριος, ποινικός, συγγενῆς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — **Ναυσίθοος:** Τίδες τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνῳκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλυτέρους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ δποῖοι ἥσκαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατέκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῷ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματίαι ἡ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὕπαιθρον. — **ναοὺς**

Θεῶν: 'Η λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιωτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. 'Η ἀνέγερσις ναῶν ἥρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσείας. — **Αλκίνοος**: υἱὸς τοῦ Ναυσιθέου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος-Ναυσικάα**: Τὰ περισσότερα δύναματα τῶν Φαιάκων ἀπηγοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψῳδίαν θ. στ. 111 κ.έ. εὑρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα δύναματα, Ὁκύαλος, Ναυτεύς, Πρυμνεύς, Ἀγγίαλος, Ἐρετμεύς, Ποντεύς κ.ἄ. — **Χάριτες**: Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἡσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἵημι). — **ῶδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθύμον. — **γείνατο** • α 223. — **εἴμα** • ε 267. — **τοί** • δτκ ἥθική = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κείται** = εῖναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής** • μὲ παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής. — **σχεδόν** • ε 228. — ἐδῶ χρον. — **ἶνα** = ὅπότε, ἀναφ. χρον. — **ἔννυσθαι** • ε 264. — **τὰ δὲ** = ἀλλα δέ. — **οἵ κε** • τὸ κε ἀօριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται. — **ἐσθλή** • α 115. — **ἴομεν** • ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέονσαι** • πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ'** **ἥσοι φαινομένηφιν** = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέζῃ ἡ αὐγή. — **συνέριθος** • κτγμ. = ώς βοηθός. — **ծφρα** • τελ. = διὰ νά... ἐντύνομαι = ἐτοιμάζομαι. — **τοι** • βεβιωτ. — **δήν** • δηθά • α 120. — **μνάομαι** • α 239. — **ὁ ἀριστεὺς** = ὁ εὔγενής, ὁ πρόκριτος. — **ὅθι** = ὅπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἡῶθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἔφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἢ κεν ἄγγησι** ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ μεταφέρη. — **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἔξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέξω = βάπτω). — **καὶ δὲ** = καὶ ἔξ ἄλλου. — **ῶδε** • συναπτ. πρὸς τὸ ἔοχεσθαι. — **κάλλιον** = ὡραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἥέ** • ἥ, συγκρ. — **πολλάλιον** • πολύ. — **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὅχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύνωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (ἔζομαι, ἔδρα). — **ἀσφαλής** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ὅμβρος** = βροχή. — **δεύομαι**. ε 53. — **ἐπιπίλναται** = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — **μάλ' αἴθρη** = τελεία αἰθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος ρ. ἐπιθέω. — **αἴγλη** = λάμψις, φεγγοβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέεραδε** · διαφράζω = δίδω ὄδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν: Εἰς τὰ ὄμηρικά ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ίδιαίτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἡ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστῆρά της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλους**: 'Ο πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἔνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὅποιον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς δώμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. 'Η φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμήν. — **φήγεα σιγαλόεντα**: "Οπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. " Ήσαν δὲ συνήθως γρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. **΄Ηώς** · ή θεὰ τῆς αὐγῆς. — **ἐύθρονος** = ἡ ἔχουσα ὡραῖον θρόνον. 'Επίθ. τῆς 'Ηοῦς. — **Ναυσικάαν** · ἐπανάληψις τοῦ μιν. — **ἐύπεπλος** = φοροῦσα ὡραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὡραῖα. — **ἄφαρ** = εὐθὺς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆες** α 170. — **κιχήσατο** · κιχάρω = συναντῶ, εύρίσκω. — **ἐσχάρη** · ε 59. — **ῆστο** · καθῆστο = ἐκάθητο. — **τὰ ἥλακατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἀλς - ἄλδος α 162). — **τῷ δέ** · ἐνν. πατρὶ. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξύμβλητο** · ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὔγενῶν.—**κλειτὸς** = ἔνδοξος.—**βουλὴ** = συμβούλιον.—**ἶνα· ἀναφ. τοπ.** = ὅπου.—**ἀγαυὸς** = ἐπιφανῆς (ρίζ. ἀγα - γαυ - ἄγαμαι = θαυμάζω).—**πάππα φίλε** = πατερούλη μου.—**οὐκ ἀν δῆ...** • ἡ Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησιν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως.—**ἔφοπλίζω** • ζ 37.—**ἀπήνη** = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μὲν ἡμιόνους.—**ἐνκυκλος** = ἔχουσα ὥραίους τροχούς.—**τά μοι** • δτκ. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26.—**ἴοικε** = ἀρμόζει, ταιριάζει.—**μετὰ πρώτοισι** = μεταξὺ τῶν ἐπισήμων.—**βουλὰς βουλεύω** = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον.—**ὁ χρὼς** = δέρμα, σῶμα.—**γέγαα** • γέγονα.—**δύπιοντες** = ἔγγαμοι.—**ἡθεος** = ἄγαμος.—**θαλέθων** = ὁ ὑερισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω ἐκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω).—**οἱ δέ** • δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου.—**μέμηλε** • α 151.

66 - 70. **αἰδομαι** • αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι.—**θαλερὸς γάμος** = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας.—**ἔξονομαίνω** = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω.—**ὁ δὲ** = ἀλλὰ αὐτός.—**φθονέω** = θέλω νὰ στερήσω.—**τεῦ** = τινός • α 217.—**ἔρχευ** • **ἔρχεο** = πήγαινε.—**ὁ δμώς** • ἡ δμωή • α 147.—**ὑπερτερίη** = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον.—**ἀραρυῖα** = ἐφωδιασμένη φ. ἀραρύσκω • α 280.

β) 'Ανώμαλος σγηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ **ε+ο=ευ**: **ἔρχεν** (**ἔρχεο**), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο • α 112.

γ) **Ἡώς**: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικήν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτὴ τοῦ ἡμερονυκτίου ἔξυμνεῖται μὲν ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα : **ὅδοδάκτυλος**, **κροκόπεπλος**, **ἐνθρονος**, **χρυσόθρονος** κ.ἄ. 'Η **Ἡώς** ἐλατρέύετο ὡς θεὰ τῆς πρωΐας, ἡτο θυγάτηρ τοῦ **Ὕπερίονος** καὶ τῆς **Εύρυφαέσσης**, σύζυγος δὲ τοῦ **Τιθωνοῦ**.—**ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἡστο**: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ **Ἀλκινόου** καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μὲ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται μὲν ἐργόχειρα.—**ἀλιπόρφυρα**: 'Η **χρῆσις** τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσῆχθη εἰς τὴν **Ἐλλάδα** ἀπὸ τὴν **Φοινίκην**. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἡλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ δόποιον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφήν. 'Η κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εῖδος τοῦτο πανάκριβον, ὡστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἡδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

α) 71 - 84. κέκλετο· ρ. κέλομαι = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — (ἐ)πίθοντο· πίθομαι· πείθομαι. — ήμιονείη = συρομένη μὲν ήμιόνους. — διπλέω· διπλίζω = ἐτοιμάζω. — ὑπάγω = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — ἐσθῆτα· περιληπτ. = ρουχισμός. — ἐκ θαλάμοιο· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — φαεινός· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκὸς ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — ἐύξεστος = λεῖος, στιλπνός. — ή κίστη = ψάθινον κιβώτιον. — μενοεικής· ε 166. — ἐδωδή· ε 95. — δψον· ε 267. — αἰγειος = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — ἐπεβήσετο· μέσ. ἀδρ. α' μὲν κατάλ. ἀρ. β'. — ή λήκυθος = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — ηος· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — χυτλόομαι = ἀλείφομαι μὲν ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — ἐλάσαν· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἔλαιων. — καναχὴ = κρότος (λέξ. ἡγηοπίητος). — ήμιόνοιν = ἀπὸ τοὺς ήμιόνους γεν. δυϊκ. — ἄμοτον· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — τανύοντο = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν. — οἰος· α 13. — ἄμα τῇ γε = βεβαίως μαζί της. — κίω = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. ἔνθ' ή τοι = ὅπου πράγματι. — πλυνός· ζ 40. — ἐπηετανὸς = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· πλυνοὶ ἐπηετανοὶ = γοῦνες μὲν ἄφθονον νερὸν πάντοτε. — ὑπεκπρόρεεν = ἀνέβλυσεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — καθῆραι· ρ. καθαίρω = καθαρίζω. — μάλα περ ῥυπόωντα = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — ὑπεκπροέλυσαν = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ ἀπεμάκρυναν. — σεύω = ἀφίνω νὰ τρέξῃ. — πάρα = πλησίον. — δινήεις = πλήρης δυνῶν, ὁρμητικὸς (δίνη = συστροφή, στρόβιλος). — ἄγρωστις-ιος = χλόη, γρασίδι. — μελιηδής = γλυκὺς ὡς μέλι. — ἐσφόρεον = ἔφερον εἰς... ρ. φορέω θαμιστ. τοῦ φέρω. — μέλαν = τόσον βαθύ, ὡστε νὰ φάίνεται μέλαν. — στείβω = πατῶ, πιέζω. — βόθρος = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — θοῶς = ταχέως· α 260. — ἔριδα προφέρω = ἀμιλλῶμαι. — τὰ ῥύπα = ή ἀκαθαρσία. — ἐξείης α 145. — πετάνυμι = ἀπλώνω· α 130. — ὁ θίς-ινδὸς = ἀμμουδιά. — ηχι = δπου. — ή λάιγξ-γγος = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ λᾶας = λίθος). — ποτὶ = πρός. — χέρσος = ξηρά. — ἀποτλύνεσκε = ἐξέπλυνε διαρκῶς θαμιστ. τοῦ πλύνω. — λίπ(α) = παχειά, ἀφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. λίπα. — μένον· ὑπκμ. αἱ δέ. — τέρσομαι· ε 152. — αὐγὴ = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρφησαν τέρπομαι σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ταὶ** = αὐταί· ἐνν. ὅλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπεὶ σίτου τάρφθεν = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἥρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἥρχισε τὸ τραγούδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὡραίων γυναικῶν. — **οἶη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ἰοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἰὸς = βέλος + χέω). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ῶκνς** = ταχύς. — **τῇ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. (γήθω, γηθόσυνος· ε 269). — **φρένα· αἰτιατ.** τοῦ κατά τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπέρ** = ἀπὸ ὅλες πιὸ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ῥεῖα· ἐπίρρ.** = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εύκολα (ἄριτ = λίαν + γνωστός). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἀν καὶ ὅλαι εἰναι ὡραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεγωρίζω. — **ἀδμήτης** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον**: Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἥδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαίρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλὰ καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἥγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνίδιου αὐτοῦ. — **λευκώλενος**: Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὃ πέπλος ἀφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πργμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον λευκώλενος ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικέας καλλονῆς. — **Ταῦγετος - Ἐρύμανθος**: Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀφιονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον, τὸν ὄποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλῆς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι**: Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτέμιν εἰναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (ἀγρονόμοι). Εἰς τὴν θηρσκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηηῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ Ναϊάδες, εἰς τὰ ὄδατα τῆς θαλάσσης αἱ Νηροηίδες, εἰς τὰ δένδρα αἱ Δρυάδες, εἰς τὰ ἄντρα αἱ Ἀντριάδες κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι**: Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὃ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς: ἦτο τόσον ὡραῖα, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ τῶν ὡραίων συνομηλίκων της.

—*Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνος τῶν στίχων 102 - 109.*

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = διπάσω. — **νέομαι**· α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. 'Αφοῦ πρῶτον θὰ ἔζεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἔνθ' αὐτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῷ ή Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροιτο**· **ἔγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὔωπις** = ἔχουσα ὡραίους δόφθαλμους (εὖ + ρίζ. οπ-). — ή οἱ **ἡγγήσαιτο**· ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν**· αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ'** **ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, δῆπου ἵστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινὸς** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμψε τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄνσαν**· ἀνώ = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. "Εφθασε μακρὰν ὁ ἥχος τῆς φωνῆς των. — **ἔζόμενος** = ἀνακαθίσας. — **δρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ε 365.

119 - 126. **ῷ μοι ἔγώ**· ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ἥ(α)** = ἥρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος**· ε 190. — **θεούδης** = θεοφιβούμενος (θεὸς + ρίζ. δει - τοῦ δείδω). — **ώς τε**· συναπτ. πρὸς τὸ κονχάνων. — **ἀμφήλυθε** = ἥλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικέα, λεπτή. — **ἀυτὴ** = φωνὴ (ἀνώ). — **αἰπεινὸς** = ὑψηλὸς (αἴπος = ὑψωμα. αἰπει - νὸς αἰπεινὸς - αἰπεινός). — **κάρηνα**· α 102. — **τὰ πίσεα** = τὰ λιβάδια (φ. πιδ. - πιδώ = ἀναβρύζω. πιδᾶς). — **ποιήεις** = χλωρὸς (ποιη = πόα). — **ἡ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν**· ε 288. — **αὐδήεις**· ε 334. — **αὐτὸς** = μόνος του, ὁ ἔδιος. — **πειρήσομαι**· ὑποτ. ὡς καὶ τὸ **ἴδωμαι**.

127 - 136. **ὑπεδύσετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆδ'** **ἴμεν**· ζ 15. — **ἀλκὴ** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκή. — **ἥει** = βρέχει· **ὄδμενος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχήν. — **ἄημι** = πνέω· **ἄημενος** = πληττόμενος ἀπὸ δάκνεμον. — **ծσσε**· ε 151. — **δαιεται** = βγαζούν φωτιές· δαίομαι· ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρός. — **ὁ ὄις** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι**· ε 98. — **τὰ**

μῆλα· α 92. — πειρήσοντα· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μηγ. τελικ. — δόμος = στάνη. — πυκινὸς = στερεός. — μίξεσθαι· ε 378. — χρειώ
ίκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός. — κεκακωμένος = παραμορφωμένος· αἰτιολ. μηγ. — τρέω = φεύγω ἀπὸ φόβον (δ τρέσας). — ἄλλυδις ἄλλη· ε 71. — ήιών· ε 156. — προύχουσας = προεξεγόντας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἄκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσγημάτιζεν ἡ ἀκτή. — τῇ ἐνι φρεσὶ = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — ἔξ αἱροῦμαι = ἀφαιρῶ, βγάζω. — γυῖα· α 192. — ἄντα = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — σχομένη· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — μερμηρίζω· ε 354. — γούνων· συναπτ. πρὸς τὸ λαβών. — λίσθομαι = παρακαλῶ (λιτή - λιταρεία). — εὐῶπις· ζ 113. — ἡ αὔτως = ἡ μόνον ἔτσι. — ἀποσταδά = ἔξ ἀποστάσεως. — μειλίχιος = γλυκὺς (μειλίσσω). — εἰ δεῖξει· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὁδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — δοάσσατο = ἐφάνη· μόν. ἀδρ. καὶ πρτ. δέατο. — κέρδιον = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — μὴ χολώσαιτο· ἐνδοιαστ. πρότ. χολοῦμαι· α 69. — κερδαλέος = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῆθον: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσείας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἴκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ δμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἑκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφύΐα του τὸν ὀδήγησε νὰ δμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσην προσοχὴν ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἔτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινά) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἵκετεύω. — ἄνασσα = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — νῦ = λοιπόν. — θεὸς βροτός· θηλ. — τοὶ = ἔξ ἐκείνων οἱ. — ἔγώ γε = ἔγώ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — εἶδος, μέγεθος, φυή· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατά τι. — ἔισκω = παρομοιάζω· σὲ ἄγγιστα ἔισκω = σὲ θεωρῶ δύοιοτάτην. — ἡ χθών = γῆ. — ναιετάω· α 51. — μάκαρ· α 82· τρὶς μάκαρες = τρισευτυχισμένοι. — σοὶ· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατήρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — **ποὺ** = ώς φαντάζομαι. — **ἰαίνομαι** = θερμάνω, εύφρανω. — **εἴνεκα σεῖο** = ἔνεκα σου, διὰ τὰ χαρίσματά σου. — **λεύσω** = βλέπω. ‘Η μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγεῖται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω** = θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι** • ε 36. — **ἔξοχον** = ἔξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὅς κε** = δς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δώρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). ‘Ιδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· βρίσας ἔέδνεσι = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμήλιων δώρων. — **ἀγάγηται** = ἀντικμ. **σε.**

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = μὲ κατέχει. — **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — **ἀνερχόμενόν** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο** • α 125. — **λαὸς** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἢ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς. — **κήδεα** • α 224. — **ῶς δ' αὔτως** = ὡσαύτως δέ. — **ἔτε-θήπεα** = ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἔκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος). — **δήν· δηθά·** α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἔως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δείδια** = δείδω, δείδω = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς** • α 208. — **δέ· ἀντίθ.** = ἀλλά. — **χαλεπόν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ἰκάνει με** = ηλθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὑρῆκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθεσινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα** • α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸν τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ήμερῶν. — **ἔφορει** • ε 327. — **κραιπνός** • ε 385. — **θύελλα** • ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ - βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε. ‘Ιδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαιμῶν** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ὄφρα** • τελ. — **καὶ τῇδε** = καὶ ἐδῶ. — **δίω· δίομαι**. — **παύσεσθαι** = ὑπκμ. κακόν. — **τελέουσι** = μέλλ. τοῦ τελέω = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρίν. δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἔλεαίρω** • α 19. — **μογέω** • ε 223. — **σὲ ἔς πρώτην** = ἔς σὲ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἴ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχεις** = εἴχεις. — **δοῖεν· εὐχή**. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ: (μένος, μενεαίνω • ε 341). — **όμοιφροσύνη** = ὄμονοια. — **ἐσθλός** • α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων** = συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἔξ οὖ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — **όμοιφρονέοντε** = δύτικ. μτχ. τοῦ ὄμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενὴς** =

·έχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εύμενήτης** = εύμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων κυτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς δόμοφροσύνης.

γ) **Αρτέμιδι σε ἔισκω** : "Ιδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος** : 'Η λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶγεν ἥδη διαδοθῇ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὁδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπόλλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἥτο ἡ Δῆλος, δῆπος διὰ τοὺς Δωριεῖς ἥσαν οἱ Δελφοί. 'Εθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ιερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὄποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ νὰ γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμιν. — **Απόλλωνος παρὰ βωμῷ** : Βωμὸς ἥτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἔβαινεν ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ώς σέ, γύναι, ἄγαμαι** : 'Η παρομοίωσις τῆς Ναυσ. μὲ τὸν ιερὸν φοίνικα, τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὄποιαι συναντῶνται εἰς τὰ δύμηρικά ἔπη. 'Ο φοίνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοίνικος ἐσκέφθη ὁ Ὁδύσσε. νὰ παραβάλῃ τὴν γέρων τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ηύδατον** · α 213. — **φωτίον δὲ φώτος** · α 324. — **Ζεύς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεύς. — **νέμω** = μοιράζω. — **δὲ δλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** · α 115. — **καὶ που σοι** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοιράν. — **τετλάμενον** · ἀρ. μετ' ἀναδιπλ. (φίλ. τάλα - τλητλα· ε 178). — **ἔμπητος** · ε 205. — **δευήσεαι** · μέλλ. τοῦ δεύομαι · α 254. — **ῶν** · τούτων ἄν. — **ἐπέοικε** · ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι. ἥτοι : δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῇ ὁ ἵκετης. — **ταλαπείριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (τάλα + πεῖρα). **ἀντιάζω** = συναντῶ. ὑπκμ. τῆς μτχ. ἵκετην = ὅταν αὐτὸς εὑρεθῇ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δείξω δέ... ἐρέω δέ** · συμπλεκτ. σύνδ. καί... καί. — **ἐρέω** · ἐρῶ. — **λαοί** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **τοῦ δὲ ἔκ** · ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἔξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἔξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἴσχυς.

198 - 210. ἦ = εῖπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἥμιλ = λέγω). — κελεύω· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — πόσε = πρὸς ποῦν μέρος, ποῦ; — ἦ μή που = ἀλήθεια μή τυχόν. — φάσθε = λέγετε, νομίζετε. — οὐκ ἔστι = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — διερός = ἀξιος φόβου (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — οὗτος ἀνὴρ διερός βροτός = αὐτὸς δ ἄνθρωπος δ φοβερός. — οὐδὲ γένηται = οὔτε θὰ ὑπάρχῃ. — ὃς κεν ἵκηται· δις ἵκηται = ὅστις θὰ ἤτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — ἡ δηιοτής = ἐχθρότης, καταστροφὴ (δήιος-δαίο = καίω, λεηλατῶ). — ἀπάνευθε· α 190. — πολύκλυστος = πολυκύλυμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — ἔσχατοι· α 23. — ἄμμι· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ ἐπιμίσγεται = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — δύστηνος· α 55. — ἀλώμενος = περιπλανώμενος. — κομέω = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμι - γηροκομῶ, ἱπποκόμος). — πρὸς Διός = ἐκ μέρους τοῦ Διός καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διός. — δόσις = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — φίλος = εὐπρόσδεκτος. — δλίγη τε φίλη τε = ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. « Ή ἔκφρ. « δόσις δλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῇ παροιμιώδης. — δθι = δπου. — ἐπὶ ἔστι = ὑπάρχει καί. — σκέπας ἀνέμοιο = τόπος ὑπήνεμος.

γ) ἔσχατοι: « Η νῆσος Σιχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲν ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαιάκες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἴδια τῶν πλοῖα ἥσαν τέλειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῷ ἀλλα δὲν ἥδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — πρὸς Διός εἰσιν ξεῖνοι τε πτωχοί τε: »Ο Ζεὺς ὡς προστέκτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἵκετῶν ἐλέγετο ξεῖνος καὶ ἵκετήσιος Ζεύς. « Ο μέγας θεὸς ἐτιμώρει βαρύτατα ἐκείνους, οἱ δόποιοι ἡροῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἵερότητα τῆς ἵκεσίας. Συγχάνεις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφὴν ξένου ἢ ἵκέτου διεπίστων κατὰ πόσον οἱ θυητοὶ ἐτήρουν τὸν ἵερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211-222. ἔσταν· ἔστησαν. — κέλευσαν ἀλλήλησι = ἐφώναξεν ἡ μία τὴν ἀλληλην. — καδ δ' εἴσαν· κατ(α) δὲ εἴσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — πάρ δὲ οἱ = πλησίον του δέ. — ἄρα = φυσικά. — τὸ φάρος = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα. — εἴματα· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — ἄνωγα· α 269. — ἄρα = ἀκοιλούθως. — ῥοαι = ρεῖ-
θρα. — μεταυδάω = ὁμιλῶ πρός. — οὔτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν. — αὐτὸς = μόνος μου. — ὡμοιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ-
τοὺς ὡμοις μου. — ἢ γάρ = διότι πράγματι. — δηρόν· ἐπίρρ. = πολύν-
καιρὸν (πρβλ. δὴν - δηθά - δηρόν). = ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπὸ τὸ
σῶμά μου, ἐστερήθη τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφὴ = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. —
ἄντην = ἐνώπιον σας. — μετελθών = ἀφοῦ εὑρέθην μεταξύ.

223 - 238. Ἰσαν· ἥσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφὶ + ἔχω). Ἡ ἀλητη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς
τοὺς ὡμοις του ὡς ἐνδύμα. — σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος.
= ἀχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — ἔσσατο· ἀρ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι. — πόρε· ε 321. — ἀδμῆς· ζ 109. — ἐκγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα· ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμψε νὰ φάνεται, τὸν ἔκαμψε κατὰ τὴν ὄψιν. — μείζων = ὑψηλότερος.
— πάσσων = παχύτερος. — κἀδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος. —
ἥκε = ἔκαμψε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — οὖλαι κόμαι = σγουρὰ
μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσὸν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — ἔδρις - ιος = ἔμπειρος
τεχνίτης (ἴδ - εἰδέραι). — δέδαεν· ἀρ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῆναι, διδάσκω, δαῖρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
ἐκτελῶ (τελέω). — ἔζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θῖνα θα-
λάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέ-
πω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχῆμα λιτότητος. — ἐπιμίσγεται· ζ 205. — ἀντίθεος·
α 21. — ἀεικέλιος = ἀσχημος. — δέατο = ἐφαίνετο (δοάσσατο· ζ 145).
— αἱ (εἱ) γάρ = εἴθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος εἴη =
νὰ ὠνομάζετο, νὰ ἥτο. — ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι ⇒ καὶ
ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὅχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τῆς προθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κἀδ δ' ἄρ, κἀδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμιορος).

γ) **φᾶρος**: "Ενδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρίδων φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὑνακινθίνω** ἀνθει ὅμοιας: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἀνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ δόποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὁδυσσέως καὶ οἱ δόποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἀνθούς. — **ἀνὴρ λδρις**: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεγνῶν κατὰ τοὺς προσιμηρικοὺς χρόνους ἵδε εἰσαγ. — **περιχνέεται χρυσὸν ἀργύρῳ**: "Η τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲτα τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηνῶν (χάλκινα ἐγγειρίδια μὲτα διακόσμησιν ἐκ γρυποῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦ μὲτα χρυσᾶ σχέδια κ.ἄ.). — **Ἡφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη**: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεγνῶν. Ὁ μὲν Ἡφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς γειροτεγνικῆς ἔργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἴδιατην αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηνᾶ.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολύ, ἔνν. προθύμως. — **ἡ τοι** = πράγματι, ἔνν. δ Ὁδυσσ. εἰχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲτα μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἀπαστος** = ἀγευστος, νηστικὸς (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἄλλ'** ἐνόησεν· ε 382. — **εἴματα πτύξασα**· ζ 111. — **κρατερῶνυξ** (ἡμίονος) = ἔχων δυνατὰς ὄπλας. — **ἔπος τ' ἔφατ'** ἔκ τ' ὀνόμαζε· ε 181.

255 - 290. **ὅρσεο** = σήκω προστ. ἀόρ., τοῦ ὅρνυμαι· α 347. — **ἴμεν**· ἵεναι, εἴμι. — **δαΐφρων**· α 48. — **ειδησέμεν** ειδήσειν ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἴδα. — **ἄλλα μάλ'** ὕδε... ἀπινύσσειν· ε 342. — **ὅφρ**· ἀν = ἔως ἢν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν**· ἵωμεν ἢν. — **ἀγροὶ** = ἔξογή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημέναι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ'** ἡμίονους = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους. — **καρπαλίμως**· ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω** ὄδὸν = προηγοῦμαι, διὰ νὰ σᾶς δείχω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήσομεν** · ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲτα πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν** (ἔστι) = καὶ ὑπάρχει ὥραῖος λιμὴν. — **ἔκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — **λεπτὸς** = στενός. — **εἰσίθμη** = εἴσοδος. — **ὅδον** = κατά μῆκος τῆς ὁδοῦ. — **ἀμφιέλισσαι** (νῆες) = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῷραν καὶ τὴν πρύμνην. — **εἰρύαται** · ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι. — **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — **πᾶσιν ἐκάστῳ ἔστι** = ὅλοι ἐνεξαιρέτως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — **σφι·** σφίσιν αὐτοῖς. — **ἄγορὴ** = ὁ τόπος, ὃπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — **ρύτὸς** = μέγας λίθος, τὸν ὃποιον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ὁρώ, ἐρύω = σύρω). — **ὁ λᾶας** = λίθος· (πρβλ. λα-τόμος). — **κατωρυχῆς** = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — **ἀραρυῖα** (ἄγορὴ) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω · ζ 70). — **ὅπλα** (νῆῶν) = τὰ ἔξαρτήματα τῶν πλοίων. — **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγίνομαι. — **πεῖσμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — **τὸ σπεῖρον** · ε 318. — **ἀποξύουσιν** = πελεκοῦν διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — **τὸ ἐρετμὸν** = ἡ κώπη (ρίζ., ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τοι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — **μέλει Φαιήκεσσι** · μέλει τινὶ τι· α 159. — **ὁ βιός** = τὸ τόξον. — **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν. — **νῆες ἔισαι** · ε 175. — **ἥσιν ἀγαλλόμενοι** · ἀγάλλομαι τινι = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — **πολιὸς** = φαιός. — **ἀλεείνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — **ἡ φῆμις** · φήμη = λόγοι, διαδόσεις. — **ἀδευκῆς** = κακόβουλος. — **μωμεύω** = κακολογῶ. — **δ' εἰσιν** = ὑπάρχουν πράγματι. — **ὑπερφίαλοι** · α 134. — **εἰπησι·** ἡ ὑποτκ. ὥς μέλλων. — **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἀνθρώποις. — **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. 'Η μχτ. εἶναι ὑποθ. — **τίς δ' ὅδε ἔπειται** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — **μέγας** · ζ 230. — **πόσις** · α 15. — **ἡ πού τινα** = ὡρισμένως κάποιον. — **πλαγχθέντα** · α 2. — **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζί μου. — **ἥστητητ.** — **τηλεδαπός** = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προερχόμενος. — **ἔπει οὐ τινές είσι** · εἰρων. : ἔπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανεῖς... — **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὄποιον ἔκαμε ποιλάς προσευχάς (ποιλὸν + ἀράομαι = εὔχομαι). — **βέλτερον** · βέλτιον. — **ἔποιχομένη αὐτὴ** = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της. — **ἡ γάρ** = διότι τῷ δύντι. — **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ. — **μνάομαι** · α 248. — **ὄνειδος** = προσβολή, κατηγορία. — **νεμεσῶ** · α 119. — **ρέζω** · α 47. — **ἀέκητι** · α 79. — **έόντων** = ἐνῷ ζῶν. — **μίσγομαι** = ἔχω σχέσεις. — **ἀμφάδιος** = φανερός. — **ῶκα** · ἐπίρρ. = ταχέως (ὡκός). — **ξυνίημι** = κατανοῶ. — **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω** ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἴδω, ἐξ οὗ ὁ πρκμ. οἶδα.

—'Αόριστ. ὑποτκ. τοῦ βαίνω : **βήω** (βῶ).

—**Ποσιδήιον** : τὸ σι μὲν ἐξ ἀρχαιοτ. φίλ. **Ποσιδάν.** Ἡ κατάλ. ἱωνικὴ ἀντὶ - ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) **ἢν πέρι πύργος**: Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὅμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιουτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἔρειπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ "Ιλιον ἀντέσχειν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.— **λεπτὴ δ' εἰσίθυμη· νῆες δ'** δόδον ἀμφιέλισσαι : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὑρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὄποιού ἡ εἰσόδος εἶναι στενή. "Εξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὄποιαν θὰ διήνυνον κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὄποια οἱ ίδιοι κτήται των εἰχον ἀνελκύσει εἰς τὴν ξηράν. 'Εκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἔργαλείων. — **νῆῶν μελαινάων** : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἥλείφοντο μὲ πίσσαν ἡ ἀπλῶς μὲ βαθύχρωμον βαφήν. — **βιός** : 'Ως ἐπιθετικὸν ὅπλον ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὄποιού ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δῆλη. Θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὄποιαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. 'Εκλείστο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὄμους μὲ ίμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὕρης. — **ἀγλαὸς** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος** α 195. — **αἴγειρος** ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμε-**
νος = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἀρχοντα ἡ ἀφιερωμένον εἰς θεόν.
 'Εδῶ : βασιλικὸν κτῆμα (τέμενον). — **ἀλωὴ** = ἐπίπεδος ἔκτασις καλλιεργημένη α 193. — **τεθαλυῖα** · **τεθήλει** ε 69. — **πτόλις** · πόλις, πρβλ. πτολιέθρον α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μεῖναι** · ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἔως ὅτου. — **ἔλπομαι** = φαντά-

ζομαι, ύπολογίζω. — ποτὶ = πρός. — ἵμεν· λέραι· ἀπρομφ. ώς προστ. — ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἔρ, ἥρομην). — δεῖα. ζ 108. — ἀρίγνωτος ζ 108. — καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἔνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὁδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ διμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. — ἑοικότα τοῖσι = δύμοια μὲ αὐτά. — τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον. — οἶος· ἐνν. τέτυκται. — ἥρως· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κενθώ = κρύπτω. — ὄπότ· ἀν σε δόμοι· κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — ὕκα· ζ 289. — διελθέμεν· ἀπρομφ. ώς πρόστακτική. — ἥσται· α 108. — ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52. — αὐγῆ· ζ 98. — ἥλακατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἥλακατα. — ἰδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατά τι. — κίονι κεκλιμένη = στηρίζουμένη ἐπὶ κίονος. — εἴατ (αι)· ἥνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρός. — αὐτῇ (τῇ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα. — τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὄποιου καθήμενος. — οἰνοποτάζω = πίνω κρασί. — ἀθάνατος ὅς = ώς ἀθάνατος. — παραμείβομαι = προσπερνῶ. — βάλλειν· ἀπρομφ. ώς προστ. — νόστιμον ἡμαρ· α 9. — καρπαλίμως· ε 193. συναπτ. πρὸς τὸ ἤδη. — χαίρων = πρὸς χαράν σου. — εἴ κέν τοι = ἐάν βεβαίως. — φίλα φρονέω = διατίθεμαι εύμενῶς. — ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπὶς διὰ σέ. — ἐυκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὖ + κτίω = κτίζω).

γ) ἀλσος: "Εκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος· 'Αλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ 'Αλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο δύμως μὲ ἔξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, δπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῳδίαν η· (ἵδε περίληψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαεινός = στηλπνός. — ὕκα· ζ 289. — τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω. — πλίσσομαι = βαδίζω. — μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα. — ἄμα = συγχρόνως. — ἐποίατο = ἐποιητο. — νόψ = μὲ προσοχήν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί. — ἡ ἴμασθλη = ἡ μάστιξ· ε 380. — κλυτός· α 30. — ἴρδες = ἴερός. — ἵνα· ἀναφ. τοπ. = δπου. — αὐτίκα ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὔχομαι,

προσεύχομαι. — **κλῦθι**· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀτρυτώνη** = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — **νῦν δή περ** = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἔγινεν ἡ βουλὴ τῆς εἰμαρμένης νὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. — **πάρος** = πρίν, προηγουμένως. — **ῥαίσματι** = συντρίβομαι· ε 221. — **ἐννοσίγαιος**· ἐνοσίζων· α 74. — **φίλον ἥδ'** **ἔλεεινόν**· ατγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἀξιον συμπαθείας. "Ητοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαιάκες.

328 - 331. **εὔχομαι** = προσεύχομαι. — **ἐναντίη** = κατὰ πρόσωπον. — **αἴδετο**· ζ 66. — **γάρ ῥα** = διότι φυσικά. — **πατροκαστίγνητος** = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός (καστίγνητος· ζ 155). — **ἐπιζαφελῶς** = σφρόδρως. — **μενεαίνω**· α 20. — **331** = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : **κλῦθι** (ἐξ ἀγρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) **πάρος οὗ ποτ'** **ἄκουσας**: 'Η Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσέα. Ἄλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἤτο δυνατὸν νὰ ἐναντιώθῃ ἡ θεά εἰς τὴν ὄργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. "Ηδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλὴ τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς δλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἡ γλαυκῶπις θεά θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

P A Ψ Ω Δ I A π

154 - 185

α) 154 - 166. **ἥ**· πρτκ. τοῦ ἥμι = λέγω· ζ 198. — **ῶρσε**· ὕρνυμ = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — **συφορβός** = χοιροβοσκός (συς + φέρω = τρέφω). — **δησάμενος**· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — **ἴεν**· ἔιεν παρατ. τοῦ εἶμι. — **ούδ'** **ἄρα** = καὶ φυσικά δέν... — **λῆθε**· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχήν. — **σταθμὸς** = ἡ στάνη τῶν χοίρων. — **κιών**· κίών· α 22. — **ὑφορβός** = χοιροβοσκός (ὗς = χοῖρος + φέρω = τρέφω). — **σχεδόν**· ε 228. — **δέμας**· ε 212. — **ἥικτο** = εἶχεν ἔξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔσικα, ἔικτο καὶ ἥικτο). — **ἀγλαὸς** = ἔξοχος, ὠραιός. — **ἔργα** = ἐργάχειρα. — **ἰδυίη**· θηλ. τοῦ εἰδῶς — οἰδα. — **κατὰ ἀντίθυρον** = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — **ἥ** **κλι-**

σίη = ἡ καλύβη (κλίνω). — **οὐ πω** = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — **ἐναργῆς** = ὁρατός, διοφάνερος (ἀργῆς - ἀργός = στιλπνός, φωτεινός πρβλ. ἀργυρός). — **ύλαοντο** · ὄλαομαι = ὄλακτω, γαυγίζω. — **κνυζηθμὸς** = οὔρλιασμα. — **έτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φρόβιθεν** = ἔψυχαν τρομαγμένοι. — **ῆλθεν** · ὁ Ὀδυσ. — **παρέκ τειχίον** = ἔξω πληγίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἴπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάσι** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλέψῃς. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκευθε** · κεύθω· ζ 303. — **θάνατον καὶ κήρας** · ε 387. — **ἀραρόντε** · ἀραρίσκω εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον** · τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυτικ. ἀριθμ. — **δηρόν** · ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυτικ. τῆς ἀντων. σὺ - δύεται. — **μεμαυῖα** · μεμαώς · ε 375.

172 - 180. **ῆ** · π 154. — **ἐπεμάσσατο** · ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος** · ζ 214. — **ἐπιπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας** · ε 212. — **ῶφελλε** · ὄφελλω = αὐξάνω. — **ῆβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμὸς** = σιαγών, παρειά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἔξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι · ε 68). — **κυάνεος** = βαθὺς κυανοῦς, μαυρός. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα** · ἔρδω · α 293. — **πάλιν κίε** = ἔψυγε. — **ῆιεν** · ἥει, εἶμι. — **ἡ κλισίη** · π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **έτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε** ὅμματα = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸς ὀλίγουν. — **ἥὲ πάροιθεν** = ἡ πρίν. — **είματα** · ζ 26. — **ὅ χρώς** · ζ 61. — **ῆ μάλα** = ὀνκυφιβόλως. — **ἶληθι** = γενοῦ ἵλεως· προστ. ρήμ. ἵλημι ἡ ἵλήκω (ἐκ ρίζ. ἵλάω - ἵλεως). — **δώομεν** · ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἐπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ἱερά** · α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω. ἥτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκεύη χρυσᾶ. — **φείδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — **Σχηματισμὸς** τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτονα : **ἴεν**. — Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἴδα ἐκ τῆς ρίζ. ἴδ. - : **ἶδυῖα**.

— Τὸ φημὶ εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. **φάσι**, **ἔφατο**, **φάσθε** · ζ 200 κ. ἂ.

— Δυτικὸς τῆς ἀντων. σύ : **σφῶι**, **σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : **τάνυσθεν**.

γ) κύνες τε ίδον: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῷα ἔχουν μυστικὴν αἰσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.—**ἄλλοιος φάνης**: 'Η μεταμόρφωσις αὐτῆς τοῦ 'Οδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ 'Αθηνᾶς τὸν ἔκαμεν νὰ φαίνεται ώραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῷ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοικῦνται μεταμορφώσεις ἡσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικήν ποίησιν.—**δῶρα χρύσεα τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὑρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς 'Ιλιάδος καὶ τῆς 'Οδυσσείας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν 'Αχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀριθμοίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἔχαριστο εἰς τὴν καθημερινὴν γρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι.** δοτ. ἥθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**είσκω· ζ** 152. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἀλγεα· α** 4. — **βία** = αὐθαιρεσία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος. ρ. ὑποδέχομαι. — **κύσε· κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· δέ** ζ 230. — **ῆκε· ἦμι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ καὶ ε!316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω. — **πάρος· α** 21. — **ῆκε· ἀντκμ.** δάκρυνον. — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος· δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπείθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμπαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἔξαυτις** = πάλιν.

194. - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἄλλα θέλγει** = ἀλλ' εἴσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἂν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἤτο δυνατόν. — **μηχανόωτο·** μηχανάομαι = ἐνεργῶ, κατορθώω. — **φ αύτοῦ νόω·** ἐφ αὐτοῦ = μὲ τὸν ίδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ίδικήν του εὐφύΐαν. — **ὅτε μή** = ἐὰν μή, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως· ὁρδίως·** ἐθέλων = κατὰ τὴν θέλησίν του. — **θείη· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἢ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π.** 181. — **ἀεικῆς** = εὐτελής.. — **ἔσσο·** ὑπερσ. τοῦ ἔννυμα (φίζ. ἐσ - ἔστημαι).

201 - 212. **201 = ε** 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάασθαι·** ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: οὐ ἔοικε σε θαυμάζειν περιώσιον οὕτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἔγδον ἔοντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἔοντα** = διότι εὑρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον =**

ύπερβολικά (περιόνσιον, περὶ = πολὺ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμόν.—ἀγάα-
σθαι· ἄγαμαι = ἐκπλήττομαι. —τοι· σου· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. —
ὅδ' ἔγώ = ἔγώ ἐδῶ. —τοιόσδε = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, δύως μὲ βλέ-
πεις. —ἀληθείς· ἀλάομαι ε 377. —τόδε ἔργον = τοῦτο, δηλ. ή μετα-
μόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. —ἀγελείη = ή δίδουσα λάφυρα (ὅγω +
λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς. —πτωχός = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω).
ἔναλιγκιος· ἀλίγκιος = ὅμοιος. —περὶ χροῖ· π. 182. —δηίδιον· ὁρά-
διον. —κυδῆναι· κυδαίνω = δοξάζω, ἔξυψώνω. —βροτός· μετὰ τοῦ
θυητὸς = ἀνθρωπος. —κακῶσαι· κακώ = βλάπτω, ἔξευτελίζω.

213 - 224. ὡς ἄρα φωνήσας = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν... —ἀμ-
φιχυθείς· ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. —λείβω· ε 84. —ἴμερος =
πόθος (ἴμερομαι α 59). —ὑπὸ ὥρτο = προεκλήθη ἐνδομύχως (ρ.
δρυνμαι). —γόδος = θρῆνος. —λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. —ἀδι-
νώτερον = περισσότερον, μὲ θρῆνον διαρκέστερον. (ἀδινός· α. 92). —
οἰωνοί· α 202. —φήνη = εἴδος ἀετοῦ. —αἰγυπιός = γὺψ (αἴξ + γύψ,
διότι οἱ γῦπες ἀρπάζουν αἰγας). —οἰσι· ή δτκ. εἶναι κτητ. καὶ θῇ. =
τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. —ἔξείλοντο· ἔξαιρομαι =
ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. —πάρος· α 21. —πετεηνὰ = ίκανὰ νὰ πετοῦν. —ὡς
ἄρα = ἔτσι λοιπόν. —ἔλεεινὸν δάκρυον· περιληπτ. = δάκρυα προκα-
λοῦντα τὸν οἰκτον. —είβω· λείβω. —καί νυ κ' δύυρομένοισιν ἔδυ =
καὶ ἔτσι θὰ ἔδυεν. —δύυρομένοισι· ἐνν. αὐτοῖς = ἐνῷ αὐτοὶ ἔκλαιον. —
αἴψα = αἴψινε. —223—224 = α 172 - 173.

β) ω ἀντὶ ου: περιώσιον. (περιόνσιον).

—Ἐτερος τύπος τοῦ ὄντος. Ἀθήνη : Ἀθηναίη.

γ) ὅδ' αὐτός τοιόσδε: Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἔγνώριζε τὴν μορφὴν
τοῦ πατρός του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἔγώ εἶμαι ὁ
Ὀδυσ. καὶ αὐτὴ εἶναι ή μορφή μου. —“Ως ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζε-
το: Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσέα νὰ λυγίζῃ
ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του.
“Ο ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ
ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἥτο
φυσικὸν νὰ διακοπῇ. —ἀδινώτερον ή οἰωνοί: Ὁ θρῆνος τῶν πτηνῶν,
ὅταν γάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδροτέρα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συγγάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτὴν.

225 - 265

α) 225- 239. — **τοιγάρ = βεβαίως.** — **τοι· συναπτ.** πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός:** ναυσικλειτός ζ 22. — **καὶ με εὔδοντα...** Ιθάκην. σειρ. λέξ. : καὶ με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εῦδοντα ἐν τη̄ θοῇ ἐπὶ πόντον. — **εὔδω = κοιμῶμαι.** — **κάτθεσαν = ἀπεβίβασαν.** — **ἐπορον· ε 372.** — **ἄλις = ἀρκετά.** — **231 = ε 38.** — **τὸ σπῆνος = σπέος.** α 15. — **ἴστης = θέλησις.** — **κέονται = κεῖνται.** — **ὑποθημοσύνη = συμβουλή,** ὑπόδειξις (ὑποτίθημι). — **βουλεύω = συσκέπτομαι.** — **καταλέγω = ἀναφέρω** κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων = εὐγενῆς καρδία.** — **μερμηρίξας = ζ 141.** — **φράσσομαι κεν = θὰ σκεφθῶ,** δσον δύναμαι. — **ἢ - ἢ = ἐὰν - ἢ.** — **νῶι = ἡμεῖς οἱ δύο.** — **δυνησόμεθά κεν = θὰ δυνηθῶμεν.** — **ἀντιφέρομαι = ἀντιμετροῦμαι.** — **μούνω· μόνω.** — **ἄνευθε = ἀνευ.** — **διζημαι· α 261.**

240 - 257. — **ἢ τοι = ἀληθῶς,** πράγματι. — **αἰχμητής = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος,** ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων = συνετός,** φρόνιμος. — **χειρας-βουλήν· αιτιατικαὶ τοῦ κατά τι.** — **ἢ ἄγη = θαυμασμός.** — **οὐδέ κεν εἴη = καὶ δὲν θὰ ἥτο δυνατόν.** — **ἴφθιμος = ἴσχυρός,** ἀκμαῖος. — **ἀτρεκὲς = ἀκριβῶς,** κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύ' οἶαι = οὔτε δύο μόνον δεκάδες.** — **τάχα = ἀμέσως.** — **εἴσομαι· μέλλει.** τοῦ οἴδα. — **κούρος = νέος.** — **κεκριμένος = ἐκλεκτός** ρ. κρίνω = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ = ὑπηρέτης** (ρ. δρῶ). — **πίσυρες· ε 70.** — **φώς· α 324.** — **ἔασιν = εἰσήν.** — **ἄριστοι = εὐγενεῖς.** — **ἄμα = μαζί.** — **δοιῶ = δύο.** — **δαήμων = εἰδικός.** — **δαιτροσύνη = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας** (δαιτρός α 141). — **εἰ ἀντησομεν τῶν = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς.** — **μή· ἐνδοιστ.** πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοούμενου δέδοικα. — **πολύπικρα καὶ αἰνὰ = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερόν.** — **ἀποτίσεαι· ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι,** τιμωρῶ. — **βία = βιαιοπραγία.** Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾶς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφήν σου. — **ἀμύντωρ = βοηθός.** — **φράζευ· φράζομαι = συλλογίζομαι.** — **ὅ κέν τις ἀμύνη· ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἡδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ.** — **πρόφρονι θυμῷ = μὲ προθυμίαν.**

258 - 265. **σύνθεος**· ρ. συντίθημι = προσέχω καὶ κατανοῶ. — **ἀρκέσει**· ἀρκῶ = βοηθῶ. — **ἐσθλῷ τούτῳ ἐπαμύντορε**· ὀνομαστ. δυῖκ. — **τοὺς ἀγορεύεις** = τοὺς ὅποιους ἀναφέρεις. — **ῦψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά. — **καθημένῳ περ** = μοιλονότι κάθηνται. — **ῶ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο **ἐπαμύντορες**. — **κρατέουσι**· μετὰ δτκ. = κυβερνῶσι.

β) Ἐπικὸς τύπος τοῦ κεῖμαι εἰς τὸ γ' πληθ. : κέονται.

—Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : νῶι (ν).

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι (ν).

γ) **χειρας αιχμητην και επιφρονα βουλην:** Κατα τὸν "Ομηρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ 'Ομήρου ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητῆς ». — **Ἶξ δὲ δρηστῆρες...**: Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζὶ καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ ἦσαν ἡδη ἐγθερὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν 'Οδυσσέα. 'Αλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ 'Οδυσσέως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ 'Αθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητάς, προεξαγγέλλει τὴν εὔτυχη ἡμέραν τοῦ δοκίματος, τὸ δόπιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ 'Οδυσσέως.

*Επιμελητής έκδοσεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Δ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ (άτ. Δ.Σ. ΟΕΣΒ 1004/27.3.62)

Α. ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΛΕΠΤΟΤΗΣ
ΒΟΙ ΦΕ ΤΑΦΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εἰκ. 1. "Ο καλοκαίρι περίβολος" ή τη διαστολή των Μαυρών, σπουδαία πόλη της Καππαδοκίας, και μέρος της πόλεως της διαρροήσεως των Μαυρών.
Επίσημη απόδοση της Διοικητικής Αρχής.

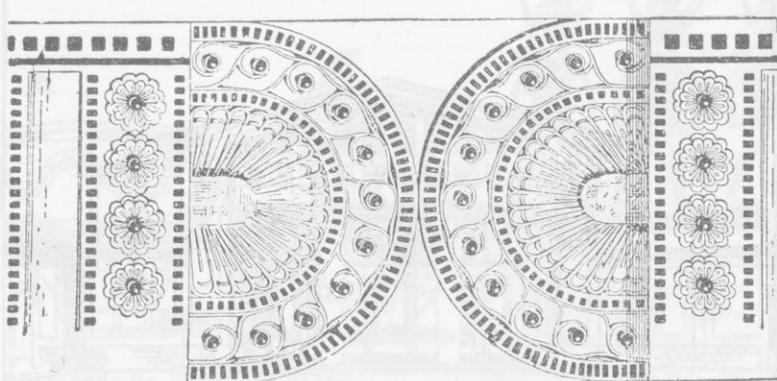

Εἰκ. 2. Διακοπή ποταμού.

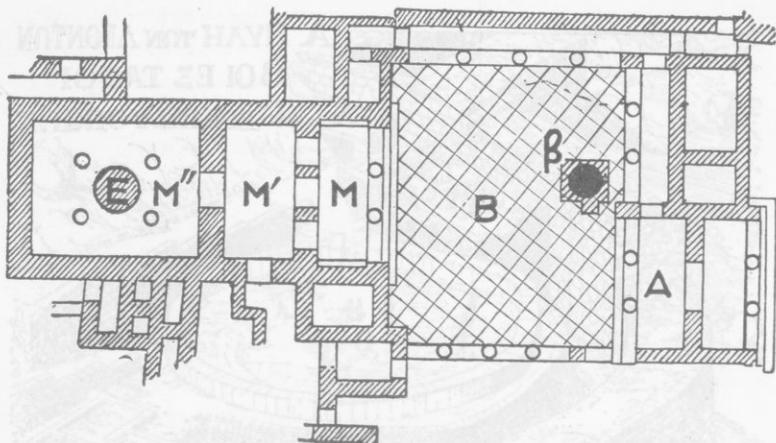
Πλάι σε αρχαία αναπαλύση του καθ. "Οι προστάτες της θεραπείας της φύσης στην αρχαία Ελλάδα" στην έκθεση της Βιβλιοθήκης της Βαρβάρης.

Εἰκ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν.
(**Αναπαράστασις*)

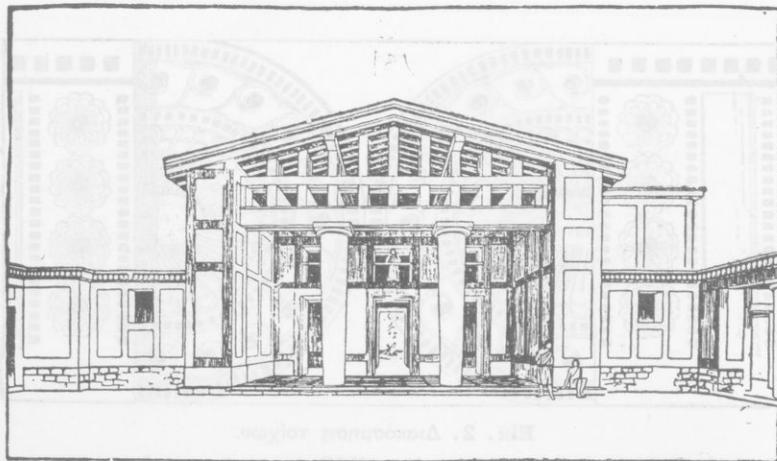

Εἰκ. 2. Διακόσμησις τοίχων.
Πλάξ εξ ὀλαβάστρου ἀποτελούσα τὸν καθ' "Ομηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου,

Εἰκ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

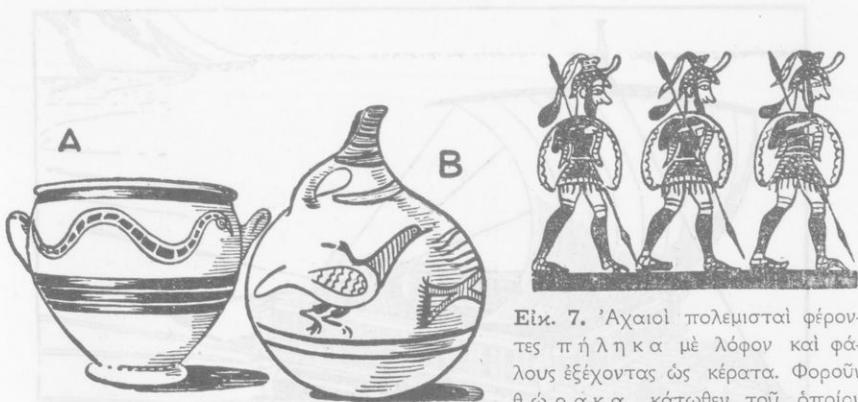
- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλὴ τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Εἰκ. 4. Εξωτερικὸν μεγάρου (ἀναπαράστασις).

Εἰκ. 5. Παιγνίδιον πεσσῶν.
('Αναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

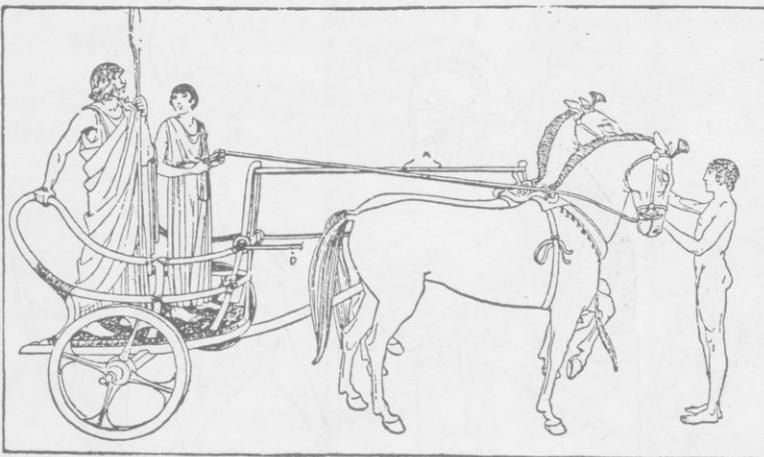

Εἰκ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα.
Α. Ἀγγείον τύπου κρατήρος.
Β. Μυκηναϊκὴ πρόχοις.

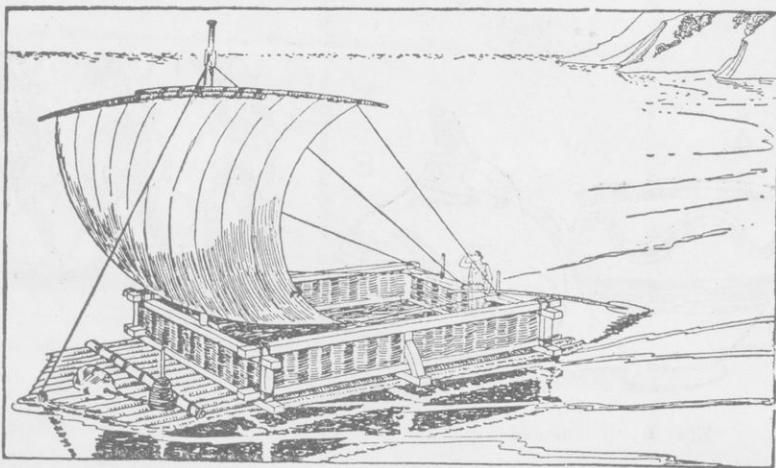

Εἰκ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμισταὶ φέροντες πήληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἔξεχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ δόποιου φαίνεται διχτών, καὶ κρατοῦν ἀσπίδας καὶ δόρυ.

('Εκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εἰκ. 8. "Αρμα (ἀναπαράστασις).

Εἰκ. 9. "Η σχεδία τοῦ Ὀδυσσέως.

('Αναπαράστασις κατά τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

της αλιβέτης όπε ταυτοποιήθη θάρκη στην πόση πολλαπλή ήταν γνωστή η Τ
αλιβέτη μετατρέπεται σε πολλαπλή ήταν ταυτοποιηθείσα η ονομασία της αλιβέτης
αλιβέτη ήταν πρότερη η ονομασία της αλιβέτης που παραπέμπει σε ταύτη την ποικιλία
αλιβέτη της Αγριτης ήταν από την Ελλάδα που έχει την ίδια ποικιλία

18-4-2001 ΣΙΓΑΛΟΥΣ - 960.02 ΑΠΤΕΡΙΚΑ - (IV) 2001 Τ ΕΙΚΟΔΗΜΑ
αργού - Οι θεωρητικές - Ήπους Α. Ιεράτης επίσημος - φωτογραφία

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτυπον. ‘Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Δρ θρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Έφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Ι', 1962 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 20.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1068/2-4-62.
Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία Ἀδελφοὶ Γ. ΡΟΔΗ — Κεραμεικοῦ 40 — Ἀθῆναι.

024000018226

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

